

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2012–2014

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Radim Vaněček

**Sexualita ve speciálně pedagogickém, sociálním a politickém
kontextu**

Praha 2014

Vedoucí diplomové práce:

Doc. Dr. Milan Beneš

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED (PART TIME)

2012-2014

DIPLOMA THESIS

Radim Vaněček

Sexuality in special pedagogic, social, and political context

Prague 2014

The diploma Thesis Work Supervisor:

Doc. Dr. Milan Beneš

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Radim Vaněček.....

Anotace

Tato práce popisuje sexuální život jedince před rokem 1989 a po tomto politickém zlomu a zabývá se tím, jaký vliv měl tento na jeho věk při prvním pohlavním styku. Tento průzkum je propojen s problematikou sexuálního života a sexuální edukace u postižených jedinců. Zařazení tématu znevýhodněných jedinců je vhodné s ohledem na status postižených před rokem 1989 a jeho změnu v návaznosti na diferenciaci politické a společenské situace

Tato práce obsahuje odpověď na otázku zda prohibice a represe prostituce v totalitní době opravdu odstranila červené lampičky v ulicích. Jsou zde také předloženy důvody, které podle lidí zastávajících názor o snižování průměrného věku prvního pohlavního styku po roce 1989 stojí za tímto jevem. Prvním z důvodů je zavedení sexuální výchovy, dále pak vliv návratu ke kapitalismu, dalším je ovlivnění věku při prvním pohlavním styku internetem, medií a prostředím. Značný prostor je zde také věnován pornografickým časopisům a jejich vlivu na věk při prvním pohlavním styku. V této práci posledním jmenovaným důvodem pro možné snížení věku při prvním pohlavním styku je vliv moderních telekomunikačních technologií. Práce také obsahuje pohled na mužskou a ženskou sexualitu a důvody proč porovnávat dobu prvního pohlavního styku mezi pohlavími. Snaží se také odpovědět v čem spočívá důležitost „plánovaného“ prvního pohlavního styku a jaký má tento vliv na další život - nejen sexuální. Tato diplomová práce se také věnuje sexuální výchově na základních školách, nutným rozdílům sexuální výchovy v závislosti na pohlaví, a také sexuální výchově, která je určena postiženým spoluobčanům. U poslední jmenované skupiny je výchova v této oblasti lidství obzvláště důležitá, neboť ti jsou velice zranitelní. Také si dává za cíl vyvrátit nebo potvrdit legendu o snižování věku prvního při prvním pohlavním styku a nepřímo tak potvrdit nebo vyvrátit opodstatněnost sexuální výchovy na základních či speciálních školách. Výzkum, který byl prováděn společně s touto prací, odhalil, že věk prvního pohlavního styku se přes uvolnění společnosti nesnižuje. Tím nepřímo potvrdil oprávněnost a účinnost sexuální výchovy v edukačním systému. Poukázal také na skutečnost, že dívky absolvují svůj pohlavní styk dříve než chlapci.

Klíčová slova: prevence, sexuální výchova, sexuální výchova postižených, sexualita postižených, první pohlavní styk, sexualita, sexuální život před a po roce 1989.

Annotation

The thesis describes the individual's sexual life before the year 1989 and after the political twist. The work focuses on the influence of the first sexual intercourse on such individual. I have tried to conduct my research with the sexual life issue and sexual education of the disabled individuals. I think that the engagement of the disabled individuals is suitable when looking at the disabled status before the year 1989 and its great shift in connection to the political differentiation and social situation.

The reader will be enriched with the knowledge, whether the prohibition and repression has actually removed red lights out of the streets in the totalitarian time. The reasons for the average age of the first sexual intercourse declination after 1989 are represented here in comparison with people who stand for this point of view. The first reason is the implementation of the sexual education and returning capitalism influence, the second is the first sexual intercourse influence by the Internet, other media and by the environment of the individual. The last mentioned reason to lower the age of the first sexual intercourse is the influence of the modern telecommunication technologies. The thesis also includes the view of men and women sexuality and reasons why to compare the first sexual intercourse age between both genders. The work also tries to answer the question – what's the point of the first planned sexual intercourse and how it may influence the rest of the sexual and nonsexual life. This dissertation thesis focuses on the sexual education on elementary schools, on differences of the sexual education in connection to the gender and also on the sexual education of disabled citizens. The sexual education is very important for the last mentioned group of citizens because the disabled can be easily hurt.

The thesis aims to disapprove or confirm the myth about the age decrease of the first sexual intercourse and so indirectly confirm or disapprove substantiation of sexual education on elementary and special schools. The research, done together with the thesis, revealed the age of the first sexual intercourse is not decreasing and thus indirectly confirmed the substantiation and the effectiveness of the sexual education

in the educational system. The research also pointed out that the girls have the first sexual intercourse earlier than the boys.

Key words: precaution, sexual education, disabled sexual education, sexuality of the disabled, first sexual intercourse, sexuality, sexual life before and after the year 1989

OBSAH

ÚVOD.....	11
TEORETICKÁ ČÁST	
1 POPSÁNÍ PROBLÉMU.....	13
1.1 Rozdílně udávaný průměrný věk při prvním pohlavním styku a jeho srovnávání s dobou předrevoluční.....	13
1.2.1 <i>Sexualita ženy a muže v historickém kontextu</i>	14
1.2.2 <i>Sexualita před rokem 1989</i>	15
1.2 Předchozí stav bádání.....	18
1.3 Terminologie	20
1.4 Východiska.....	23
1.5 Obecný pohled na lidskou sexualitu.....	28
1.6 Porovnání mužské a ženské sexuality.....	31
1.7 Mužská sexualita.....	32
1.8 Ženská sexualita.....	34
1.9 Pohled na mužskou a ženskou sexualitu- proč porovnávat dobu prvního pohlavního styku mezi pohlavími?.....	35
2 Je mužská a ženská sexualita věcí vrozenou či naučenou?.....	35
2.1 Aspekty sexuality.....	38
2.2 Vývoj lidské sexuality a faktory, které ji ovlivňují- nejen u postižených osob.....	38
2.3 Mentálně postižení a jejich sexualita.	42
2.4 Patologická sexualita nejen u osob s postižením.	44
2.5 Pohled společnosti na sexualitu a sexuální výchovu postižených.....	45
2.6 Sexuální zdraví.. ..	46
2.7 Sexuální práva	47
2.8 První pohlavní styk a jeho vliv na další život.....	48

2.9	Důvody, které podle lidí zastávajících názor o snižování průměrného věku prvního pohlavního styku po revoluci v roce 1989 stojí za tímto jevem	51
2.9.1	<i>Vliv sexuální výchovy na věk při prvním pohlavním styku.....</i>	51
2.9.2	<i>Vliv návratu ke kapitalismu a třetí sexuální revoluce na věk při prvním pohlavním styku.....</i>	51
2.9.3	<i>Vliv internetu na věk při prvním pohlavním styku.....</i>	52
2.9.4	<i>Vliv pornografických časopisů na věk při prvním pohlavním styku.....</i>	53
2.9.5	<i>Vliv moderních telekomunikačních technologií na věk při prvním pohlavním styku.....</i>	53
3	HYPOTÉZA.....	54
3.1	Jiný pohled.....	54
3.1.1	<i>Ad. Vliv sexuální výchovy na věk při prvním pohlavním styku.....</i>	54
3.1.1.1	<i>Zásady a cíle sexuální výchovy na základních školách a na školách speciálních.....</i>	55
3.1.1.2	<i>Obecné a základní principy sexuální edukace.....</i>	58
3.1.1.3	<i>Sexuálně edukační témata nejen u postižených jedinců</i>	59
3.1.1.4	<i>Základními principy a cíle sexuální edukace u postižených jedinců</i>	64
3.1.1.5	<i>Sexuální výchova v rodině</i>	68
3.1.1.6	<i>Sexuální výchova na základních školách.....</i>	70
3.1.1.7	<i>Sexuální výchova na speciálních školách.....</i>	71
3.1.1.8	<i>Dopad absence sexuální výchovy na základní škole na chování jedince- rizikové sexuální chování</i>	72
3.1.1.9	<i>Situace na speciálních školách</i>	73
3.1.2	<i>Ad. Vliv návratu ke kapitalismu a třetí sexuální revoluce na věk při prvním pohlavním styku.....</i>	76
3.1.3	<i>Ad. Vliv internetu na věk při prvním pohlavním styku.....</i>	77
3.1.4	<i>Ad. Vliv pornografických časopisů na věk při prvním pohlavním styku.....</i>	81
3.1.5	<i>Ad. Vliv moderních telekomunikačních technologií na věk při prvním pohlavním styku.....</i>	82

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4 Úvod.....	84
4.1 Výzkumný plán.....	84
4.2 Použití výzkumné metody – Rozbor dotazníků	85
4.2.1 Z jakého důvodu bylo zvoleno toto věkové rozdělení.....	85
4.3 Zpracování výsledků výzkumu nezávisle na pohlaví.....	86
4.4 Zpracování výsledků výzkumu v závislosti na pohlaví.....	87
4.5 Doložení hypotézy.....	89
4.6 Deskriptivní formulace výsledku.....	89

ZÁVĚR.....91

5 Interpretace poznatků.....	91
5.1 Aplikovatelnost výzkumu v praxi.....	92
5.2 Kritické hodnocení.....	93
5.3 Diskuze	94

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ95

SEZNAM GRAFŮ.....101

SEZNAM PŘÍLOH.....102

ÚVOD

Vzhledem k určitému atypickému řazení kapitol a subkapitol v této práci je důležité vysvětlit jejich posloupnost. Na začátek textové části (kap. 1.2) je zařazeno popsání problému, kterým je „Rozdílně udávaný průměrný věk při prvním pohlavním styku v době předlistopadové (tj. před rokem 1989) a v době po Sametové revoluci“. Subkapitolu tohoto textu (kap. 1.2.1) tvoří sexualita ženy a muže v historickém kontextu, jehož obecná znalost je pro pochopení proměnlivosti této veličiny důležitá. Další podkapitola (kap. 1.2.2) obsahuje popsání sexuality a věcí s ní související před rokem 1989. Kapitolu 1.3 tvoří přehled předchozích výzkumů na podobné téma, nebo publikací, které se selektivně zaměřují na touto prací zkoumanou problematiku. Následující oddíl s názvem „Terminologie“ (kap. 1.4) byl zařazen z důvodu správného pochopení odborných výrazů. Kapitola s názvem „Východiska“ (kap. 1.5), v sobě zahrnuje přehled děl a jejich autorů, kteří se dané problematice širěji věnují a jejich- alespoň bazální znalost- je důležitá pro pochopení daného tématu. Oddíly 1.7 – 2.7 popisují, sledují, přibližují a zkoumají sexualitu v běžné populaci, ale i sexualitu u postižených jedinců z různých úhlů. Oddíly 2.7 až 2.9. tvoří kapitoly, které se věnují sexuálním právům, sexuálnímu zdraví, prvnímu pohlavnímu styku a jeho vlivu na život jedince. Vzhledem k tomu, že se tato práce věnuje i mentálně a zdravotně retardovaným je zařazení tohoto textu myslím na místě. Následující kapitola 3 vyjmenovává nejčastější důvody, které jsou jmenovány pro zdůvodnění teze snižování prvního pohlavního styku po roce 1989. V další části této práce tj. v oddílu 3.1. je stanovena hypotéza výzkumu na téma „věk prvního pohlavního syku před rokem 1989 a v polistopadové době“. Důvody pro stanovení této hypotézy jsou uvedeny v oddílech 3.2.1 až 3.2.5. Tyto kapitoly jsou hierarchicky propojeny, a tvoří antagonistický text k oddílu 3 tj. k textu, jež uvádí nejčastější důvody, které jsou jmenovány pro zdůvodnění teze snižování prvního pohlavního styku po roce 1989. Jelikož v doložení hypotézy je počítáno s profesionálně vedenou sexuální výchovou, subkapitoly 3.2.1.1 až 3.2.1.9 jsou věnovány správně vedené sexuální edukaci jak v běžné populaci, tak u postižených jedinců. V oddíle číslo 4. a v jeho podkapitolách je uveden a rozebrán samotný výzkum na téma „První pohlavní styk před a po roce 1989“. Závěr této diplomové práce se v kapitolách 5, 6 a 7 věnuje praktickému

využití tohoto výzkumu v praxi, interpretuje jeho výsledky, uvádí použitou literaturu a předkládá přílohy.

TEORETICKÁ ČÁST

1 POPSÁNÍ PROBLÉMU

1.1 Rozdílně udávaný průměrný věk při prvním pohlavním styku a jeho srovnávání s dobou předrevoluční

Je velmi problematické určit, zda první pohlavní styk byl před rokem 1989 později než nyní- ve vztahu k věku jedince. Názorů v laické veřejnosti je mnoho a tyto se velmi často odvíjí od roku narození člověka, který ten či onen názor zastává. Bohužel ani odborníci, kteří se věnují této problematice, nejsou v této věci jednotní. Výsledky výzkumů prováděných na toto téma jsou často rozdílné a tak vnášejí do této problematiky ještě větší zmatek. Pro příklad jsou uvedeny výroky některých sexuologů:

„Otevření našich hranic, trhu a uvolnění sepětí komunistického bloku způsobilo snížení věku při prvním pohlavním styku. Tento nastolený trend bude patrně i nadále pokračovat a je tedy možné s jistou určitostí tvrdit, že věk při prvním pohlavním styku bude ve většině případů pod státem kontrolovanou hranici patnácti let.“¹

„Výzkumy potvrzují, že sexuální výchova oddaluje věk prvního pohlavního styku, vede ke zvýšenému užívání antikoncepce a dodržování zásad bezpečného sexu, k tolerantnějším sexuálním postojům a ke snížení pocitů viny v souvislosti se sexualitou.“²

¹ LUDĚK, D. *Antikoncepce* [on-line]. Mirway programming (Česká republika): Fiila, 15.července 2003, [cit. 10.srpna 2013] Dostupné na: <http://sex.pramenzdravi.cz/700/zakon-vek-pro-sex-antikoncepce.php>

² MUSIL, D. *Odkud se dozvídáme o sexualitě* [on-line]. Macron software (Česká republika): Webtodate, 23. července 2004 [cit. 3. srpna 2013]. Dostupné na <http://www.rodina.cz/clan23.htm>

„Mladí lidé se poprvé milují v mladším věku než předchozí generace – zatímco 45letým bylo v době prvního pohlavního styku 18,2 roku, 21 - 24letým bylo 17,5 roku. Tento jev v našich zemi začal po roce 1989.“³

„Po sametové revoluci se snížil počet sexuálních dobrodružství, nemanželských vztahů a zvýšil se věk prvního pohlavního styku.“⁴

Z tohoto nástinu je patrná rozdílnost názorů a tvrzení, která se týkají věku při prvním pohlavním styku před a po roce 1989. Vzhledem k této různorodosti je v této práci uveden vlastní výzkum na toto téma.

1.1.1 Sexualita ženy a muže v historickém kontextu

Lidská sexualita je věcí velice komplexní a je tedy třeba alespoň o kratičké uvedení do této problematiky, i když se bude na první pohled možná zdát, že uváděné informace s daným tématem až tak nesouvisí. Rozdílnostem v mužské a ženské sexualitě se věnuje mnoho výzkumů a tyto mají většinou podobné výsledky. Pro příklad je zde uvedena interpretace jednoho z nich: *„Další výzkumy sexuálních fantazií dospěly k následujícím výsledkům: mužské fantazie jsou všeobecnější, častější, vizuálnější, sexuálně konkrétní, promiskuitní, a jsou povětšinou velmi aktivní. Ženské představy se vztahují k nějakému kontextu, k důvěrně známému, jsou emotivní a pasivní.“⁵* Předchozí řádky byly interpretací nového výzkumu, ale je nutné podotknout, že pohled na mužskou a ještě více na ženskou sexualitu se v průběhu času měnil. Na začátku všeho však stojí podivné chápání ženské sexuality, které je staré asi dva a půl tisíce let.⁶ Už v antickém Řecku vznikla představa o nemoci s

³ BRICHTA, M. *Sexualita kolem nás* [on-line]. SSL - Internacional (Česká republika): Durex, 10. února 2005 [cit. 10.srpna 2013]. Dostupné na <http://www.durex.com/cz/magazine.asp?cat=14&intMenuOpen=7>

⁴ GRYGAR R. *Sex byl za komunistu mnohem častější než dnes* [on-line]. PHPRS systém (Česká republika): Hornobenešovské listy, 11. listopadu 2006 [cit. 10. října 2013]. Dostupné na <http://hbl.wz.cz/view.php?cislocclanku=2006111001>

⁵ PASEKOVÁ, V. *Erotické fantazie mužů a žen* [on-line]. Ogylyinteractive (Česká republika): Jednou týdně, 4 února 2006 [cit. 16. října 2013]. Dostupné na <http://www.jednoutydne.cz/antikoncepce.php=24&artcl=326>

⁶ JANIŠ, K. *Z dějin sexu a erotiky*. 1 vyd. Trutnov: Lupus, 2004, s. 74.

názvem hysterie, jíž trpí ženy (od hystera - děloha).⁷ Při hysterii prý děloha putuje tělem a způsobuje různé zdravotní problémy. Na začátku 20. století se na ženskou sexualitu dívalo jako na něco, co nebylo normální. V 60. letech 20. století v některých zemích začaly ženy docházet k lékaři kvůli neschopnosti dosáhnout orgasmu.⁸ Vibrátory byly hojně využívány terapeuti k léčení různých sexuálních dysfunkcí u žen. V analogii tato praxe také naznačovala, že ženská sexualita je vadná - tentokrát pokud nedosahuje orgasmu. Vzhledem k tomu, že se mužská i ženská sexualita v průběhu času měnila, jistě se tato změnila v Čechách i po roce 1989 s přechodem komunistické společnosti na společnost kapitalistickou a v souvislosti s otevřením našich hranic. Tento výzkum by měl alespoň nastínit, jakým způsobem se ženská sexualita změnila a jaký měla dotyčná změna vliv na průměrný věk při prvním pohlavním styku.

1.1.2 Sexualita před rokem 1989

Sexuální etika v socialistické době se lišila od dnešních sexuálních mravů.⁹ Sexualita v době totality byla formována především dvěma vlivy: komunistickou ideologií a přetrvávajícím prvorepublikovým pohledem na tuto věc a pokrytectvím.¹⁰ Ovšem naprosto převratným jevem – a to jednotně ve všech socialistických zemích bylo to, že zhruba po třech tisících letech své existence byly zrušeny všechny domy nabízející sexuální služby.¹¹ I tato okolnost mohla být pro sexuální chování v době socialismu klíčová. Došlo tedy k prohibici a represí prostituce, která udělala jediné – zahnila tuto do míst, kam úřady nemohly, a zůstávala tedy skryta. V době zavřených hranic, politických vězňů, prázdných obchodů, dovolených s ROH, v době, kterou mnozí shledávali nudnou, mohl být mnohými lidmi o prostituci veliký zájem. Mohla tady dokonce fungovat praxe „zakázaného ovoce“ - po prohibici prostituce stala se

⁷ GALÁN, J. E. *Láska a sex ve starém Řecku*. Praha: Ikar, 2003, s. 26.

⁸ JANEBA, P. *Masturbace* [on-line]. Stratosféra s.r.o. (Česká republika): Super.cz, 19. ledna 2007 [cit. 10. října 2013]. Dostupné na <http://www.super.cz/sex/11321-masturbace.html>

⁹ BAUER, J. *Sex v dějinách*. Třebíč: Akcent, 2003, s. 98.

¹⁰ BAUER, J. *Sex v dějinách*. Třebíč: Akcent, 2003, s. 98.

¹¹ WEISS, P. *Může sexuální výchova uškodit?* [on-line]. Sexus (Česká republika): Sexus - informace o lidské sexualitě, 12. října 2002 [cit. 10. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.sexus.cz/clanek/123-muze-sexualni-vychova-uskodit.html>

tato ještě vyhledávanějším artiklem. U některých lidí se ale totalitní době podařilo dokonale tabuizovat erotiku jako takovou. V určitém období pouhé vyslovení slova „sex“ vyvolalo v ne nepočetné skupině lidí pocit něčeho špatného. Možná, že právě tito lidé jsou v současné době těmi, kdo nejvíce mluví o snižování věku při prvním pohlavním styku. Důvod je pravděpodobně dost jednoduchý - o sexu se dnes hovoří, není tabu a netají se ani to, že je normální a dokonce nejen psychicky prospěšné mít pravidelný sexuální styk. Vzhledem k tomu, že tito lidé slyšeli a dělali celý život něco jiného, vzniká v nich pocit, že věk při prvním pohlavním styku se musí následkem toho jasně snižovat. Vzhledem k tomu, že rok 1989 a Sametová revoluce v něm obsažená, ještě není tak časově vzdálena, je těchto lidí stále hodně.

Jak již bylo nastíněno, sexualita lidí v totalitní době byla ovlivňována především komunistickou morálkou. Ovšem komunisticky pojatá sexuální výchova a osvěta - nejen u jedinců v dětském věku - byla katastrofální. Vyznačovala se tím, že se ke všem sexuálním otázkám zarytě mlčelo.¹² Pokud se k této problematice přece jen něco řeklo, důvodem pro to nebyla sexuální osvěta ani snaha informovat občany na tomto poli, ale sloužilo to prakticky jen jako propaganda socialistického režimu.¹³ Společenská atmosféra, která byla velmi nepříznivá, negativně ovlivňovala také práci a prezentaci odborníků v socialistických zemích. Vědci ze Sovětského svazu se proslavili výroky ve smyslu, že v SSSR už neexistuje masturbace, protože VŘSR odstranila společenské kořeny tohoto jevu¹⁴, nebo tehdejší tamní vládní špičky a vědci tvrdili, že v Sovětském svazu neexistuje homosexualita- ano snaha o potření homosexuality zde byla - homosexuálové totiž byli v této zemi vězněni v koncentračních táborech, podobně jako v nacistickém Německu.¹⁵ Podobné výroky se ovšem nelocalizovaly jen na Sovětský svaz- například Rumunský lékař na mezinárodní konferenci tvrdil, že pohmatem ucha lze zjistit, jestli pacient

¹² WEISS, P. *Může sexuální výchova uškodit?* [on-line]. Sexus (Česká republika): Sexus - informace o lidské sexualitě, 12. října 2002 [cit. 10. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.sexus.cz/clanek/123-muze-sexualni-vychova-uskodit.html>

¹³ FOUCAULT, M. *Vůle k vědění: Dějiny sexuality*. Praha: Herrmann a synové, 1999, s. 121

¹⁴ WEISS, P. *Může sexuální výchova uškodit?* [on-line]. Sexus (Česká republika): Sexus - informace o lidské sexualitě, 12. října 2002 [cit. 10. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.sexus.cz/clanek/123-muze-sexualni-vychova-uskodit.html>

¹⁵ WEISS, P. *Může sexuální výchova uškodit?* [on-line]. Sexus (Česká republika): Sexus - informace o lidské sexualitě, 12. října 2002 [cit. 10. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.sexus.cz/clanek/123-muze-sexualni-vychova-uskodit.html>

masturbuje.¹⁶ I v těchto absurdních výrocích je možné samozřejmě spatřit především nepříznivé následky dlouholeté izolovanosti od světového odborného dění.

Lidská sexualita byla v souladu s komunistickým nazíráním něco velmi sprostého, krajně neslušného a špinavého.¹⁷ Něco co se provádí ve velké tajnosti za zamčenými dveřmi a zatemněnými okny. Naše společnost byla od západního světa od roku 1948 až do Sametové revoluce v roce 1989 odtržena, hranici naší země tvořila nepropustná zďm' ostnatého drátu, která tvořila jakousi čínskou zeď mezi námi a nekomunistickým blokem. Jen v krátkém záblesku tzv. Pražského jara, kdy na chvíli „rozkvetla“ svoboda projevu se k tehdejší společnosti volně dostávaly informace ze světa. Za pár měsíců ovšem euforie z nabitě svobody odešla. Okupační vojska sovětské armády naši zemi obsadila a tím zmařila naděje na svobodu miliónům československých občanů. Hranice se opět r. 1969 neprodyšně uzavřela. Sexualita lidí však byla jediná oblast, kterou nemohl komunistický režim plně sledovat a ovládat. I když se o to částečně pokusil právě zavřením „veřejných domů“ - paradoxem zůstává, že právě v době, kdy vládnoucí strana prohlašovala, že socialismus vyřešil příčiny prostituce a tím ji i odstranil, byla Praha jedním z jejích hlavních evropských center.¹⁸ Možná také proto, aby se zamezilo možné svobodě v sexuálním životě se alespoň o sexu mlčelo a nešířila se žádná osvěta¹⁹ – s možnou informovaností by mohla nastat určitá svoboda. Důvod mohl být ten, že kdo by byl svobodný a vzdělaný v sexu, požadoval by i jiné svobody. V tom krátkém záblesku demokracie - v období tzv. Pražského jara - stačilo vyjít akorát malé množství hodnotných knih, jako například Lidská sexualita od manželů Pondělíčkových. Ale to málo nemohlo lidi vytrhnout z následujících dvaceti let všeobecné neinformovanosti. To, co kritizoval už A. CH. Kinsey, že totiž lidem často chybí ty nejprimitivnější a nejzákladnější anatomické a

¹⁶ ISTVÁN, L. P. *Deportace homosexuálův letech 1933-1945* [on-line]. Časopis studna (Česká republika): STUD Brno, 29. srpna 2004 [cit. 10. listopadu 2013]. Dostupné na http://kluci.cz/sb-studna/studna-i_5-istvan.phtml

¹⁷ FOUCAULT, M. *Vůle k věděni: Dějiny sexuality*. Praha: Herrmann a synové, 1999, s. 122.

¹⁸ WEISS, P. *Může sexuální výchova uškodit?* [on-line]. Sexus (Česká republika): Sexus - informace o lidské sexualitě, 12. října 2002 [cit. 10. listopadu 2012]. Dostupné na <http://www.sexus.cz/clanek/123-muze-sexualni-vychova-uskodit.html>

¹⁹ BARŠOVÁ, A. *Partnerství gayů a lesbiček* [on-line]. Partnerství (Česká republika): Kdy dozraje čas pro změnu, 25. července 2002 [cit. 15. listopadu 2012]. Dostupné na <http://partnerstvi.cz/rp-barsova/>

fyziologické vědomosti,²⁰ to se v socialismu naplňovalo v plné míře. Pro praktický nástin situace v tehdejší Československu může sloužit i to, že impulzem pro sexuální osvětu a podávání informací týkajících se tohoto tématu, byla v některých zemích (do kterých patřilo i bývalé ČSSR) až počátkem 80. let epidemie HIV/AIDS, u níž představuje hlavní prevenci právě informovanost. Jedině ve spojitosti s ní mohlo poprvé v Českém rozhlase v roce 1986 zaznít slovo homosexualita.²¹ Do té doby to bylo nemyslitelné.

Socialismus i jeho tehdejší sexuální chování stále často žije v lidech, kteří byli v socialismu vychováni tak, že je to pořád jejich současnost, nikoliv minulost. Tito lidé často nejsou schopni pochopit a akceptovat mnoho dnešních jevů. Možná právě tito lidé „křičí“ a uměle tak vytvářejí povědomí o snižování průměrného věku v období prvního pohlavního styku.²²

1.2 Předchozí stav bádání

Nedá se říci, že by nějaký text či kniha byly pro můj výzkum přímým východiskem. O sexualitě před a po roce 1989 píše Věra Sokolová ve své publikaci *Representations of Homosexuality and the Separation of Gender and Sexuality in the Czech Republic Before and After 1989*. Bohužel tato vyšla v Italské Pise v Anglickém jazyce a České vydání neexistuje. Jak již bylo zmiňováno, ani po dlouhém pátrání se nenašel takový výzkum, který by se programově, tak jako tento, věnoval věku při prvním pohlavním styku před a po roce 1989 a tedy čistě v návaznosti na změnu politického prostředí v ČR. V jistém ohledu a do jisté míry ale jsou pro tuto práci východisky práce Petra Zvěřiny a Jana Weisse, kteří se tématu

²⁰ JANÍK, P. *Alfred Charles Kinsey* [on-line]. Wikimedia Commons (Česká republika): Wikipedia, 23. prosinec 2006 [cit. 26. listopadu 2012]. Dostupné na http://cs.wikipedia.org/Alfred_Charles_Kinsey

²¹ WEISS, P. *Může sexuální výchova uškodit?* [on-line]. Sexus (Česká republika): Sexus - informace o lidské sexualitě, 12. října 2002 [cit. 10. listopadu 2012]. Dostupné na <http://www.sexus.cz/clanek/123-muze-sexualni-vychova-uskodit.html>

²² WEISS, P. *Může sexuální výchova uškodit?* [on-line]. Sexus (Česká republika): Sexus - informace o lidské sexualitě, 12. října 2002 [cit. 10. listopadu 2012]. Dostupné na <http://www.sexus.cz/clanek/123-muze-sexualni-vychova-uskodit.html>

prvního pohlavní styku věnují již řadu let a jejich výzkum sahá do roku 1991. Nejde ale o ovlivnění výzkumu uvedeného v této práci jejich názory a jejich výzkumy, ale spíš o jakousi inspiraci a o přispění k dotvoření a ucelení pohledu na problematiku prvního pohlavního styku vůbec. Jde také o dotvoření názorů na danou tematiku, které se jen špatně utvářejí bez konfrontace s konkrétními údaji. Současně je třeba získat přehled o historii sexu a o jeho dějinách. V neposlední řadě bylo pro tuto práci nutné absorbovat mnoho informací o ženské a mužské sexualitě a také o náhledu například na erotiku a sex před rokem 1989. K získání všeobecného přehledu, který se týká dějin sexu pro tuto práci sloužila publikace K. Janiše: *Z dějin sexu a erotiky*, kterou vydalo v Trutnově roku 2004 nakladatelství Lupus. O ženské a mužské sexualitě byly dobrým zdrojem kniha Hany Fifkové - *Erotické představy žen*, Praha: Mladá Fronta, 2005, 108 s. Velmi přínosnou pro tuto práci z hlediska pohledu mentálně postižených byla publikace M. Veglařové a P. Eisnera: *Sexualita osob s postižením a jiným znevýhodněním*. Tato kniha nabízí souborné informace k problematice sexuality skupiny osob uvedeným v jejím názvu. Bere se za úkol popsat specifika vývoje a především omezenou možnost sexuálních kontaktů u lidí s mentálním postižením či duševním onemocněním. Publikace dává možnost nahlédnout do principů sexuální výchovy u mentálně i zdravotně postižených dětí. Poukazuje na fakt, že díky samotnému postižení vzniká řada problémových situací, které životní složku intimnosti dělají pro tyto spoluobčany výrazně těžší. Už samotný pobyt v zařízeních pro mentálně či zdravotně postižené omezuje kontakt mezi lidmi a takměř znemožňuje vznik partnerský vztahů. A co je možná nejhorší: k těmto problémům se přidává ještě další a to je stigmatizace sexu mezi zdravotně či mentálně postiženými. Velmi cenou (i když s touto prací nesouvisející) je kapitola věnovaná seniorům a jejich intimnímu životu. Zahrnuty jsou i ukázky postupu sexuální výchovy. Další zdrojem pro tuto práci, byla kniha D. Štěrbové: *Sexualita osob s mentálním postižením*, jenž byla vydána v Olomouci v roce 2007.

1.3 Terminologie

1) **Pohlavní styk**²³ - V výzkumu v této práci se počítá pouze s dokonanou souloží. Sexuálnímu styku obvykle předchází milostná předehra, která navodí sexuální vzrušení partnerů a způsobí erekci (ztopoření) penisu a přirozenou lubrikaci (zvlhčení) vagíny. Ztopořený penis poté muž vsune do vagíny a jeden nebo oba partneři se dotecky dále stimulují k dosažení ejakulace a orgasmu. Tento výzkum tedy nepočítá s jakýmkoli náhražkami pohlavního styku či jinými praktikami jako je například petting či necking, při kterých nedojde k pohlavnímu styku. (Petting: erotické dotyky, mazlení, laskání; fyzické kontakty. Necking: erotické dotyky v horní části těla.

2) **Pornografie**²⁴ (z řeckého πορνογραφία *pornografía* < *porné* (prostitutka) + *grafein* (psát); běžně označováno jen jako **porno**) je znázorňování lidského těla či sexuálního chování vytvořené s cílem podněcovat sexuální pud. Jako pornografické se zpravidla označují pouze materiály, které překračují morální normy společnosti a vzbuzují u výrazné části stud, slabší formy podobných zobrazení se v takovém případě označují jako erotika.

3) **Sexualita**²⁵ – je to souhrn tělesných a duševních složek osobnosti člověka. Souvisí s rozdíly mezi pohlavími. Sexuální chování je ovlivňováno centry v mezimozku. Má dvě fáze: přípravnou (sblížení s imponujícím partnerem, probíhá veřejně) a výkonovou (soulož, probíhá většinou v intimitě).

4) **Promiskuita**²⁶ (lat. *promiscuus* = smíšený) - termín, který vyjadřuje sexuální nestálost, nevázanost a časté střídání sexuálních partnerů. Je prakticky nemožné stanovit hranici toho, co je považováno za promiskuitní jednání a co lze ještě

²³ MARTÍNEK, J. *Pohlavní styk* [on-line]. Wikipedia Commons (Česká republika): Wikipedia, 15 února 2007 [cit. 10.března 2013]. Dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/Pohlavn%C3%AD_styk

²⁴ HONC, O. *Pornografie* [on-line]. Wikimedia Commons (Česká republika): Wikipedia, 27. prosince 2006 [cit. 10. ledna 2013]. Dostupné na <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pornografie>

²⁵ MARTÍNEK, J. *Lidská sexualita* [on-line]. Wikimedia Commons (Česká republika): Wikipedia, 16. ledna 2005 [cit. 10. ledna 2013]. Dostupné na http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Lidsk%C3%A1_sexualita&action

²⁶ HONC, O. *Promiskuita* [on-line]. Wikimedia Commons (Česká republika): Wikipedia, 18. listopadu 2006 [cit. 10. ledna 2013]. Dostupné na <http://cs.wikipedia.org/wiki/Promiskuita>

považovat za tzv. „běžné“. Toto posouzení se odvíjí od společnosti v níž se takto označený jedinec nachází. Obvykle je považována za promiskuitní jednání situace, kdy má jedinec více sexuálních partnerů zároveň či pokud partnery často „střídá“. Někdy je za promiskuitní považován jakýkoli mimomanželský sexuální styk. Názory na to co je promiskuitní a co promiskuitní není, jsou dány společností a jejími tabu, která nejčastěji vycházejí z náboženských představ- například v Evropě lze s oslabením křesťanského dogmatismu posuzovat posun k liberálnějšímu výkladu tohoto slova, zatímco v zemích, kde je náboženství stále dominantní (např. muslimské země), je výklad tohoto termínu výrazně přísnější. U primitivních společenství je takové chování považováno za normální a neexistují zde stálé vztahy.²⁷

5) Mentální retardace - představuje snížení úrovně rozumových schopností v psychologii označovaných jako inteligence. Tento velmi často užívaný pojem však dosud nebyl uspokojivě definován a psychologové se již velmi dlouhou dobu pokoušejí o jeho přesnější vymezení.

Obecné definice zpravidla chápou inteligenci jako schopnost učit se z minulé zkušenosti a přizpůsobovat se novým životním podmínkám a situacím. V konkrétnějším vymezení chápou inteligenci např. jako „relativně konstantní strukturu ontogeneticky podmíněných schopností individua postihovat a vytvářet smysluplné, resp. funkční vztahy, od jednoduchých asociací na nejnižším stupni až po složité myšlenkové operace na nejvyšším stupni.“²⁸

Psychologové se neshodují ani v tom, zda inteligence je jednotná vlastnost, kterou už nelze dále analyzovat, či zda se jedná o komplex jednodušších schopností. Někteří odborníci mají za to, že inteligence je souhrnem navzájem nezávislých schopností.

Nejčastěji se má za to, že inteligence se skládá ze tří složek:

1. abstraktní inteligence (projevující se při verbálních a symbolických operacích);

²⁷ HONC, O. *Promiskuita* [on-line]. Wikimedia Commons (Česká republika): Wikipedia, 18. listopadu 2006 [cit. 10.ledna 2013]. Dostupné na <http://cs.wikipedia.org/wiki/Promiskuita>

²⁸ VEGLÁŘOVÁ, M., EISNER, P. *Sexualita osob s postižením a jiným znevýhodněním*, Praha: Portál, 2013, s. 21.

2. mechanickou inteligence (schopnost operování s předměty);

3. sociální inteligence (schopnost komunikovat s lidmi).

Nejznámějším a nejpoužívanějším vyjádřením úrovně inteligence je inteligenční kvocient, zavedený W. Sternem. Vyjadřuje vztah mezi dosaženým výkonem v úlohách odpovídajících určitému vývojovému stupni (mentální věk) a mezi chronologickým věkem.

$$IQ = \text{mentální věk} \times 100^{29}$$

6) Zdravotní postižení³⁰ - Jedná se o určitou odchylku ve zdravotním stavu člověka, která jej omezuje v určité činnosti (pohyb, kvalita života, uplatnění ve společnosti). Pro účely zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách se zdravotním postižením rozumí „tělesné, mentální, duševní, smyslové nebo kombinované postižení, jehož dopady činí nebo mohou činit osobu závislou na pomoci jiné osoby“.

7) Rizikové sexuální chování³¹ - U dětí a dospívajících je možno rizikovost upozorovat u nevhodných sexuálních projevů. Je potřeba je rozlišit od projevů normální sexuální zvědavosti, experimentace s vlastním tělem i tělem druhých dětí.

Za rizikové sexuální chování pokládáme předčasný začátek pohlavního života, vysokou frekvenci pohlavních styků, náhodné známosti, promiskuitu, prostituční chování, krvavé sexuální praktiky, styk bez použití kondomu (vaginální, anální a orální). V širším slova smyslu se k němu řadí i další ovlivňující faktory, například asociální chování, agresivita, užívání alkoholu a drog.

Projevy rozvoje sexuální deviace u dětí mohou souviset se zvýšenou agresivitou, týráním zvířat, nápadnou neobratností při dvoření, chybění empatie, nutkavou

²⁹ ŠVARCOVÁ, I. *Mentální retardace* [on-line]. Dobromysl (Česká republika): Mentální retardace, 11. Července 2005 [cit. 14. Listopadu 2013]. Dostupné na: <http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=623>

³⁰ VEGLÁŘOVÁ, M., EISNER, P. *Sexualita osob s postižením a jiným znevýhodněním*, Praha: Portál, 2013, s. 17.

³¹ VEGLÁŘOVÁ, M., EISNER, P. *Sexualita osob s postižením a jiným znevýhodněním*, Praha: Portál, 2013, s. 31.

masturbaci, atypickým sexuálním vývojem. U chlapců se zvyšuje fyzická agrese a u dívek spíš sebepoškozování (varující je triáda symptomů: noční pomočování i po dvanáctém roce života, krutost ke zvířatům a žhářství).

Projevy sexuální deviace je třeba podchytit včas a také dítěti včas poskytnout adekvátní pomoc, díky tomu se může předejít spáchání trestného činu, který ničí životy všech lidí v jeho dosahu.

1.4 Východiska

Existuje samozřejmě mnoho studií na téma průměrného věku prvního pohlavního styku. Jeden udává naprosto bezpečně a věrohodně jednu věc, zatímco druhý skálopevně věc diametrálně odlišnou. Porovnáváním průměrného věku při prvním pohlavním styku před a po roce 1989 už se mnoho výzkumů nezabývá. Nejvíce se tomuto tématu věnuje v některých svých výzkumech Petr Weiss a Jaroslav Zvěřina. Většina těchto výzkumů zkoumá i věk prvního pohlavního styku dle pohlaví. Literatury, která je věnovaná sexualitě postižených nebo takové, která se týká sexuální výchovy na speciálních školách je zatím poskromnu, ale je třeba naší společnosti přiznat velký pokrok - cca před 7-10 lety bylo dokumentů týkajících se tohoto tématu opravdu velmi málo. Dnes už je přeci jen na výběr z daleko víc publikací.

Knižní tituly, které se, byť třeba jen částečně, věnují tomuto tématu, a které velice dobře slouží k osvětlení a pochopení daného:

WEISS, P., ZVEŘINA, J.: *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*. Praha:

Portál, 2001. ISBN 80-7178-558-X

Autoři předkládají základní informace o současné podobě sexuálního chování a dalších jevů s ním spojených v České republice s důrazem na vývoj v devadesátých letech. Stručně charakterizují lidské sexuální chování a jeho vývoj i metody zkoumání. Hlavní část práce tvoří informace o závažných aspektech lidské sexuality, jejich podobách a vývojových trendech v české populaci, a srovnání se zahraničními

údaji. Pozornost je věnována těmto otázkám: koitální debut, masturbační aktivita, partnerské sexuální aktivity, sexuální vzrušivost českých žen, počty sexuálních partnerů, antikoncepční chování, mimomanželské sexuální styky, zkušenosti s komerčním sexem, homosexuální orientace a aktivity, sexuální postoje, pohlavní zneužití v dětství, zkušenosti se sexuálně agresivním chováním, zdroje informací o sexualitě. Práci doplňuje obsáhlá bibliografie, která představuje cenné východisko pro další studium lidské sexuality

JANIŠ, K. *Z dějin sexu a erotiky*. Trutnov: Lupus, 2004, 382 s. ISBN 80-903509-0-9

Tato publikace se věnuje sexuálnímu životu od dávnověku až po současnost. Kromě jiného popisuje rozdíl mezi lidským sexuálním životem a sexuálním životem zvířat - poukazuje na to, že člověk dokázal do pohlavního spojení začlenit také psychické předpoklady vzájemné náklonnosti, lásky. Podle autora knihy- tělesné pochody tvoří jenom základní podstatu pohlavního spojení. Další nedílnou součástí podle K. Janíše jsou duševní pochody ve sféře citové.

Kniha začíná kapitolou s názvem „Sex v přítmí jeskyně“, ve které je popsána historie obdivování ženské krásy. Velkou měrou je tato kapitola věnována soškám znázorňujícím tehdejší ideál ženské krásy - Venuším. Kniha se dále věnuje Egyptské civilizaci, ve které vládla podle autora na náš vkus až příliš velká tolerance, která se však týkala jen mužů, protože ty v Egyptě tvořili zákony. Další, co v publikaci nalezneme, je kapitola věnovaná incestu. Tato se věnuje jeho historii, upozorňuje na to, že mytologický Olymp ve starověkém Řecku (kterému je zde také věnována kapitola) byl plný incestních svazků. V kapitole pod Babylónskou věží nalezneme popis temnějších zákonů, které se týkali homosexuality, novorozenců, manželství, cizoložství atd. Je zde také ukázka Babylónských paragrafů, které se věnovaly těmto tématům. Zajímavá je také kapitola, která je věnována Hetérám, což byly noblesní Řecké prostitutky, které byly velmi vzdělané, vyznaly se v literatuře a uměly filosofovat. Některým Hetérám se dle autora podařilo udělat velmi dobrou kariéru - například Hétéra Alexandra Velikého – Thais - se stala královnou Egypta. Kniha dále pokračuje sexualitou u starověkých Římanů ve Sváté říši Římské, které je věnována velká pozornost. Kapitola věnovaná homosexualitě ve středověku popisuje, že tato

byla ve středověku (na rozdíl od tolerantního starověku) velmi tvrdě pronásledována a patřila k nejhorším hrdelním zločinům srovnatelným s čarodějnictvím, vzpouře proti vladaři, či bezbožnosti. Kniha pokračuje průřezem naší historie a dojde tak až k dobám teprve nedávno minulým a současnosti. S krátkým zastavením u špiónky Mata Hari se kniha dostane až k vůdci komunistů V. I. Leninovi a k jeho následovníkům. Kapitolu věnovanou arijským vizím sexu v této knize nalezneme také, včetně kapitoly, která představuje Hitlerovi a Mussoliniho milenky. Pokud kniha prochází celými dějinami lidstva, je pochopitelné, že se nevyhýbá ani změně společenského klimatu na přelomu 19. a 20. století a zabývá se také obdobím první republiky v Československu, tedy obdobím mezi roky 1918-1938. Dále se kniha věnuje mýtům, které obestíraly sex na počátku století, filmům spojeným s erotikou, erotické literatuře 20. století a symbolicky končí kapitolou, která je věnována sexu mimo zemi, tj. pohlavnímu styku během kosmických letů.

KLOTZ, T. *Sex a rozkoš*. Praha: Grada publishing, 1997, 96 s. ISBN 80-7169-310-3

Kniha Německého autora. Hned na začátku uvede čtenáře do problematiky kapitolou „Sexuální touha ženy - apetence“ ve které popisuje, že muž i žena mají stejné právo na sexuální uspokojení. V této kapitole autor tvrdí, že bez pozitivní síly pohlavního pudu, by nevyhnutelně došlo ke ztrátě části společenské dynamiky. Podle T. Klotze je pošetilé popírat rozdíly mezi mužskou a ženskou sexualitou. V knize najdeme množství kasuistik z autorovi praxe, které popisují široké množství problémů, ať už sexuálních, nebo těch, pro něž je sex počátečním impulzem. Najdeme zde slovníček pojmů, kde jsou tyto sic odborně, ale srozumitelně vysvětleny. Pro širokou veřejnost jsou zde také popsány pohlavní orgány ženy a muže a průběh všech obvyklých fází soulože. Kniha také poskytuje výsledky výzkumů, které byly věnovány četnosti koitu. Publikace se také krátce vyjadřuje k sexualitě ve stáří. Obsáhlejší kapitolou této publikace jsou „Příčiny poruch orgasmu“, kde se v podkapitole „Obrana před úzkostí a duševními konflikty“ autor věnuje, kromě jiného, vývojovým fázím podle Sigmunda Freuda. Podle T.Klotze má obrovský vliv na sexuální život přítomnost deprese- například v období ženského klimakteria. Dále zde najdeme informace o sexuálním násilí, znásilnění, sexuálním zneužití v dětství a v

manželství a dopad tohoto jednání- které je na úkor nebo proti vůli jednoho z účastníků- na další sexuální život. V této publikaci samozřejmě nalezneme kapitoly, které se věnují vyšetření a zjištění příčiny mnohých poruch v sexuálním životě, ať už párů, nebo jedinců. Předposlední kapitoly jsou věnovány poruchám orgasmu u muže a možnostem léčby všech zde uvedených sexuálních poruch.

FIFKOVÁ, H. *O sexu s Hankou*. Praha: Grada, 1998, 120 s. ISBN 80-7169-673-0

Kniha Jilemnické rodačky, která se podobně jako kniha T. Klotze věnuje poruchám sexuálních funkcí a rozdílům mezi ženskou a mužskou sexualitou. Nalezneme v ní množství kasuistik, se kterými se H. Fifková setkala nejen ve své praxi, ale také jí je posílaly ženy a dívky formou dopisů. Publikace se věnuje kromě „klasických“ sexuálních problémů, jako je vaginismus, frigidita, hypersexualita také sexuální apetence u muže a u ženy, pedofilii, transexualitě a sadomasochizmu. Samozřejmě se tato vyjadřuje také k homosexualitě a celou kapitolu autorka věnuje nemoci AIDS. Citlivě je zde také probíráno téma sexuálního zneužívání, znásilnění a obtěžování. Předposlední kapitola knihy je věnována sexu v médiích, kde se autorka vyjadřuje k vlivu osvětově naučné literatury na sexuální život jedince a také jsou zde probírány erotické a pornografické materiály a jejich vliv na totéž. Poslední čemu se tato publikace věnuje je pojem „normální sex“. Zde autorka důrazně varuje před používáním termínu „normální“ ve spojení se slovem sex a vytváření norem.

Dále tato práce čerpá informace z publikací, které se zabývají sexualitou postižených jedinců nebo sexuální výchovou na speciálních školách:

VEGLÁŘOVÁ, M., EISNER, P. *Sexualita osob s postižením a jiným znevýhodněním*, Praha: Portál, 2013, 207 s. ISBN 978-80-262-0373-5

Kniha nabízí informace k problematice sexuality vybraných skupin klientů sociálních a zdravotních služeb. Popisuje základní principy lidské sexuality, specifika vývoje a především omezenou možnost sexuálních kontaktů u lidí s mentálním postižením či duševním onemocněním. Samotné postižení či onemocnění dává vzniknout řadě problémových situací, jako je nepřiměřené sexuální chování, ohrožení sexuálním násilím či snížená schopnost ovládat své potřeby. Dlouhodobý pobyt v

zařízeních komplikuje možnost přirozeného sexuálního chování. Rozebrána je i problematika jinak znevýhodněných osob – zejména seniorů v ústavní péči. Autoři nabízejí pohled na specifika problému a v rámci kazuistik ukazují vhodné postupy při řešení často se opakujících situací. Zahrnuty jsou i ukázky postupu sexuální výchovy. Kniha je určena pro pracovníky v sociálních službách a zdravotnických zařízeních, rodiče a příbuzné lidí s postižením a znevýhodněním, studenty.

Zajímavými osobnostmi jsou autoři této publikace: PhDr. Martina Venglářová má více než dvacetiletou praxi v oblasti duševního zdraví a od roku 2000 se specializuje na oblast sexuologie. Zaměřuje se na práci s lidmi, kteří mají problém v partnerském a sexuálním životě, dále s oběťmi sexuálně motivovaných trestných činů. Od roku 2004 působí jako poradce, lektor a supervizor v oblasti sexuality lidí s duševním onemocněním a mentálním postižením.

Petr Eisner, Dis., pracuje v oblasti sociálních služeb pro lidi s postižením od roku 2001, z toho šest let se věnuje práci se sexualitou lidí s postižením a vzdělávání pracovníků v sociálních službách. V současné době pracuje jako lektor odborných kurzů nejen na téma sexuality a vztahů lidí s postižením a jako poskytovatel odborného poradenství pro uživatele sociálních služeb, rodiče a pracovníky. Je autorem několika odborných pomůcek pro práci se sexualitou u lidí s postižením.

ŠTĚRBOVÁ, D. *Sexualita osob s mentálním postižením*, Olomouc: Univerzita

Palackého v Olomouci, 2007, 110 s. ISBN 978-80-244-1689-2

Publikace je určena poskytovatelům sociálních služeb, jejich zřizovatelům, zaměstnavatelům a pracovníkům v přímé péči. Je inspirací pro pracovníky veřejné správy v oblasti sociálních věcí, školství a zdravotnictví. Tato publikace ukazuje, jak je téma sexuality široké a citlivé. Sexualitu lze pojímat z různých hledisek, je potřeba vnímat rozdíly mezi sexuálním chováním a sexuální touhou. Kniha naznačuje, že sexualitu bychom neměli pojímat jen z pohledu dospělé sexuality - proto je část textu věnována i příkladu přístupu k dětské sexualitě. Publikaci mohou využít rodiče, opatrovníci osob s mentálním postižením a osoby jim blízké. Nezbytnost kvalitně vedené osvěty v problematice osob se zdravotním postižením je nutná zejména pro samotné osoby se zdravotním postižením - s nutností respektovat individuální

schopnosti přijímat informace – tedy úroveň kognitivních schopností, event. dopad smyslových vad, osoby se somatickou vadou apod.

Všechny tyto publikace jsou velice vhodnými zdroji informací k pochopení širšího rámce celého tématu. Je totiž důležité, aby pedagog, který vyučuje sexuální výchovu, měl dostatečný vhled do této problematiky a k tomu potřebuje velké množství informací, kteréžto mu pak následně umožní vést děti správně, jemně, o nic je neochudit a naopak jim mnoho dát. Pro tuto práci posloužily výše uvedené publikace, jako pokladnice znalostí, zdroj obecného povědomí a v neposlední řadě jako náměty možných úvah a diskuzí nad danými tématy, čímž kultivovaly a rozšiřovaly obzory k dané problematice. Kdo má zájem se k tématu dovědět víc, jsou pro něj tyto knihy velmi vhodné.

1.5 Obecný pohled na lidskou sexualitu

V rámci dlouhého evolučního vývoje se vyvinulo i sexuální chování. Jde tedy o velmi starý algoritmus, se kterým je spjata i samotná existence našeho druhu. V dnešní době je tento prastarý druh chování často nazýván sexuálním pudem- velmi často je představou, že tento člověk potřebuje stejně jako jídlo nebo pití. Podle této představy, by mělo platit, že pokud je tento pud uspokojen, nastane opět dočasná rovnováha. Toto pojetí však není úplné: sexualita nezahrnuje pouze fyzický kontakt a vyvrcholení, je to velmi široká oblast lidského jsoucná. Od projevů náklonnosti, lásky, přes porozumění, případně naplnění potřeb jako je uznání atd.

V následujících řádcích je popsán jeden ze základních znaků lidské sexualita a konkrétně ten, který je pro tuto práci stěžejní: sexuální motivace, která zahrnuje čtyři základní mechanismy:

1. **Identifikace v rámci genderových rolí**
2. **Preference pohlaví**
3. **Emoce v rámci sexuálního života**
4. **Chování v rámci sexuality**

Identifikace v rámci genderových rolí

To jestli jedinec je ve vnitřním souladu se svým pohlavím, je základní predispozice pro jeho sexuální motivaci. V naprosté většině případů je genderová identifikace v souladu s fyzickým stavem. Pokud ne, nazýváme tento stav transsexualitou. Stav je způsoben vlivem sexuálních steroidů na CNS v kritické fázi druhého trimestru prenatalního vývoje.³² Pokud jedinec sexuální identifikaci přijme, zaujímá k této odpovídající sociální roli.

Preference pohlaví

Z pravidla nejvyšší erotické hodnoty nabývají erotické a intimní signály ze strany opačného pohlaví. Tento znak je jednoduše zjistitelný vyšetřením sexuálních reakcí jednotlivých pohlaví. K preferenci stejného pohlaví u jedince, nestačí pouze výchovné nebo postnatální vlivy. Velký vliv zde hrají specifické zvláštnosti, které „naprogramovávají“ příslušné sexuální centra ve fázích kritického prenatalního vývoje.³³

Emoce a s nimi navázané v rámci sexuálního života

Přesto, že naše společnost odmítá jednotnou koncepci sexuálního pudu, uznává několik sexuálních emocí, které jsou platné v rámci celého lidského druhu.³⁴

Jedná se o:

- Vzrušení v rámci sexuálních aktivit,
- Vyvrcholení neboli orgasmus
- Zamilovanost a s ní spojené erotické emoce

³² MACEK.P. *Vývojové změny v adolescenci ve světle novějších empirických výzkumů* [on-line]. Webtodate (Česká republika): Portál, 5. ledna 2005 [cit. 13.února 2013]. Dostupné na: <http://www.portal.cz/scripts/detail.php>

³³ MACEK.P. *Vývojové změny v adolescenci ve světle novějších empirických výzkumů* [on-line]. Webtodate (Česká republika): Portál, 5. ledna 2005 [cit. 13.února 2013]. Dostupné na: <http://www.portal.cz/scripts/detail.php>

³⁴ UZEL, R. *Mužská a ženská sexualita* [on-line]. Web & Media a.s. (Česká republika): Český svaz mužů, 16. ledna 2007 [cit. 6.února 2013]. Dostupné na: <http://www.svazmuzu.cz/zpravy/muzska-a-zenska-sexualita-762/>

Chování v rámci sexuality

Sexuální chování člověka je založené na párových dvojících. Podobně jako tomu je i u ostatních živočichů, jde v počáteční fázi o rozpoznání vhodného budoucího partnera a po té o realizaci navázání kontaktu- v počátku na nekoitální úrovni. V této fázi oba z daného páru sledují emoční charakter vztahu a skutečnost, jak tento na ně působí. Tato etapa má různě dlouhý charakter, který je ovlivněn sociálně, kulturně a osobnostní povahou a nastavením každého jedince. V této fázi se ukotvuje párový vztah. Pokud tato fáze přejde do koitální etapy, má tento pár určitou soudržnost, která ovšem závisí na mnoha faktorech. Takovýto pár jeví více či méně silnou restriktivní tendenci k sexuálnímu chování směřovanému k ostatním jedincům.³⁵

Sexualita člověka³⁶

Lidská sexualita je velice složitým tématem a existuje v naší společnosti od nepaměti. Stejně tak má lidská sexualita i několik zásadních významů. Je možno na lidskou sexualitu pohlížet z pohledu:

- Psychologického

Lidská sexualita je velice důležitou z hlediska psychologického, neboť si díky ní projevujeme s partnerem lásku a vzájemnou intimitu, kterou každý potřebujeme. Zároveň se díky sexualitě učíme navzájem důvěřovat jeden druhému.

- Biologického

Z biologického hlediska slouží lidská sexualita zejména k plození dětí. Je důležitá proto, aby lidé tímto počínáním splnili svou povinnost a přivedli na svět budoucí

³⁵ UZEL, R. *Mužská a ženská sexualita* [on-line]. Web & Media a.s. (Česká republika): Český svaz mužů, 16. ledna 2007 [cit. 5. února 2013]. Dostupné na: <http://www.svazmuzu.cz/zpravy/muzska-a-zenska-sexualita-762/>

³⁶ KUBRICHTOVÁ, L. *Sexuální výchova* [on-line]. Metodický portál (Česká republika): Základní vzdělání, 14. června 2005 [cit. 15. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.rvp.cz/clanek/17/24/>

generace. Základ sexuality spočívá v sexuálním vzrušení a touze. Sexualita muže a ženy je však do určité míry odlišná.

1.6 Porovnání mužské a ženské sexuality

Mezi mužskou a ženskou sexualitou jsou velké - možná propastné rozdíly. Sexualita a příslušnost k pohlaví (nejde o fyziologickými znaky), je u každého pohlaví zjevná již v nízkém věku. Tuto skutečnost však v současné době někteří autoři popírají- jde například o Matta Ridleyeho, který ve své knize *Červená královna* tvrdí, že pouze společenský útlak brání ženám nakupovat pornografii zobrazující muže, nebo že pouze společensky paranoidní kult mužnosti dohání muže k promiskuitě.³⁷ Na druhou stranu se může zdát, že jiné mohutné společenské tlaky nutí ženy k sexuální nevázanosti a muže k větší citlivosti a věrnosti.³⁸

Lidí jako je M. Ridley není mnoho. Mezi mužem a ženou v jejich sexualitě rozdíly jsou a to nemalé. Už jen markantní rozdíl mezi hladinou pohlavního hormonu – testosteronu - mezi mužem a ženou může být nepřímým důkazem nutné rozdílnosti v jejich sexualitě. Pro přesnost jsou uvedeny přesné hodnoty: muži mají testosteronu 2,8-8 ng/ml zatímco ženy 0,006-0,82 ng ml.³⁹

„Je to samozřejmě hodně individuální, ale mezi mužským a ženským pojetím sexu existují odlišnosti,“⁴⁰ tvrdí pražský gynekolog a sexuolog Zlatko Pastor na internetovém serveru <http://www.gyne.cz>. Podle něho je ženám vlastní, že tíhnou k monogamním svazkům. Ženský sexuální život je navíc na rozdíl od mužského ovlivňován menstruačním cyklem. Hormony, které jej řídí, ovlivňují vlastní sexuální touhu, ale mimoto třeba také náladu nebo vzhled pokožky.

³⁷ RIDLEY, M. *Červená královna: sexualita a vývoj lidské přirozenosti*. Praha: Mladá fronta, 1999, s.

³⁸ RIDLEY, M. *Červená královna: sexualita a vývoj lidské přirozenosti*. Praha: Mladá fronta, 1999, s. 127

³⁹ KUNDRT, T. *Chromosomální variace* [on-line]. Translide (Česká republika): Translide, 11. prosince 2003 [cit. 21. listopadu 2012]. Dostupné na: <http://www.translide.cz/chromosomalni-variace>

⁴⁰ PASTOR, Z. *Jiné přání, jiné obavy* [on-line]. MEDEXART s.r.o. (Česká republika): Časopis GYNEKOLOG, 29.června 1996 [cit. 22.listopadu 2012]. Dostupné na: <http://www.instinktonline.cz/obsah/doc.asp?rok=2004&cislo5>

Kde se vlastně bere sexuální odlišnost obou pohlaví? Začínají se od sebe lišit velmi záhy, již od okamžiku oplodnění vajíčka spermií.⁴¹ Dítě samo si svou pohlavní odlišnost začíná uvědomovat mezi druhým a třetím rokem života⁴² a už někdy mezi šestým a osmým rokem začíná u ženy fáze pohlavního dospívání - z nadledvinek se uvolňují hormony, díky nimž dívkám roste kostra, a rozvíjejí se sekundární pohlavní znaky.⁴³ Na vývoj naváže někdy kolem dvanáctého roku vlastní puberta.

1.7 Mužská sexualita

Lidem, zabývajícím se podobnými tématy, jsou jistě známy informace, které zkráceně definují mužskou sexualitu jako aktivní, výbojnou, v jistém smyslu i agresivní, uchvacující, směřující za všech okolností k výkonu, spíše sobeckého a egoistického charakteru.⁴⁴ Bohužel v současnosti je např. populárními médii, které tímto způsobem mluví o „celebritách“, nepřímou prosazována vize (zjednodušeně řečeno) „Čím větší množství má muž sexuálních partnerek, tím větším je mužem“. Takto podaným životem „celebrit“, je fakticky ovlivňována obyčejná populace - mužům (a vlastně i ženám) se tento styl nepřímou doporučuje, až vnucuje a snaží se je přesvědčit (bohužel ne zcela bez úspěchů), že toto je norma a sebemenší odchylka od ní, je něco divného, nenormálního, něco co zaslouží skoro posměch.⁴⁵ Je více než zřejmé, že postoj větší části naší současné společnosti v podstatě odráží pohled na muže a na ženu, který sahá téměř k úsvitu lidských dějin. Muž dodá sílu (dnes úspěch, peníze) a žena krásu. Tuto definici a kategorizaci, ženy již od útlého věku velmi rády přijímají (proč také ne). Naopak muž je tlačěn k výkonnosti v ekonomické

⁴¹ TOŠNER, J. *Očekávání, láska a hledání viníka* [on-line]. MEDEXART s.r.o. (Česká republika): Časopis GYNEKOLOG, 13. srpna 1998 [cit. 22. listopadu 2012]. Dostupné na: <http://www.instinktonline.cz/obsah/doc.asp?rok=2004&cislo5>

⁴² TOŠNER, J. *Očekávání, láska a hledání viníka* [on-line]. MEDEXART s.r.o. (Česká republika): Časopis GYNEKOLOG, 13. srpna 1998 [cit. 22. listopadu 2012]. Dostupné na: <http://www.instinktonline.cz/obsah/doc.asp?rok=2004&cislo5>

⁴³ MUSIL, D. *Odkud se dozvídáme o sexualitě* [on-line]. Macron software (Česká republika): Webtoday, 8. července 2004 [cit. 3. prosince 2012]. Dostupné na: <http://www.rodina.cz/clanek48.htm>

⁴⁴ PASEKOVÁ, V. *Erotické fantazie mužů a žen* [on-line]. Ogylvyinteractive (Česká republika): Jednou týdně, 19. února 2006 [cit. 16. prosince 2012]. Dostupné na: <http://www.jednoutydne.cz/antikoncepce.php?sec=326>

⁴⁵ DIAMOND, J. *Prečo máme rádi sex? : evolucia ľudskej sexuality*. Praha: Academia, 2003, s.105

oblasti, má ho reprezentovat v dnešní době zejména automobil, který vlastní, dům a drahé oblečení. Je zřejmé, že dostatek finančních prostředků ještě automaticky nezajistí kvalitní sexuální život a neučiní z člověka sexuálně šťastnou bytost. Přesto však celkem spolehlivě funguje pravidlo - kdo má peníze, může mít krásné ženy. Funkčnost tohoto pravidla je doložena mnohými partnerkami mužských, ekonomicky silných, jedinců. Při výzkumu, který se zabývá věkem prvního pohlavního styku, je ale třeba se zabývat i biologickou částí mužské sexuality. K té se vyjadřuje v on-line časopise *Instinkt* sexuolog L. Budínský: „*Mužská sexualita jasně pramení z geneticky dané potřeby každého zdravého muže. Touto potřebou je zachování rodu v jakýchkoli podmínkách- do jisté míry bez ohledu na opačné pohlaví*“.⁴⁶ To naznačuje, že pro muže je sex jednou ze základních (možná nejzákladnějších) priorit z hlediska jeho mužskosti (potřeba reprodukce a šíření svých genetických informací).⁴⁷ Muž je přírodou povolán k tomu, aby se reprodukoval, tedy plodil nové lidské jedince.⁴⁸ Je také přírodou „povolán“ k péči o potomstvo⁴⁹, ale tato skutečnost již nesouvisí se samotnou sexualitou muže. Z ryze biologického úhlu pohledu je tedy muž na sex připraven kdykoli (bez ohledu na technickou stránku věci, poruchy erekce apod. – jedná se o zevšeobecnující rovinu). Jednoduchá a dokonce pouze jedna otázka může velmi dobře vysvětlit rozdíl mezi sexualitou ženy a sexualitou muže. Stačí se zeptat jakéhokoliv zdravého muže, zda ho vzrušuje pohled na atraktivní (nahou) ženu. Bude-li upřímný, jeho odpověď bude jasná - ano, vzrušuje.

Je nutné podotknout fakt, že předchozí řádky nebyly snahou promiskuitu mužů omluvit. Tyto vlastnosti byly sice mužům geneticky dány, ale také jim (a nejen mužům) byl dán rozum.

⁴⁶ BUDÍNSKÝ, L. *Právo na orgasmus* [on-line]. Instinkt (Česká republika): Instinkt, 21. května 2004 [cit. 20. prosince 2012]. Dostupné na: <http://www.instinktonline.cz/obsah/doc.asp?rok=2004&cislo=19&id=15>

⁴⁷ DIAMOND, J. *Prečo máme rádi sex?: evolucia ľudskej sexuality*. Praha: Academia, 2003, s. 101

⁴⁸ tamtéž

⁴⁹ FIFKOVÁ, H. *O sexu s Hankou*. Praha: Grada, 1998, s. 102

1.8 Ženská sexualita

Žena, jakožto potenciální matka, je od přírody naprogramována k promyšlenému a důkladnému výběru partnera.⁵⁰ Náznaky této skutečnosti lze v dějinách i v současné době spatřovat právě v oné orientaci žen na schopné a mocné muže a v dnešní době tedy na muže majetné. Dříve ženy vybíraly podle velikosti chýše, síly paží a kusů ulovené zvěře. V současné době finančně zajištěný partner poskytuje větší záruku, že se postará o společné potomstvo, než je tomu u někoho, kdo zajištěn není a patrně ani nebude. Zde se však otevírá problém, protože v dnešní době již ženy v mnoha případech vydělávají stejně jako muži, jsou ekonomicky soběstačné a nezávislé. Tato skutečnost nutí skoro říci, že to je jen dobře, že tím pádem zcela automaticky odpadá ona nutnost a potřeba kalkulace. Bohužel není tomu tak a v nejbližší době ani patrně nebude. Důvodem k zachování tohoto geneticky daného postupu je fakt, že ne každý muž vydělává tolik, aby se jeho rodina (a tím i jeho žena) měla opravdu dobře a podle jejích představ. Proto si ženy i nadále budou vybírat partnery movitější, i když už se nebude jednat o čistě biologickou nutnost, ale „pouze“ o vyhlídku na pohodlnější žití.⁵¹ A právě z tohoto důvodu je jasné, že předcházející výroky nejsou naivní či přímo mylné. Samozřejmě, že výjimky existovaly vždy a všude, o sociologicky významné většině však, platí shora uvedené. Podobně jako tomu bylo u muže, tak je třeba se v souvislosti s prvním pohlavním stykem seznámit i s biologickým aspektem ženské sexuality: Odborná literatura uvádí, že sex u ženy začíná nikoliv fyzickým kontaktem, ale právě psychickou (v optimálním případě) souhrou, která mu předchází⁵². Výzkumy ukázaly⁵³, že jen velmi malé procento žen se vzruší při pohledu na nahého, sic atraktivního muže.

Po tomto výčtu odlišností v sexualitě mezi oběma pohlavími je snad již patrná potřebnost zabývat se věkem prvního pohlavního styku také odděleně podle pohlaví.

⁵⁰ DIAMOND, J. *Prečo máme rádi sex?: evolucia ľudskej sexuality*. Praha: Academia, 2003, s. 33

⁵¹ BOURDIEU, P. *Nadvláda mužů* [on-line]. Thx2pbd (Česká republika): Teksty, 4. ledna 2000 [cit. 16. prosince 2012]. Dostupné na: <http://www.teksty.wz.cz/bourdieu-nadvladamuzu/03-anamneza.html>

⁵² FIFKOVÁ, H. *O sexu s Hankou*. Praha: Grada, 1998, s. 102

⁵³ BUDINA, J.; WEISS, P.; PORADA, V. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita* [on-line] Rebex ČR (Česká republika): Navrcholu.cz, 28. září 2003 [cit. 13. února 2013]. Dostupné na <http://www.viap.cz/knihy/mravnost.htm>

Pokud totiž chceme předcházet předčasnému prvnímu pohlavnímu styku např. prevencí, je patrné, že tato bude u muže a u ženy jiná a s největší pravděpodobností také v jiném věku.

1.9 Pohled na mužskou a ženskou sexualitu- proč porovnávat dobu prvního pohlavního styku mezi pohlavími?

Jak se ženská sexualita za uplynulých řekněme sto let změnila? Dá se říci, že je podobně, jako celý moderní život- rychlejší. To, že dnešní ženy sexuálně dospívají dříve, je věcí všeobecně známou. Ženy dříve menstruuji, jsou vyšší, ale také více vědí o pohlavním životě nebo o antikoncepci. Říká se tomu sekundární pohlavní akcelerace.⁵⁴ Podobně jako se zrychlilo dospívání žen, zrychlilo se i dospívání mužů. Ke zrychlenému sexuálnímu dospívání přispělo hned několik faktorů, jedním z nich je kvalitnější výživa.⁵⁵ Sexuální chování žen hodně výrazně ovlivnil ve druhé polovině minulého století vynález hormonální antikoncepce. Ženy tak získaly možnost samy rozhodovat o početí, což mělo zásadní vliv i na jejich sexuální chování a nejen to se odrazilo i v přístupu k prvnímu pohlavnímu styku, který tím může být i předem připraveným a promyšleným aktem.

2 Je mužská a ženská sexualita věcí vrozenou či naučenou?

K narozeninám, nebo k příležitosti vánočních svátků, dostávají holčičky panenky, oblečky pro ně i oblečky pro sebe samé. Jakmile s pomocí rodičů rozbálí dárky, začnou s nadšením oblékat jak sebe, tak panenky. Dostávají také kočárky a pokojíčky, malé kuchyňky, zatímco chlapečci nalézají modely bojových letadýlek, Rychlé šípy od J. Foglara a dobrodružnou literaturu. Tato skutečnost není pouze výdobytkem naší doby, ale již před sto lety se vyráběly malé kovové figurky vojáků, které byly oblíbení natolik, že dánský spisovatel Hans Christian Andersen na tyto

⁵⁴ UVE, S. *Sexuální výchova*. Praha: Trizonia, 1993, s. 43

⁵⁵ UVE, S. *Sexuální výchova*. Praha: Trizonia, 1993, s. 5

malé postavičky nezapomněl a věnoval jim jednu ze svých 156 povídek- povídku Cínový voják. Dívčí panenky byly samozřejmě zcela jiné- nemluvili, nehýbaly se. Výroba těchto hraček se odvíjela (jako skoro vše) podle dostupných technologií a možností. Současná podoba těchto hraček je sice jiná, ale základ zůstal. Panenky jsou stále to, po čem touží dívky a postavičky vojáků (pokud možno velké množství) jsou oblíbenou hračkou malých kluků. Cínoví vojáci sice jsou ještě aktuálním artiklem, ale užívají si je hlavně sběratelé - a světe div se - opět ti mužští. Nejen příslušnice feministického hnutí, ale i některé oficiální dokumenty, (na kterých se možná chtěl autor zviditelnit otevřením nového problému), hovoří o tomto jevu jako o umělém výchovném znásilnění.⁵⁶ Už barvou kojeneckého oblečení, se prý učinil první krok k třídění pohlaví, které se nezakládá na přirozenosti. Podle těchto hnutí a dokumentů - tím, že holčička a chlapeček mají rozdílné vnější genitálie, celá věc končí. Všechno ostatní je věcí násilím vnucené odlišnosti - děvčátkům jsou nuceny panenky a kuchyňky, chlapcům umělé tanky a postavičky vojáků s pistolemi. Tímto „nucením“ se začíná celoživotní újma hlavně pohlaví ženského, které se považuje za menšinové a utlačované.⁵⁷ Zastánci názoru, že mužské a ženské sexuální chování není vrozené, nýbrž naučené, se ovšem brání konkrétním důkazům, které přináší sám život. Důkazem podstaty rozdílů mezi mužem a ženou je například situace v původní izraelské rodině, kde jsou výchovné rozdíly mezi chlapci a dívkami eliminovány už od nejútlejšího dětství a jsou naprosto minimální- přesto i dívka z Izraele sáhne raději po panence než po zbrani, v kuchyni je mnohem raději než kdekoli jinde a o svátcích Pesach i v této době, dává přednost doma vlastnoručně uhnětenému chlebu před tím v obchodě kupovaným.⁵⁸ Nejvíce diskutovaným polem pohlavních rozdílů stále zůstává odlišné sexuální chování. Vyšší tendence mužů k sexuální promiskuitě a snaha některých příslušníků mužské populace o velké množství sexuálních partnerek, je prý pouze omlouvána tím, že mužům byly tyto dispozice biologicky vetknuty. Na

⁵⁶ UZEL, R. *Mužská a ženská sexualita* [on-line]. Web & Media a.s. (Česká republika): Český svaz mužů, 16. ledna 2007 [cit. 5.února 2013]. Dostupné na: <http://www.svazmuzu.cz/zpravy/muzska-a-zenska-sexualita-762/>

⁵⁷ UZEL, R. *Mužská a ženská sexualita* [on-line]. Web & Media a.s. (Česká republika): Český svaz mužů, 16. ledna 2007 [cit. 5.února 2013]. Dostupné na: <http://www.svazmuzu.cz/zpravy/muzska-a-zenska-sexualita-762/>

⁵⁸ UZEL, R. *Mužská a ženská sexualita* [on-line]. Web & Media a.s. (Česká republika): Český svaz mužů, 16. ledna 2007 [cit. 5.února 2013]. Dostupné na: <http://www.svazmuzu.cz/zpravy/muzska-a-zenska-sexualita-762/>

dispozice, které mu dala příroda, pak může každý muž svádět své promiskuitní chování. Tato omluva poskytuje každému muži vítané alibi pro časté střídání sexuálních partnerek.

Žena za svůj život vyprodukuje jen několik stovek zralých vajíček a nikdy nemůže porodit víc než 10 - 15 dětí.⁵⁹ Muž vyloučí při každé ejakulaci stamiliony spermií, a pokud je k tomu vhodná příležitost může zplodit potomků stovky, ne-li tisíce.⁶⁰ Přírodní zákony platné v celé živočišné říši určují, že žena není schopna ani s nekonečným počtem sexuálních partnerů zvýšit svou reprodukční schopnost, zatímco pro muže je právě počet jeho životních partnerek pro rozmnožování to co ho limituje.⁶¹ „V celé živé přírodě platí, že pohlaví s vyšším rodičovským vkladem je při výběru partnera vybíravější a více se věnuje péči o potomstvo.“⁶² Tato biologická rovnice, která je zde popsána, logicky ústí v jediné: Mužská populace, musí být více přelétavější, než ta ženská. Muži mají větší zájem o neosobní a třeba i anonymní kopulaci než ženy a velmi často jsou ochotni snížit své nároky na vzhled a další faktory, figurující při výběru sexuální partnerky.⁶³ To, že žena je od přírody naprogramovaná k veliké pečlivosti ve výběru stálého partnera vychází, jako další výsledek této rovnice.

⁵⁹ PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J.; RABOCH, J. *O sexualitě a partnerkých vztazích*. Praha: Galén. 2005, s. 126

⁶⁰ PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J.; RABOCH, J. *O sexualitě a partnerkých vztazích*. Praha: Galén. 2005, s. 126

⁶¹ UZEL, R. *Mužská a ženská sexualita* [on-line]. Web & Media a.s. (Česká republika): Český svaz mužů, 16. ledna 2007 [cit. 5.února 2013]. Dostupné na: <http://www.svazmuzu.cz/zpravy/muzska-a-zenska-sexualita-762/>

⁶² UZEL, R. *Mužská a ženská sexualita* [on-line]. Web & Media a.s. (Česká republika): Český svaz mužů, 16. ledna 2007 [cit. 5.února 2013]. Dostupné na: <http://www.svazmuzu.cz/zpravy/muzska-a-zenska-sexualita-762/>

⁶³ BUDÍNSKÝ, L. *Právo na orgasmus* [on-line]. Instinkt (Česká republika): Instinkt, 12. května 2004 [cit. 20.prosince 2012]. Dostupné na: <http://www.instinktonline.cz/obsah/doc.asp?rok=2004&cislo15>

2.1 Aspekty sexuality

Na lidskou sexualitu je možno nahlížet z několika hledisek.⁶⁴

- Sociální hledisko – to jakým způsobem jedinec vystupuje navenek, jak dodržuje normy dané zákonem. Dále pak do sociálního hlediska patří jakým způsobem je pojmána a interpretována sexualita v mediích, jaký je aktuální pohled společnosti na sexualitu a v neposlední řadě také jaké má jedinec možnosti k navázání sociálních vztahů.
- Hledisko morální a etické – To jsou oblasti, kterých se sexualita výrazně týká a také se do nich promítá. Do dalších podskupin, do nichž sexualita zasahuje, nebo naopak tyto skupiny zasahují do ní, patří víra, která může být spojená s náboženstvím, životní očekávání, citová oblast atd.
- Biologické hledisko – fyzický vývoj a všechny náležitosti s ním spojené, růst, atd.
- Psychologické hledisko – chovat se podle vštípených morálních a etických kodexů, soulad se svým já, vnímání své sexuality a vnitřní soulad s ní, postoj k prognóze postižení a náhledu do budoucna.

2.2 Vývoj lidské sexuality a faktory které ji ovlivňují- nejen u postižených osob

I když se to možná na první pohled nezdá, tak po celý život člověka provází jeho sexualita- od narození přináší libé pocity interpersonální interakce, také vlastní tělo v sexualitě hraje podstatnou roli. Vývoj lidské sexuality je proces, který je spojen s mnoha dimenzemi osobnosti a našeho já. Je propojen se základními lidskými potřebami projevování a přijímání náklonnosti a dávání nebo přijímání lásky. V neposlední řadě je propojen s pocity vlastní atraktivity a s potřebou sdílet myšlenky a pocity. Jak je patrné, tak vývoj sexuální stránky osobnosti je třeba vnímat mnohem šířeji: je totiž spojen se socializací člověka. Zamyslíme-li se nad tím, určitě si uvědomíme, že tato stránka lidského jsoucna nestojí stranou a samostatně v rámci

⁶⁴ KUBRICHTOVÁ, L. *Sexuální výchova* [on-line]. Metodický portál (Česká republika): Základní vzdělání, 14. června 2005 [cit. 15. listopadu 2012]. Dostupné na <http://www.rvp.cz/clanek/17/24>

ostatních složek lidské osobnosti. Přiměřené sexuální chování je s kvalitou přiměřeného sociálního chování úzce spjato a souvisí s učením chovat se přiměřeně sociálně.⁶⁵

Každý z nás procházíme ve své genezi etapami dobrými, ale taktéž etapami, které se dají brát jako kritické. To vše se podílí na vytváření a diferenciaci naší sexuality. Na míru odlišností jednotlivých etap má vliv míra postižení, osobnostní charakter, prostředí, atd. Mezi etapy, které ovlivňují nejen naši somatickou sexualitu, patří⁶⁶ :

- Prenatální poškození- je poškozením, které má vliv prakticky na celý organismus.
- Sekundární postižení v etapě vývoje, kdy jsou již takměř všechny orgány vyvinuty a postižení již nepostihuje organismus víceméně rovnoměrně.
- Postnatální období se vyznačuje tím, že může dojít k selektivní dysfunkci systému: například narušení motoriky bez dalšího ovlivnění rozumové sféry. Prekluzorem může být strava, úrazy, chemické látky, vnější vlivy prostředí atd.

Nejen pro tyto důvody laici i někteří odborníci pochybují⁶⁷, o vyvinutí pohlavního pudu u mentálně postižených je tedy podle nich irelevantní, aby tito procházeli sexuální výchovou a osvětou. Faktem ale je, že sexualita u postižených je buď nedokonale manifestovaná nebo je zpožděná.

Je jisté, že sexualitu ovlivňuje a modeluje mnoho faktorů. Základními determinanty jsou: podíl somatický, vliv sociálního prostředí a společnosti a také vlivy psychické. Tyto se navzájem ovlivňují a v průběhu času vliv jedné složky slábne, zatímco druhá složka nabírá na síle. Daná situace je u postiženého ztížena

⁶⁵ ŠTĚRBOVÁ, D. *Sexualita osob s mentálním postižením*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, s. 57.

⁶⁶ ŠVARCOVÁ, I. *Mentální retardace* [on- line]. Dobromysl (Česká republika): Mentální retardace, 11. Července 2005 [cit. 14. Listopadu 2013]. Dostupné na: <http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=623>

⁶⁷ VEGLÁŘOVÁ, M., EISNER, P. *Sexualita osob s postižením a jiným znevýhodněním*, Praha: Portál, 2013, s. 32.

tím, že somatický vývoj nemusí odpovídat vývoji psychickému a naopak. Nemusí se tedy dostavit očekávané vzorce chování.⁶⁸

Okolnosti, které určitým způsobem ovlivňují sexualitu jedince v raném období jsou: V prvních třech měsících gravidity vybudování orgánů a tedy i hlavní pohlavní odlišnosti mezi budoucím mužem a ženou.

V prvních čtyřech měsících těhotenství dochází k vývoji struktur v mozku, které odpovídají za budoucí chování (nejen sexuální) v závislosti na pohlaví.

K čemu všemu dochází v druhé půli těhotenství, nejsme schopni s jistotou říci, jisté ale je, že v období po porodu dojde k poklesu produkce pohlavních hormonů a tento pokles trvá až do začátku puberty.⁶⁹

Další vlivy, které zasahují do vývoje sexuality jedince⁷⁰:

- rozpoznání pohlaví a jeho následné zanesení do příslušných dokumentů-zajímavé je, že toto rozhodnutí nemusí být vždy správné, ale přesto určuje další zařazení dítěte
- Velmi podstatným vlivem je, jakým způsobem je dítě přijato do rodiny, jaký je postoj k jeho pohlaví a jak rodina nahlíží na případné postižení dítěte. Je prokázáno, že míra rodičovské péče a rodičovských citů, kterých se kojenci dostává, ve velké míře ovlivňuje jeho další komplexní vývoj a tedy i jeho sexualitu. Na intimitě a péči totiž závisí míra důvěry, kterou následně jedinec bude disponovat. Ovlivňuje také budoucí přijímání a poskytování náklonnosti.
- Jedinec si začne uvědomovat příslušnost k pohlaví. Uvědomí si, že sociální prostředí většinou po jedinci vyžaduje chování, které odpovídá pohlaví, jež má jedinec zaneseno v rodném listě. Důležitým faktorem je skutečnost, jestli dotyčný tuto genderovou roli (a obecně svoje pohlaví) přijme a je s ní v souladu.
- Hierarchie v rámci sourozeneckého postavení i to, jak se dotyčný mezi sourozenci cítí je pro vývoj velmi důležitá. Do dané problematiky promlouvá i

⁶⁸ VEGLÁŘOVÁ, M., EISNER, P. *Sexualita osob s postižením a jiným znevýhodněním*, Praha: Portál, 2013, s. 32.

⁶⁹ ČERVINKOVÁ, H. *Sexuální dispozice* [on-line]. Radek Červinka (Česká republika): Poradna pro uvolnění stresu, červenec 2002, [cit. 15.března 2013]. Dostupné na http://www.distres.cz/main.php?id=tema_sexualnidispozice

⁷⁰ FIFKOVÁ, H. *O sexu s Hankou*. 1. vyd. Praha: Grada, 1998, s. 51.

pořadí narození, jakého pohlaví jsou jeho sourozenci (sourozenec) nebo i fakt, jedná-li se o jedináčka.

- Klima v rodině- (nastavení etických, sexuálních, kulturních a náboženských norem)
- To jakým způsobem se jedinec zařadí mezi svoje vrstevníky (do toho můžeme počítat, sportovní úspěchy, jeho studijní výsledky, přitažlivost pro okolí)
- Přítomnost traumat či pohlavního zneužívání
- Nemalou měrou do vývoje sexuality jedince může zasahovat sexuální výchova

Po biologicky latentním období, jež můžeme obecně zařadit s ohledem na pohlaví mezi 0-11 rok nastává rozvoj v období puberty. Přesný důvod začátku tohoto výrazného vývoje neznáme. Obecně se udává, že období puberty je mezi 12-15 rokem, ale nástup nemusí být vždy stejný: může být zpožděný nebo může naopak přijít dříve. Biologické faktory zasahují nejen složku fyzickou, ale mají vliv i na psychiku jedince. V jeho nitru se probouzí zájem o sex a o s ním spojené aktivity, celý organismus vyspívá a fyzicky roste. Je proto důležité pokusit se sladit všechny dimenze jedince, tak aby byly ve vzájemném konsenzu.⁷¹

Socio-sexuální vývojové etapy⁷² :

- Z jedince se stává atraktivní objekt pro okolí- manifestace zájmu a preferencí.
- Podměty na podkladě hormonálních změn s sebou nesou chuť do kontaktu s určitým pohlavím.. Pokud v tomto období není jedinec stimulovaný prostředím (izolace, přílišně restriktivní rodinné klima) jeho vývoje je zpožděn
- Fáze, kdy jedinec získává zkušenosti se sexuálním vzrušením, ale nejedná se ještě o pohlavní styk. Jde o zkušenosti s polibky, neckingem, pettingem atd. Tyto zkušenosti pak zasahují do masturbačních představ a mohou ovlivnit strukturu osobnosti- tento děj se nazývá imprinting. Již v těchto začátcích se vytváří představa vhodného partnera- jedinec si začíná uvědomovat to, jaké pohlaví je pro něj preferenční, jaké chování je pro něj přijatelné atd. Některé z těchto

⁷¹ BRAUN, R. *Sexuální výchova*. 1. vyd. Praha: VÚP, 2003, s. 23.

⁷² RIDLEY, M. *Červená královna : sexualita a vývoj lidské přirozenosti*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999, s. 89.

představ a nastavení se v průběhu života mění podle zkušeností.

- Fáze dokonání pohlavního styku. Podle odborníků se nejedná o instinktivní schopnost- naopak podle všeho je výsledkem učení.

Jak je vidět sexuální vývoj má mnoho složek a ovlivňuje jej mnoho faktorů. U osob bez postižení nalézáme mnoho odchylek od obecně uznávaného modelu a o to méně by nás měl překvapovat fakt, že u osob postižených jsou predispozice ke vzniku odchylek ještě výraznější.

2.3 Mentálně postižení a jejich sexualita

Každý jedinec má právo na sexuální život. U postižených osob bylo toto právo dlouhodobě přehlíženo a tím se snižovala kvalita jejich života. Navíc postoj soudobé společnosti k tomuto problému byl přehlíživý. V poslední době se ale zdá, že se situace mění s tím, jak se mění celkový postoj k lidem s postižením. V dávných i nedávných dobách se opomíjela skutečnost potřeby partnerského života u lidí s postižením, která je přinejmenším podobně silná jako u lidí bez defektů. I sexuální touha a potřeba není omezena. Navíc společnost zažívá řadu ambivalentních pocitů vůči postiženým: od pocitů agrese, pocitů viny až k pocitům lítosti. Obecně však platí, že skutečnost sexuální potřeby u postižených jedinců není společností zatím příliš akceptována⁷³. Jak již bylo zmíněno, tak sexualita u osob s mentální retardací, může být zpožděná, zpomalená a v některých případech i zastavená v případě nevyvinutí sekundárních pohlavních znaků. Osoby s postižením mohou mít i přes fyzickou vyspělost, úroveň svého mentálního sexuálního vývoje na úrovni dítěte- to když je v nesouladu chronologický, mentální, sociální a sexuální věk.⁷⁴ Jen desetina jedinců s mentální retardací dospěje k chtění realizace pohlavního styku. V 80 % případů vývoj sexuality nepokračuje za hranici cca 8 roků běžné populace. Tomu tedy odpovídají i projevy: potřeba pohlazení, polibku, a polaskání. Tyto osoby

⁷³ VEGLÁŘOVÁ, M., EISNER, P. *Sexualita osob s postižením a jiným znevýhodněním*, Praha: Portál, 2013, s. 89.

⁷⁴ VEGLÁŘOVÁ, M., EISNER, P. *Sexualita osob s postižením a jiným znevýhodněním*, Praha: Portál, 2013, s. 42.

jednají spontánně a těžko domýšlejí důsledky svého chování. Kontrola chování přímo závisí na úrovni intelektu⁷⁵.

Charakteristika nejen sexuální oblasti postiženého jedince dle jeho handicapu:⁷⁶

- Jedinci s lehkou formou mentální retardace – vývoj sexuality se může zpožďovat nebo naopak vlivy prostředí urychlovat. Každopádně je zde velký příslib toho, že dotyčný dospěje k plnohodnotnému sexuálnímu životu. U těchto jedinců je velmi důležitá sexuální výchova, neboť bez ní velmi často dochází ke katastrofálním hygienickým návykům, k předčasnému pohlavnímu životu. Pokud se jedinci nedostane sexuální edukace, hrozí zde vztahy protkané hádkami, fyzickým násilím. Dále hrozí potíže s vedením domácnosti, s hospodařením s penězi, s udržením zaměstnání a bydlení, s nedostatkem dovedností v sociální sféře, které pak následně chybí v oblasti partnerského vztahu- tím je myšlena menší schopnost partnerských rozhovorů, vzájemnému porozumění či zdárné a účelné řešení problémů.
- Jedinci se střední až těžkou formou mentální retardace mohou ojediněle dosáhnout úrovně samostatnosti, která stačí na uskutečnění partnerského vztahu a sexuálního života bez dozoru třetí osoby. Osoby se středně těžkým stupněm mentálního postižení můžeme rozdělit do dvou skupin.
 1. Skupina: Podle odborníků platí, že pokud u postižení osoby přetrvává fáze raného sexuálního vývoje, nevzniká u ní snaha ani touha po sblížení. V tomto případě může pudové napětí manifestovat pregenitálně- například přejídáním či masturbací a je tedy nutné směřovat sexuální aktivity tak, aby jimi nebyly omezovány jiné osoby a aby tyto aktivity neohrožovaly jiné činnosti.
 2. Skupina: U této skupiny je snaha o sblížení patrná a je tedy důležité zahájit preventivní opatření, které zamezí případnému násilí vůči jiným osobám, možnému vynucování sexuální aktivity atd.
- U jedinců s hlubokou mentální retardací je sexuální výchova patrně

⁷⁵ ŠVARCOVÁ, I. *Mentální retardace* [on- line]. Dobromysl (Česká republika): Mentální retardace, 11. Července 2005 [cit. 20. Listopadu 2013]. Dostupné na: <http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=623>

⁷⁶ VEGLÁŘOVÁ, M., EISNER, P. *Sexualita osob s postižením a jiným znevýhodněním*, Praha: Portál, 2013, s. 52.

bezpředmětná. Sice i u těchto jedinců můžeme pozorovat kladné přijetí dotyků druhé osoby, ale odborníci si nejsou jisti, jedná-li se o projev sexuality.

Charakteristika, symptomatologie sexuality u osob s mentálním postižením a faktory, které ji ovlivňují⁷⁷:

- Mnohočetné odchylky na chromozomální úrovni mohou ovlivnit sexualitu jedince
- Není výjimkou nedokonalý vývoj genitálu.
- Může být přítomen opožděný sexuální vývoj spojený se somatickou povahou postižení
- Nepřijetí dítěte rodinou
- Sexuální vývoj je ovlivněn stimulací okolím
- Nebezpečí šikany při neúspěšnosti v rámci referenčních skupin
- Pudové chování a bezprostřední reakce na podněty
- Občasné nepřijímání společenských norem, nesprávné interpretace interpersonálního chování
- Uzavřené rodinné prostředí, nedostatek kontaktů, nedostatek sexuální osvěty a informací. S tím souvisí možný nedostatek příležitostí k seznámení. Důsledkem může být experimentování v oblasti autoerotiky a skryté sexuální chování.

2.4 Patologická sexualita nejen u osob s postižením

Jak již bylo zmíněno, nevhodné jednání a chování může provázet člověka, pokud tento nemá možnost sexuální edukace, pokud není sociálně adaptován a pokud se nevyzná v sexuálních výrazech.⁷⁸ Další z faktorů, které ovlivňují chování je

⁷⁷ ŠTĚRBOVÁ, D. Sexualita osob s mentálním postižením, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, s. 46.

⁷⁸ ŠVARCOVÁ, I. *Mentální retardace* [on-line]. Dobromysl (Česká republika): Mentální retardace, 11. Července 2005 [cit. 18. Listopadu 2013]. Dostupné na: <http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=623>

rozumová úroveň jedince, a v návaznosti na ni můžeme mnohdy nalézt neschopnost kontroly chování a neschopnost předvídání jeho následků.

Některé z projevů sexuality u osob mentálně postižených mohou být společensky neúnosné. Do těchto projevů můžeme zařadit relativně četnou plejádu, níže jsou uvedeny jen některé z nich.⁷⁹ :

- Tendence k autoerotice na veřejnosti- nerozlišení veřejného a intimního prostoru.
- Pokusy (ať už dokonané nebo nedokonané) o dotýkání se svých genitálií nebo osahávání jiných osob.
- Osoby se střední až těžkou retardací se mohou obnažovat na veřejnosti, ale to bývá spojené spíše s nepohodlím a s nepříjemnými pocity.
- Experimentování s autoerotikou- používání nebezpečných objektů.
- Dlouhodobá sexuální neuspokojenost a s tím spojené pronásledování a špehování.
- Sklon k agresi.

Vzhledem k tomu, že každý člověk je individualita a jeho projevy s tím korespondují, je i sexuální chování věcí individuální. Vliv na jednání má pohlaví, věk, stupeň postižení, vliv prostředí atd. Abychom mohli osoby s postižením sexuálně vzdělávat, musíme akceptovat jejich vývoj a sexuální projevy. To nám umožní pochopit senzitivní a sexuální potřeby⁸⁰.

2.5 Pohled společnosti na sexualitu a sexuální výchovu postižených

Jak již bylo v této práci zmíněno, je mnoho překážek v sexuální edukaci dětí, ale u postižených jedinců se přidává markantněji ještě jeden problém a tím jsou předsudky společnosti. Zde je uveden výčet některých.⁸¹

⁷⁹ ŠTĚRBOVÁ, D. *Sexualita osob s mentálním postižením*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, s. 69

⁸⁰ ŠTĚRBOVÁ, D. *Sexualita osob s mentálním postižením*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, s. 70.

⁸¹ ŠVARCOVÁ, I. *Mentální retardace* [on-line]. Dobromysl (Česká republika): Mentální retardace, 11. Července 2005 [cit. 14. Listopadu 2013]. Dostupné na: <http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=623>

- Nejčastějším předsudkem proti sexuální edukaci postižených je domněnka, že tito nejsou schopni naplnění sexuálních vztahů v takové míře na jakou je společnost zvyklá.
- Podle některých jsou jedinci s postižením asexuálními bytostmi, jež nemají sexuální požadavky ani potřeby.
- U osob s mentální retardací na úrovni dítěte, realizace sexuální výchovy jen probouzí sexuální zvědavost a následnou touhu.
- Osoby postižené mají postiženou i oblast sexuality
- Pokud by osoba s postižením měla vést sexuální život, tak je to pro společnost nežádoucí a nebezpečné.
- Mnozí si myslí, že intimní život postižených zahrnuje pouze onanii a proto sexuální výchova je zbytečná.
- Další část společnosti připouští, že postižení jedinci mají sexuální potřeby, ale zároveň dodávají, že tyto se je třeba tlumit těžkou prací.
- V obecném pojetí plnohodnotného vztahu je přítomen pohlavní styk a toho mnohdy postižení jedinci nepraktikují.

2.6 Sexuální zdraví

Sexuální zdraví představuje souhrn somatických, senzitivních, racionálních a společenských oblastí člověka jako sexuální bytosti, který obohacuje osobnost, zlepšuje vztahy k lidem a rozvíjí schopnost lásky⁸². Je tedy v kontextu s obecně platnou a známou definicí zdraví, kterou vydala již v roce 1948 Světová zdravotnická organizace. Naopak- pokud se nad tím zamyslíme, tak jedna definice je z části závislá na druhé a obráceně. Obě jsou spolu v souladu a představují kontinuální

⁸² MARTÍNEK, J. *Lidská sexualita* [on-line]. Wikimedia Commons (Česká republika): Wikipedia, 16. ledna 2005 [cit.10.ledna 2013]. Dostupné na http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Lidsk%C3%A1_sexualita&action

propojenost. Pro připomenutí zde uvedu definici zdraví dle WHO: „Stav úplné tělesné, duševní a sociální pohody, nejen pouhá nepřítomnost nemoci či slabosti.“⁸³

2.7 Sexuální práva⁸⁴

Lidská práva zahrnují seznam sexuálních práv, jež jsou ustanoveny v mezinárodně uznávaných a platných dokumentech. Tyto jsou zahrnuty taktéž do národních práv většiny zemí. Jsou platná pro všechny a tedy i pro jedince s postižením. Tato deklarace byla sepsána na kongresu WAS ve Valencii v roce 1997. Byla revidována a přijata hlavním sněmem na kongresu WAS v Hong Kongu v roce 1999.

1. **Právo sexuální svobody.** Sexuální svoboda zahrnuje možnost jedince vyjádřit svůj sexuální potenciál. Vylučuje však sexuální nátlak, vykořisťování nebo zneužívání v jakékoliv životní situaci.
2. **Právo na sexuální nezávislost.** Toto pravidlo zahrnuje možnost samostatně rozhodovat o vlastním sexuálním životě v rámci vlastní a společenské etiky. Zahrnuje také ovládání vlastního těla a požitku prostého jakéhokoliv mučení, mrzačení nebo jiné formy násilí.
3. **Právo na sexuální soukromí.** To zahrnuje právo na osobní rozhodnutí a chování týkající se důvěrností, pokud nezasahuje do sexuálních práv další osoby.
4. **Právo na sexuální rovnost.** To se vztahuje ke svobodě od všech forem diskriminace kvůli pohlaví, genderu, sexuální orientaci, věku, rase, sociální třídě, náboženství nebo fyzické či emocionální nedostatečnosti.
5. **Právo na sexuální potěšení.** Sexuální potěšení, včetně autoerotiky, je zdrojem fyzické, psychologické, intelektuální a duševní pohody.

⁸³ TOMÁŠEK, M. *Zdraví* [on-line]. Wikimedia Commons (Česká republika): Wikipedia, 1. srpna 2004 [cit.8.listopadu 2013]. Dostupné na <http://cs.wikipedia.org/wiki/Zdrav%C3%AD>

⁸⁴ KLOTZ, T. *Sex a rozkoš*. 1. vyd. Praha: Grada publishing, 1997, s.21.

6. **Právo na vyjádření sexuálních emocí.** Sexuální vyjádření je více než erotické potěšení nebo sexuální akt. Jedinci mají právo vyjádřit svou sexualitu prostřednictvím komunikace, doteků, vyjádření emocí a lásky.
7. **Právo na svobodné sexuální družení.** To znamená možnost vdát/oženit se nebo ne, rozvést se nebo se jakkoliv jinak zodpovědně sexuálně družít.
8. **Právo dělat svobodná a zodpovědná reprodukční rozhodnutí.** To zahrnuje právo na rozhodnutí mít nebo nemít děti, počet a věkový rozestup dětí, a právo mít přístup k prostředkům regulace plodnosti
9. **Právo na sexuální informace** založené na vědeckém bádání. Toto právo naznačuje, že sexuální informace by měly vznikat prostřednictvím procesu neomezeného a vědecky etického bádání a být šířeny vhodným způsobem na všech společenských úrovních.
10. **Právo na komplexní sexuální vzdělání.** To je celoživotní proces od narození po celý životní cyklus a měl by zahrnovat všechny společenské instituce.
11. **Právo na sexuální zdravotní péči.** Sexuální zdravotní péče by měla být dostupná k prevenci a léčbě sexuálních záležitostí, problémů a poruch.

2.8 První pohlavní styk a jeho vliv na další život

Jeden z výzkumů věnovaných prvnímu pohlavnímu styku ve spojitosti s kriminalitou poukázal na velmi důležitou skutečnost:

***Předčasný pohlavní styk vede u teenagerů k delikvenci*⁸⁵**

Příliš časný nástup pohlavního života teenagerům podle odborníků z amerického Ohia škodí. Když začnou sexuálně žít ještě před patnáctým rokem, častěji se dopouštějí trestné činnosti než vrstevníci, kteří odloží první soulož až na sedmnáctý rok života.

⁸⁵ MACEK.P. *Vývojové změny v adolescenci ve světle novějších empirických výzkumů* [on-line]. Webto date (Česká republika): Portál, 5. ledna 2005 [cit. 13. února 2013]. Dostupné na : <http://www.portal.cz/scripts/detail.php>

Psychologové z Ohio State University zjistili, že časné pohlavně žijící teenageři častěji kradou, ničí zařízení, odcizují zboží a prodávají drogy než jejich vrstevníci bez sexuální zkušenosti.

Výzkum prokázal, že mezi teenagery, jež začali s prvním pohlavním stykem velmi časně, je o 26 procent více delikventů než mezi jejich vrstevníky a vrstevnicemi, kteří začali svůj sexuální život v normálním věku - tedy okolo 17 let. „Sex sám o sobě není nic nenormálního nebo neběžného. Ale pokud nebudeme pouze klasifikovat sex jako takový, ale dáme si jednotlivé věci do kontextu, tak si bohužel budeme muset přiznat, že děti se vydají jinou cestou života, když s ním začnou brzy,“ tvrdí Stacy Armourová z Ohio State University.

Je tedy patrné, že snaha o prevenci předčasného prvního pohlavního styku je opravdu na místě. Je třeba stále zdůrazňovat, že pro první pohlavní styk je důležité si vybrat partnera, s kterým ho chci opravdu mít, určit si kdy, kde a jak, neočekávat příliš mnoho, ale brát to jako další stupeň zintimnění vztahu.⁸⁶ Pokud se první styk povede alespoň tak, že z toho oba mají radost, i když si to z tělesného hlediska zase tak moc neužili, jsou na dobré cestě vybudovat si zdravý a vyvážený sexuální život, jistou sebedůvěru, přirozenost a v neposlední řadě tak vykročit pravou nohou do života bez sexuálních komplexů.⁸⁷

První milostný zážitek je ovlivněn také jinými okolnostmi – například tím, jak jsme informováni o tom, co vlastně pohlavní styk je, co od milování očekáváme i v jakém prostředí k němu dojde. Zůstává-li vzpomínka na bolest, strach, či zoufalý pocit vlastního selhání, může to do jisté míry poznamenat náš další život a nejen ten sexuální.⁸⁸ Většinou však nové vztahy naši lítost zahojí a dovolí nám smířit se s tím, co bylo, případně se tomu i zasmát. Po špatné vztahové zkušenosti jsme po náležité době, která je pokaždé jiná, schopni v nových vztazích pokračovat. Možné sexuální trauma může působit ale zcela jinak. Pro někoho první nocí chuť na veškerý sex

⁸⁶ KERNER, F. *Věk prvního pohlavního styku* [on-line]. SSL-Internacional (Česká republika): Durex, 15. května 2005 [cit. 16. prosince 2012]. Dostupné na: <http://www.durex.com/cz/gss2004Content.asp?intQid=521=>>

⁸⁷ KERNER, F. *Věk prvního pohlavního styku* [on-line]. SSL-Internacional (Česká republika): Durex, 16. května 2005 [cit. 16. prosince 2012]. Dostupné na: <http://www.durex.com/cz/gss2004Content.asp?intQid=521=>>

⁸⁸ BRAUN, R. *Sexuální výchova*. Praha: VÚP, 2003, s. 56

končí. Zůstává v něm trauma, které mu nejen brání začít si něco s druhým pohlavím, ale nedovolí mu dozrát a přijmout sebe sama.⁸⁹ Většina mladých lidí, kteří jsou již v patřičném věku, má partnera či partnerku se kterým je v manželském svazku, či žije jako druh nebo družka. Samozřejmě všichni tito neměli svůj první pohlavní styk „šťastný“. Pojem „šťastný“ je s prvním pohlavním stykem spojen ve velké míře s věkem při prvním pohlavním styku a s psychickou vyspělostí jedince.⁹⁰ Pokud jeden z páru měl svůj první pohlavní styk velmi frustrující a má na něj velmi špatné vzpomínky mohou být tímto poznamenány i vztahy následující.⁹¹ Je třeba znovu říci, že partnerský sex je normální a je nedílnou součástí vztahu. Pokud tento z nějakého důvodu nefunguje (což může být způsobeno právě například nepovedeným prvním pohlavním stykem jednoho z partnerů), může být tímto nefungováním onen vztah poznamenán a poškozen. Jestliže tato situace trvá dlouho, jeden z partnerů tento nevyhovující stav nemusí vydržet a najde si jiného partnera. Pokud jsou partneři bezdětní, není to až tak devastující, ale pokud již mají děti, nastává zde problém o poznání větší. Takový pár totiž nezodpovídá pouze sám za sebe, ale i za své potomky. Pro děti bývá ve většině případů období rozvodového řízení a věcmi s ním spojené velmi nepříjemnou zkušeností. Navíc lidé, kteří pocházejí z rozvedených rodin, se rozvádějí častěji než lidé z úplných rodin.⁹² I když sex samozřejmě není největší příčinou obrovské rozvodovosti, je třeba s ním počítat. Jakékoli snížení rozvodovosti je obrovské plus pro společnost, pro děti a v neposlední řadě pro životy partnerů.

Pokud se snažíme předejít rozvodovosti, která v praxi klade pramení ze špatného sexuálního života partnerů, je patrně třeba začít prvním pohlavním stykem, tedy prevencí předčasného prvního pohlavního styku, která je založena na podávání informací, šíření osvěty a v neposlední řadě snahou o to, aby si mladí lidé uvědomili, že nejde jen o fyzický akt a chovali se podle toho.

⁸⁹ UVE, S. *Sexuální výchova*. Praha: Trizonia, 1993. s. 42

⁹⁰ HÉDLOVÁ, I. *Váš první pohlavní styk* [on-line]. Dáma.cz (Česká republika): Dáma.cz, 11. ledna 2005 [cit. 16.prosince 2012]. Dostupné na: <http://www.dama.cz/diskuse/d.php>

⁹¹ HÉDLOVÁ, I. *Váš první pohlavní styk* [on-line]. Dáma.cz (Česká republika): Dáma.cz, 11. ledna 2005 [cit. 16.prosince 2012]. Dostupné na: <http://www.dama.cz/diskuse/d.php>

⁹² RYŠÁNKOVÁ, M. *Děti rodiče a rozvody* [on-line]. Macron Software (Česká republika): Rodina Online, 23. listopadu 2002 [cit. 16.prosince 2012]. Dostupné na: <http://www.rodina.cz/clanek28.htm>

2.9 Důvody, které podle lidí zastávajících názor o snižování průměrného věku prvního pohlavního styku po revoluci v roce 1989 stojí za tímto jevem

2.9.1 Vliv sexuální výchovy na věk při prvním pohlavním styku

Pro mnohé je sexuální výchova něco, co přispívá ke snížení věku při prvním pohlavním styku. Argumenty odpůrců sexuální výchovy bývají tvrzení, že tato není účinná a podle těchto odpůrců na její bedra můžeme vložit větší sexuální angažovanost dospívajících nebo právě to, že je zodpovědná za brzké zahajování sexuálního života.⁹³ Mnohými je sexuální výchova brána jako návod jak začít se sexuálním životem co nejdříve.⁹⁴ V poslední době, ve spojení s možností zavedení povinné sexuální výchovy do základních škol, vznikl dokonce oficiální spolek občanů, který si dává za cíl, znemožnit a překazit sexuální edukaci na těchto zařízeních. Věc došla tak daleko, že se podepisují petice za tímto účelem. V následující řádce obsahují vysvětlení v čem je sexuální výchova potřebná a důležitá a také nástin správných zásad takové výuky.

2.9.2 Vliv návratu ke kapitalismu a třetí sexuální revoluce na věk při prvním pohlavním styku

V sametové době tj. krátce po roce 1989 přišla kromě té hlavní ještě jedna revoluce. Po čtyřiceti jedna letech, kdy pornografické materiály byly věcí naprosto zapovězenou, opovrženímhodnou a lidé si tyto materiály vyráběli maximálně doma, získávali na černém trhu, či ti šťastnější, kteří se dostali na zájezd někam do západních zemí, propašovali přes hranice nějaký erotický časopis či videokazetu, měl tento „sexboom“ valící se k nám ze všech stran k dispozici půdu plnou živin,

⁹³ KUBRICHTOVÁ, L. *Sexuální výchova* [on-line]. Metodický portál (Česká republika): Základní vzdělání, 14. června 2005 [cit. 15. listopadu 2012]. Dostupné na <http://www.rvp.cz/clanek/17/24>

⁹⁴ KUBRICHTOVÁ, L. *Sexuální výchova* [on-line]. Metodický portál (Česká republika): Základní vzdělání, 14. června 2005 [cit. 15. listopadu 2012]. Dostupné na <http://www.rvp.cz/clanek/17/24>

která byla připravena nadšeně vyživovat jeho plody.⁹⁵ Začínající kapitalistická společnost toho využila velice obratně. Na trhu se začala okamžitě objevovat záplava vzdělávacích knih o sexu, ale i záplava komerčních pornočasopisů. Teprve po tomto roce vytryskl na povrch dlouho násilně zadržovaný pramen informací. Pod jejich vlivem se lidé rychle zbavovali své prudérnosti a ostýchavosti a začala vyrůstat mládež, pro kterou přestal být sex špinavý a hodící se jen k podvratným žvlům a k západní zkažené společnosti.⁹⁶ Vše spojené se sexem se i dnes tj. 24 let po Sametové revoluci velice dobře prodává a zájem o toto zboží má stále vzestupnou tendenci. Jen pro upřesnění: dvě sexuální revoluce ve 20. stol, které pravděpodobně nejvíc ovlivily sexuální chování lidí za posledních sto let byly: první poválečná revoluce- dovolila lidem předmanželské styky.⁹⁷ Druhá pilulková revoluce – umožnila ženám promiskuitu podobnou té mužské a umožnila dokonalejší plánování početí.⁹⁸

2.9.3 Vliv internetu na věk při prvním pohlavním styku

V současné době je tady další „boom“ - Internet. Tento druh novodobého média je často kritizován za prakticky volný přístup mladistvých na stránky obsahující sexuální materiál (opravdu není těžké pro kohokoli kliknout na ikonku „souhlasím“, při dotazu na oprávnění navštívit sexuálně zaměřené stránky) a tím tento může přispívat k určitými lidmi deklarovanému snižování průměrného věku první soulože. Internet je také, možná až příliš často, kritizován za publikování sexuálních praktik některých skupin lidí, kteréžto nejsou společností přijímány jako normální, tedy za možnost šíření pornografie, která není v souladu s „normální“ lidskou sexualitou.⁹⁹ Internet je relativně anonymní a umožňuje tak mnoha lidem dostatečně privátní přístup k předmětům jejich sexuality. Ať již jde o typicky pornografické obrázky (běžně členěné do různých skupin dle rozdílných sexuálních praktik či dle aktu se v

⁹⁵ BAUER, J. *Sex v dějinách*. Třebíč: Akcent, 2003, s. 132

⁹⁶ BAUER, J. *Sex v dějinách*. Třebíč: Akcent, 2003, s. 132

⁹⁷ LEVY, D. J. *Liberalismus, politika a antipolitika: pojednání o politice liberální demokracie* [online]. Slovníček (Česká republika): Liberalismus, 23. listopadu 1993 [cit. 20. listopadu 2012]. Dostupné na: <http://www.rvp.cz/clanek/17/24>

⁹⁸ DIAMOND, J. *Proč máme rádi sex? : evoluce lidské sexuality*. Praha: Academia, 2003, s. 82

⁹⁹ CHMELÍK, J. *Mravnost a pornografie*. Praha: Portál, 2003, s. 68

nich vyskytující), nebo o obrázky pro lidi zaměřující se na odlišnou sexualitu, než je ta „obvyklá“. Zvukové i filmové materiály či pouhé sexuálně a eroticky orientované texty zde nalezneme také. Samozřejmě je možné využít možnosti chatu pro "erotické" rozhovory. Můžeme si eroticky popovídat, jak v amatérské podobě, tak v některé z profesionálních podob. Je samozřejmostí, že lze všechno, co je na internetu obsaženo a týká se sexu, možno získat nejen prostřednictvím placených stránek, ale i zdarma legální či nelegální cestou. Internet je právě pro tyto možnosti také často udáván jako jeden s důvodů domnělého snižování průměrného věku prvního pohlavního styku.

2.9.4 Vliv pornografických časopisů na věk při prvním pohlavním styku

Dalším úkazem, který přímo vyzývá k tomu, stát se jedním z důvodů možného snižování průměrného věku prvního pohlavního styku po roce 1989, jsou pornografické časopisy mávající na nás z většiny výloh obchůdků s tabákem či benzínových pump. Často můžeme vidět děti ve věku povinné školní docházky, jak postávají u těchto objektů a prohlíží si nenápadně a jaksi se studem, vystavené materiály s tímto obsahem. Pro část populace jasný signál snižování věku prvního pohlavního styku - v tomto konkrétním případě - vlivem svobody tisku.

2.9.5 Vliv moderních telekomunikačních technologií na věk při prvním pohlavním styku

Dalším důvodem pro snižování průměrného věku tohoto zlomu v životě mladého člověka po Sametové revoluci jsou často i moderní telekomunikační technologie. Mladí lidé mají dnes tak snadné možnosti k seznamování, jaké nikdy v minulosti neexistovaly. Stačí získat něčí číslo na mobil, nebo mailovou adresu - a vše je snadnější. Mnoho lidí v tomto „urychleném“ seznamování vidí důvod pro snižující se průměrný věk prvního pohlavního styku.

3 HYPOTÉZA

Hypotézou výsledku výzkumu, uvedeného níže, tj. výzkumu na téma „Věk jedince při první pohlavní styk před a po roce 1989“ je teze, že tento výzkum potvrdí výsledky prací (i když se nezabývají přímo dobou před a po roce 1989) Petra Weisse a Jana Zvěřiny z knihy *Sexuální chování obyvatel ČR* a některé předešlé výzkumy renomovaných firem (ať už byly nebo nebyly pravdivé a alespoň trochu podle odpovědí dotazovaných) a sice takové, které dokládají, že průměrný věk prvního pohlavního styku se u současné mládeže nesnižuje. Důvody vedoucí k této hypotéze jsou uvedeny v kapitole jiný pohled.

Další hypotéza se týká prvního pohlavního styku v závislosti na pohlaví. Z logicky navazujících algoritmů vyplývá, že výzkum na téma první pohlavní styk v souvislosti s pohlavím ukáže to, že jej mají dříve dívky.

Pro úplnost je níže uveden seznam cílů a hypotéz této práce:

- Cíle:
- 1) Zjistit, jak se změnil věk při prvním pohlavním styku po roce 1989.
 - 2) Zjistit věk prvního pohlavního styku v závislosti na pohlaví.

- Hypotézy:
- 1) V období po roce 1989 se věk při prvním pohlavním styku v porovnání s předrevoluční dobou nezvyšuje ani nesnižuje.
 - 2) První pohlavní styk mají dříve dívky než chlapci

3.1 Jiný pohled

Co tedy oněch pět bodů, které z pohledu lidí zastávajících názor o snižování průměrného věku prvního pohlavního styku můžou za tento jev? Z následujících řádků je patrné, že by se na ně dalo také podívat z diametrálně jiného úhlu, než jak se na ně dívají lidé, kteří jsou o snižování průměrného věku prvního pohlavního styku po roce 1989 přesvědčeni.

3.1.1 Ad. Vliv sexuální výchovy na věk při prvním pohlavním styku

Pokud se o tuto problematiku budeme zajímat, zjistíme z různých výzkumů, že sexuální výchova oddaluje věk prvního styku, je důvodem pro zvýšenému užívání antikoncepce a k dodržování zásad bezpečného sexu a v neposlední řadě k tolerantnějším sexuálním postojům.¹⁰⁰ K pozitivnímu vlivu sexuální výchovy si stačí pouze uvědomit, že země s otevřenou sexuální výchovou jsou současně zeměmi s nejnižším výskytem těhotenství dospívajících a s nejnižší potratovostí, státy s rozporným nebo nepřátelským postojem k sexuální výchově patří v těchto ukazatelích k nejhorším.¹⁰¹ Mnohé výzkumy sledovaly i hlavní zdroje informací obyvatelstva v sexuálních otázkách. To z jakého zdroje informace o sexu jsou, je také velmi důležité. Informace se totiž velmi liší, pokud je dostane žák základní školy od svých stejně starých spolužáků, nebo pokud tyto dostane od pedagoga. Z hlediska odpovídající sexuální výchovy jsou přitom vrstevníci - jak se shodují všichni odborníci - samozřejmě nejméně spolehlivým zdrojem informací.¹⁰² Dle výzkumů těmito zdroji jsou nejčastěji vrstevníci, rodina, škola, ale také - a obvykle zdaleka ne na posledním místě - média.¹⁰³ Se "sexuálními poradnami" a s články týkající se sexu se setkáváme v tisku velmi často. Vzpomeňme třeba na školáky a zejména školačkami velmi oblíbený časopis Bravo a jeho rubriku „Láska, sex a něžnosti“.

Z výsledků výzkumu však plyne, že seriózní osvěta a informovanost u naší populace zatím není dostačující.¹⁰⁴ Dle výzkumu P.Waisse u českých chlapců i dívek převládají jako zdroj informací o sexualitě kamarádi a známí, přičemž rodina i škola plní svoji roli v tomto ohledu naprosto nedostatečně.¹⁰⁵ Navzdory obavám, sexuální výchova, zvláště je-li vsazena do širšího rámce a kontextu výchovy k partnerským a

¹⁰⁰ MUSIL, D. *Odkud se dozvídáme o sexualitě* [on-line]. Macron software (Česká republika): Webto date, 8. července 2004 [cit. 3.prosince 2012]. Dostupné na: <http://www.rodina.cz/clanek48.htm>

¹⁰¹ MUSIL, D. *Odkud se dozvídáme o sexualitě* [on-line]. Macron software (Česká republika): Webto date, 8. července 2004 [cit. 3.prosince 2012]. Dostupné na: <http://www.rodina.cz/clanek48.htm>

¹⁰² SMÍLEK, P. *Sexuální výchova: kniha netradičních metod výuky*. Praha: Trizonia, 2001, s. 10

¹⁰³ SMÍLEK, P. *Sexuální výchova: kniha netradičních metod výuky*. Praha: Trizonia, 2001, s. 10

¹⁰⁴ KUBRICHTOVÁ, L. *Sexuální výchova* [on-line]. Metodický portál (Česká republika): Základní vzdělání, 3. června 2005 [cit. 10. února 2013]. Dostupné na <http://www.rvp.cz/clanek/176/5>

¹⁰⁵ KUBRICHTOVÁ, L. *Sexuální výchova* [on-line]. Metodický portál (Česká republika): Základní vzdělání, 3. června 2005 [cit. 15. listopadu 2012]. Dostupné na <http://www.rvp.cz/clanek/176/5>

etickým hodnotám, není návodem k nevázanému životu a již vůbec není onou zelenou barvou na semaforu pro předčasný pohlavní styk. Je totiž jasné, že pouze informovaný člověk se může rozhodovat zodpovědně a správně.¹⁰⁶

3.1.1.1 Zásady a cíle sexuální výchovy na základních školách a na školách speciálních

Jak již bylo předesláno- sexuální výchově, ať u už lidí s postižením nebo u zdravých jedinců, se tato práce bude věnovat hlouběji. Je to z toho důvodu, že tato, aby byla účinná a efektivní, musí být správně vedena a musí dodržovat přesné zásady. Důležitý je i fakt, že přítomnost sexuální osvěty má vliv na zkoumaný problém. Sexuální výchova je také tím důvodem, který podporuje hypotézu č 1. uvedenou v této práci- po roce 1989 dochází totiž k jejímu zavedení na základních školách- když už tato není vedena samostatně, tak je alespoň vyučována v rámci jiného předmětu. Zkušenost prokázala, že sexuální edukace nemá pozitivní účinky pouze na „fyzicky- intimní“ stránky života, ale i na zdravé uvědomění si svého já. Dále pak ovlivňuje orientaci ve složitosti sociálních vztahů (mám na mysli oblast sociální interakce), výrazně napomáhá schopnosti komunikovat (upřesňuje slovní zásobu, a poskytuje tedy prostor a dává kompetenci k vyjádření se v ohledu na svoji sexualitu a své zdraví)¹⁰⁷. Přiměřeně vhodná sexuální výchova, jež je v nejlepším případě vedena již od nejútlejšího věku vytváří předpoklady pro schopnost jedince řešit složitější schémata. Je prokázáno, že dostatečně a správně informovaný člověk si lépe vytváří životní cíle a snáze nahlíží do své budoucnosti (nalezení partnera, rodičovství, u zdravotně postižených to pomáhá zaujmout racionálnější postoj k prognóze postižení.) a v neposlední řadě je sexuální výchova prevencí patologického chování a negativních jevů¹⁰⁸: sexuální zneužívání, rizikové chování a tím slouží i jako prevence přenosu pohlavních chorob.

¹⁰⁶ KUBRICHTOVÁ, L. *Sexuální výchova* [on-line]. Metodický portál (Česká republika): Základní vzdělání, 3. června 2005 [cit. 10. února 2013]. Dostupné na <http://www.rvp.cz/clanek/176/5>

¹⁰⁷ SMÍLEK, P. *Sexuální výchova: kniha netradičních metod výuky*. Praha: Trizonia, 2001. s.89.

¹⁰⁸ SMÍLEK, P. *Sexuální výchova: kniha netradičních metod výuky*. 1. vyd. Praha: Trizonia, 2001, s. 45.

Pro naplnění cílů sexuální výchovy a také pro naplnění jejího potenciálu je třeba mít nejen hluboké znalosti, ale mít i schopnost nahlížet na danou problematiku v souvislostech. Pedagog, který se věnuje postiženým dětem to má ještě o trochu těžší: musí mít dostatek informací o tom, jestli a jakým způsobem má daný deficit či postižení konkrétního člověka vliv na jeho socio – sexuální vývoj a jestli toto postižení či deficit stěžuje či jinak ovlivňuje algoritmus učení, možnosti či schopnosti sexuálního vyjádření.¹⁰⁹ Velkým problémem je fakt a skutečnost, že postižení lidé mají výrazně omezenější možnost dostat od svých vrstevníků informace, navázat přátelství, dostat zpětnou vazbu. Mají také častokrát omezující deficity ve čtení (čímž přicházejí o cenný zdroj informací). Situace zdravotně či jinak postižených lidí je také stížená (z mnoha důvodů) menší měrou interakce mezi nimi a s tím jsou také spojeny logicky horší predispozice k rozvoji a následnému upevnění přiměřeného sociálního chování. Důležitými faktory jsou také dodržení konkretizačního principu, brání ohledu na věk jedince, dále je vždy potřeba vsadit informace do kontextu běžného života (bez toho by hrozily problémy se zobecňováním). Na tyto zásady by se pak mělo navázat poskytování tréninkem sociálních dovedností. Zdravotně či jinak postižení žáci mnohdy potřebují speciální pomůcky, které jim usnadní vše řádně pochopit. Je však potřeba – podobně jako v ostatních předmětech – dát více času pro zapamatování a déle opakovat. Pokud budeme o všech těchto dogmatech a zásadách vědět a budeme-li se jimi řídit, budeme pak vést naše žáky správně, citlivě, neochudíme je a naopak jim toho mnoho předáme, co je pak následně pozitivně ovlivní a potažmo se tak budeme podílet na kultivaci celé společnosti. Na základě těchto principů také můžeme ve spolupráci s odborníky vytvořit obecný plán sexuální výchovy a nemělo by nám ani dělat problémy vytvoření individualizovaného plánu učení¹¹⁰

Výstupy, jež si klade za cíl dosáhnout komplexní sexuální výchova¹¹¹:

- Edukace nezkreslenými informacemi- o vývoji člověka, jeho rozmnožování,

¹⁰⁹ ŠTĚRBOVÁ, D. *Sexualita osob s mentálním postižením*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, s.57.

¹¹⁰ KUBRICHTOVÁ, L. *Sexuální výchova* [on-line]. Metodický portál (Česká republika): Základní vzdělání, 14. června 2005 [cit. 10. srpna 2013]. Dostupné na <http://www.rvp.cz/clanek/17/24>

¹¹¹ KUBRICHTOVÁ, L. *Sexuální výchova* [on-line]. Metodický portál (Česká republika): Základní vzdělání, 14. června 2005 [cit. 12. srpna 2013]. Dostupné na <http://www.rvp.cz/clanek/17/24>

o stavbě těla, onanii. O zákonitostech a obvyklostech rodinného života, o početí, o jiném stavu, dále pak o příchodu dítěte na svět, o povinnostech rodičů, homosexualitě a bisexualitě, o principech antikoncepce, interrupcích, o nebezpečí sexuálního zneužívání a o pohlavně přenosných chorobách.

- Utvářet hodnotový systém – obsahuje edukaci, která směřuje a vede k porozumění rodinných, náboženských a kulturních hodnot, a také vytváří jejich vlastní žebříček. Napomáhá zdravému zvýšení svého hodnocení a podporuje schopnost vlastního chápání vztahů interpersonálních a intergenderových. Dále pak napomáhá uvědomit si, že každý člověk nemá zodpovědnost jen sám za sebe.
- Rozvíjení kompetencí v sociální sféře- verbální a neverbální kontakt mezi lidmi, zdravé sebeprosazování, schopnost rozhodovat se sám za sebe. Všechny tyto dovednosti pak dotyčný využije v dalších vztazích.
- Sexuální výchova má rovněž za cíl rozvíjení odpovědnosti – podává informace o kladech sexuálního půstu. Sexuálně vzdělaný jedinec by měl být informován o principu osobní svobody a o neoddiskutovatelném právu sexuální styk odmítnout, pokud k němu dotyčný nemá chuť. Dále by pak komplexní sexuální výchova měla podávat informace o HA a měla by vést k pochopení osobní zodpovědnosti, která funguje nejen v oblasti sexuality.

Vždy je nesmírně důležité, poskytnutí prostoru pro diskuzi mezi žáky, pro dotazy a pro vsazení nabytých informací do běžných interpersonálních vztahů.

3.1.1.2 Obecné a základní principy sexuální edukace¹¹²

V souvislosti s potřebou správně vedené sexuální výchovy jsou níže uvedeny obecné principy sexuální edukace.

1. Princip spolupráce rodičů a školy
2. Princip přiměřenosti v sexuální výchově

¹¹² TAUBNER, V. *Plánování rodiny* [on-line]. Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu (Česká republika): 28. srpna 2002 [cit. 10. srpna 2013]. Dostupné na <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2006011601>

3. Princip důvěry
4. Princip etičnosti v sexuální výchově
5. Princip osobnosti sexuálního pedagoga
6. Princip začlenění sexuální výchovy do obecného projektu výchovy dítěte.
7. Princip vědeckosti v sexuální výchově
8. Princip koedukovanosti v sexuální výchově
9. Princip aktivity žáka a spolupráce se žákem
10. Princip komplexnosti a harmonie v sexuální výchově

3.1.1.3 Sexuálně edukační témata nejen u postižených jedinců¹¹³

Z výše popsaného vyplývá, že sexuální vývoj prochází určitými etapami, které se dají vztáhnout nejen na osoby bez postižení, tak i na jedince hendikepované. Ačkoli jednotlivé fáze nepřicházejí u každého dítěte ve stejný čas, nakonec si jimi projde naprostá většina jedinců. K jednotlivým fázím je dobré přiřadit určité oblasti sexuální výchovy.¹¹⁴

Do základních socializačně-sexuálních edukačních principů můžeme řadit pozorování rodinného života, to jakým způsobem se členové rodiny chovají, tělesný kontakt rodičů a sourozenců atd. Z rodinného prostředí si jedinec odnáší první zkušenosti v rámci interpersonálních vztahů, dotýčný by se zde měl naučit hygieně, seznámit se svým tělem. Rodina by mu měla dát zažít a vytvořit si pocit důvěry k vlastní osobě ale i k ostatním. Rodiče mají jedinečnou možnost být těmi, kteří řeknou svému dítěti o sexualitě jako první a mohou tak zamezit zisku nekompletní

¹¹³ WEISS, P. *Může sexuální výchova uškodit?* [on-line]. Sexus (Česká republika): Sexus - informace o lidské sexualitě, 12. října 2002 [cit. 10. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.sexus.cz/clanek/123-muze-sexualni-vychova-uskodit.html>

¹¹⁴ WEISS, P. *Může sexuální výchova uškodit?* [on-line]. Sexus (Česká republika): Sexus - informace o lidské sexualitě, 12. října 2002 [cit. 10. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.sexus.cz/clanek/123-muze-sexualni-vychova-uskodit.html>

nebo dokonce vyloženě špatné informace a jejímu přijetí ze strany jedince. Je ale samozřejmé, že velkou roli v oblasti sexuální edukace hraje škola a vrstevníci.

➤ **Proměny částí těla v průběhu vývoje¹¹⁵**

- Do tohoto tématu můžeme zařadit učení názvosloví lidského těla, podávání informací o odlišnostech mezi mužem a ženou, mezi jejich pohlavími a také sdělení genderových podobností.
- Vysvětlit tělesné změny v období fyzického růstu, informovat o jejich normalitě a zdůraznit, že se jedná o žádoucí jev. Neopomenout ani vysvětlit, že jednotlivé změny na sebe navazují a na konkrétních příkladech ukázat, že pokud se v daném čase osoba mění, není to patologické, neboť se měnila již dříve.

➤ **Období dospívání a puberty**

- Připravit na toto období, na změny, které organismu přináší (proměny pohlavních orgánů, vzrušující citlivost vůči dráždění).
- U chlapců vysvětlit skutečnost polucí a podat informace, které jedince uvedou do problematiky. Je třeba neopomenout jedince ujišťovat, že děj je normální a na místě nejsou pocity viny. Je také třeba poučit o nutnosti hygieny.
- Připravit dívky na menstruaci a vysvětlit jim, co se v jejich těle děje. I zde je samozřejmě třeba klást důraz na problematiku hygieny a seznámit danou osobu s možností požádání lékaře či blízké osoby o pomoc.

➤ **Gynekologická vyšetření**

- Gynekologické vyšetření – podat informace o tom, jakým způsobem se realizují, co nabízí a proč se provádějí. Je důležité vstřípení faktu, že tyto se dějí ve prospěch dané osoby. Vysvětlit, co nabízí, v čem pomáhá; vytvořit systém kontrol; vysvětlit průběh návštěvy, účel a průběh výkonů. Obecně se k jakékoliv sféře zdravotnictví váže závažný problém komunikace a péče o osoby s mentálním postižením.

¹¹⁵ VEGLÁŘOVÁ, M., EISNER, P. *Sexualita osob s postižením a jiným znevýhodněním*, Praha: Portál, 2013, s. 36-39.

➤ **Onanie**

- Poučit o místě a čase, jež jsou vhodné pro danou činnost. Uvědomit jedince, že onanie patří do soukromí a zdůraznit nevhodnost masturbace na veřejných místech nebo v přítomnosti jiných osob.
- Je třeba podat informace o technice provádění masturbace - to je důležité z důvodu prevence vlastního poranění a také jako profylaxe sexuální frustrace a možných následků, například obnažování se na veřejných místech v důsledku permanentního sexuálního vzrušení.
- Uklidnit vysvětlením vedoucím k vědomí, že se jedná o běžnou a přirozenou činnost, která je prospěšná.

➤ **Preferované pohlaví**

- Podat informace o variantách preference pohlaví: mluvit o homosexualitě, heterosexualitě a bisexualitě. Mluvit věcně, bez pejorativních významů.
- Ujistit jedince, že sexuální orientace je daná- není tedy dobrá a špatná.
- Vysvětlit pojem přátelství a partnerství.

➤ **Ozřejmit principy seznamování**

- Pomoc při osvojování sociálních dovedností, které vedou k navázání kontaktu a k přátelství- vysvětlit jeho principy, skutečnosti, které jej upevňují a také důvody, které mohou vést k jeho ukončení.
- Vysvětlit, že je důležité pečovat o svůj vzhled.
- Pomoci při uvědomování rolí.
- Podporovat koníčky a zájmy jako je sport, skaut, či jiné sdružení. V rámci společenských aktivit se jedinec může nejlépe seznámit.
- Rodičovská hyperprotektivita je zde na škodu.

➤ **Zdravé partnerské vztahy**

- Je třeba odtabuizovat otevřenou komunikaci (i o postižení) a posilovat vlastní sebepojetí.
- Promluvit s jedincem o formách partnerských vztahů.

- Upřesňovat naivní partnerské představy a o vztazích, vyjadřovat se k informacím které jedinec přejímá z medií.
- Vysvětlit genezi vztahu.
- Je dobré ozřejmit situace, kdy je třeba ukončit vztah, a pomoci rozeznávat partnerskou motivaci pro vztah.
- Vysvětlit pojem věrnost ve vztahu a pomoci pochopit co tato obnáší.
- Promluvit s jedincem o mužské a ženské roli ve vztahu.
- Upozornit jedince na vztahové problémy a umožnit mu řešení výběrem z možností reakce.
- Pomoci v uvědomování důsledků chování a upozornit na možnost požádání o radu při vyvstalých problémech.

➤ **Ochrana před početím a před pohlavně přenosnými chorobami**

Vysvětlit, že antikoncepce se týká žen a tyto mají možnost jejího užívání formou tablet, či injekcí. Podle průzkumů, 20% žen během menstruačního cyklu alespoň jednou vynechá jednu tabletu. Na první pohled se zdá, že větší riziko vynechání dávky je u žen mentálně postižených. Jiný názor ale říká, že pravidelné užívání antikoncepce postižené ženy zvládají lépe, protože jsou motivováni zodpovědností a regulací vlastní plodnosti. V případě mužské části populace je na místě seznámení s kondomem, jeho funkcí a použitím. Vysvětlit, že antikoncepční pilulky nechrání před pohlavně přenosnými chorobami, zatímco kondom ano. Je třeba zvážit, jestli dotyčný je schopen bezpečně prezervativ použít. Je zde také možnost sterilizace, v případě, že se jedná o osoby, které nechtějí mít potomky, nejsou schopni pochopit možné následky sexuálních aktivit nebo plnění rodičovské role.

➤ **Rodičovské role**

- Pomoci s uvědoměním rodičovských rolí: vnést vhled, co tyto obnášejí. Pomoci s ukotvením vzorců chování v péči o potomstvo.
- Ujistit se, že daný člověk ví, na jakou osobu se může obrátit v případě potřeby pomoci a rady.

➤ **Sexuální aktivita**

- Naučit správný výraz pro sexuální aktivitu a informovat i o slangovém označení.
- Vysvětlit co je důležité dodržovat u provozování sexuálních aktivit.
- Ubezpečit, že sex je přirozený.
- Informovat o důsledcích aktivity, přenosu pohlavních nemocí a na jaké praktiky je tento přenos vázán. Uvést, že nejspolehlivější ochranou je sexuální abstinence a seznámit jedince s příznaky nemocí. Podat informace o léčení nemoci a rozdělit pohlavně přenosné choroby na vyléčitelné a nevyléčitelné. Je důležité naučit osobu chodit na pravidelné prohlídky a naučit ji některé základní techniky autovyšetření. Častým problémem bývá, neschopnost postiženého pochopit, že člověk vypadající zdravě zdravý být nemusí a může být přenašečem nemoci. Vždy je důležité poskytovat informace na základě konkrétních příkladů a ukázek (například za použití obrázků).
- Postižení jedinci mají často problém odlišit od sebe běžné formální jednání a vyjadřování náklonnosti. Je pro ně také těžké pochopit, že chování, které je běžné na určitém místě se nehodí realizovat na místě jiném- například svlékání při koupeli v koupelně a svlékání na veřejném prostranství. Zde je dobré využít modelových situací a dodržovat návaznost- například pokud se rozhovor týká hygieny, je dobré tyto informace podávat v koupelně, zdůrazňovat, že se jedná o soukromou činnost a je tedy nutné zavřít dveře.
- Naučit jedince co je osobní prostor.
- Informovat a rozdělit co je soukromý a co veřejný prostor.
- Ujistit o právu odmítnutí dotyků, pokud mi nejsou příjemné i možnosti odmítnutí pohlavního styku.
- Ubezpečit, že sexualitu je běžné provozovat i mimo manželský svazek.
- Informovat o zodpovědnosti za své zdraví i za zdraví partnera a také za početí.
- Ujistit o právu sexuálního prožitku způsobem jaký si jedinec zvolí.

➤ **Pohlavní zneužití**

- Informovat o způsobech ochrany před pohlavním zneužitím.

- Podat informace, které povedou ke znalostem na koho a jak se obrátit v případě sexuálního zneužití.
- Jakým způsobem o něm informovat.
- Naučit říci „NE“.
- Vysvětlit, že se může na vhodné osoby obrátit, pokud se ho někdo snaží šikanovat či sexuálně zneužívat.

K dovednosti odlišit sexuální zneužití nebo pokusu o něj, musí předcházet podání dostatku informací. Osoby s postižením se často stávají oběťmi sexuálních útočníků, jež jsou zatíženi osobnostní patologií, neuspokojivým partnerským vztahem, nebo jeho absencí. Některé jedince postižení primárně přitahuje.

Mezi faktory, které můžeme přiřadit k těm rizikovým, patří¹¹⁶: přílišná důvěra, nezkušenost, odkázanost na pomoc druhé osoby, disproporce mezi fyzickým vývojem a rozumovou stránkou, stížená komunikace, menší věrohodnost a naopak zvýšená ovlivnitelnost a špatná orientace v běžném životě.

Dalšími ovlivňujícími faktory se mohou stát¹¹⁷: fyzické postižení, které má vliv na schopnost sebeobrany, omezené rozpoznávací schopnosti, které následně ztěžují schopnost rozpoznání rizikové situace. Vzhledem k menší míře vědomostí je zde nebezpečí snadnější ovlivnitelnosti. Problémem také bývá zhoršená schopnost vlastního rozhodování.

3.1.1.4 Základními principy a cíle sexuální edukace u postižených jedinců¹¹⁸:

- Respektování práv občanů s postižením- ať už mentálním či zdravotním.
- Poskytnutí možnosti skupinové edukace, která je limitovaná množstvím lidí,

¹¹⁶ ŠVARCOVÁ, I. *Mentální retardace* [on- line]. Dobromysl (Česká republika): Mentální retardace, 11. Července 2005 [cit. 20. Listopadu 2013]. Dostupné na: <http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=623>

¹¹⁷ ŠVARCOVÁ, I. *Mentální retardace* [on- line]. Dobromysl (Česká republika): Mentální retardace, 11. Července 2005 [cit. 20. Listopadu 2013]. Dostupné na: <http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=623>

¹¹⁸ ŠTĚRBOVÁ, D. *Sexualita osob s mentálním postižením*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, s. 84.

kteří mají podobnou úroveň a schopnost porozumění.

- Každý vedoucí skupiny- pedagog, vychovatel atd. by měl mít přehled o vědomostech a možnostech svěřenců.
- Dodržovat zásady vzdělávání postižených jedinců. Podávat informace v krátkých časových úsecích a v jazyce, kterému dotyční rozumějí.
- Podávání informací rodičům nebo rodinným zástupcům- tento bod je také velmi důležitý. Rodiče se často brání a neuznávají sexuální projevy svého dítěte, mohou je považovat za něco nenormálního. Pro mnohé je velmi složitý rozhovor s dětmi na toto téma. Navíc některé před tím ani nenapadlo, že postižené dítě má také svoji sexualitu a sexuální pud. Vzhledem k omezeným informacím, které se dostávají k postiženému od jeho vrstevníků, by měl být naopak rodič ten první a ten hlavní, kdo bude vysvětlovat a edukovat. Proto by Tito měli být informováni o důležitosti sexuální výchovy, měli by se na ni připravit a u sebe i u svého potomka se snažit o odstigmatizování náhledu na autoerotiku a od dalších znaků, které doprovázejí pubertu a přirozený vývoj. Rodičům také přísluší vzdělání svého potomka v oblasti intimní hygieny a také v nástinu přijatelné míry sexuality- její vyjádření navenek. Vzhledem k důležitosti podávání komplexních informací je nutné podávat i ty, které se týkají nechtěného těhotenství a pohlavně přenosných chorob. Informace by se rovněž měly dotýkat i nebezpečí sexuálního zneužití. Jak je vidět, na rodiče je kladena nemalá zátěž a z toho důvodu je potřebné zlepšit edukační systém a zviditelnit kompetentní pracovníky. Je také potřeba pracovat na změně náhledu na sexualitu lidí s postižením.
- Je pochopitelné, že výše uvedené by nešlo bez znalosti stavby těla.
- Postižení jsou do jisté míry více vystaveni riziku sexuálního zneužití a je zde tudíž důležitá edukace v oblasti sociální a interpersonální.
- Je potřeba zajistit dostatečné množství opravdových profesionálů, kteří jsou kompetentní k podávání informací o sexualitě.
- Rozvíjení konkrétních situací, které klient prožívá nebo by mohl prožívat. Dochází tak ke zlepšení schopnosti vyjádření a ke zdokonalení sociálního chování klienta.

Z výše uvedeného je patrná potřeba větší propracovanosti systému edukace rodičů, dětí a celé společnosti. Je také důležité, aby kontaktování pověřeného

pracovníka, bylo pro rodiče a pro osoby, co nejjednodušší.

Dále je potřeba řídit se souborem pedagogicko-psychologických a didaktických zásad, které jsou důležité pro úspěšnou sexuální výchovu.¹¹⁹

- Přirozenost a přesvědčení – ten, co provádí sexuální výchovu a osvětu by měl být přesvědčený o její správnosti a potřebnosti. Jen tak dokáže klientům něco opravdu předat.
- Podávání informací s ohledem na věk, postižení, vyspělost a rozumové schopnosti klienta. V neposlední řadě je třeba brát v úvahu i schopnost chápání a zapamatování si informací.
- Velký důraz dávat na primární prevenci. Je účinná a nejméně náročná.
- Podávání komplexních a pravdivých informací- jakékoli „mlžení“ propůjčuje dané oblasti punc tajemna a o to pak tato více láka.
- Klient či potomek musí mít důvěru k tomu, co podává informace.
- Je třeba postupně otvírat truhlu informací.
- Klient si musí co nejdřív uvědomit souvislost mezi příčinou a následky

Mezi kompetence jedince, jež je podle současných pravidel připraven pro plnohodnotný život patří¹²⁰: schopnost socializace a pohybu ve společnosti, orientace v ní a alespoň bazální porozumění všeobecné uznávaných zákonů a norem. Dále pak by měl být jedinec schopen interpersonálního střetávání a realizace výměny informací, měl by umět poznat situace, které jsou rizikové a mohly by vyústit v sexuální obtěžování. Dotyčný by také měl znát své občanské práva, měl by umět poznat potenciálně nebezpečné osoby a měl by mít i zautomatizovaný vzorec toho, jak by se měl chovat v rizikových situacích.

Pro splnění výše uvedeného slouží právě sexuální výchova nejen na speciálních školách. Při její realizaci je možné řídit se tímto postupem¹²¹ :

- Je třeba v daném zařízení vytvořit konkrétní podmínky pro uskutečnění

¹¹⁹ BRAUN, R. *Sexuální výchova*. 1. vyd. Praha: VÚP, 2003, s. 66.

¹²⁰ PONĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J.; RABOCH. J. *O sexualitě a partnerských vztazích*. 1. vyd. Praha: Galén. 2005, s. 101.

¹²¹ ŠTĚRBOVÁ, D. *Sexualita osob s mentálním postižením*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, s. 52.

sexuálně výchovné edukace: tyto podmínky jsou tvořeny souhrnem pravidel a zákonitostí, kterých se je třeba řídit. Dále je potřeba vytvořit koncept přípustných a nepřípustných forem kontaktu, seznam témat prevence a cíle osvěty a edukace.

- Na kodifikaci těchto vnitřních pravidel je potřeba kooperovat s rodiči, nebo zákonnými zástupci klientů.
- Důležitá skutečnost pro realizaci sexuální výchovy u postižených jedinců je příprava všech osob, které se na ni budou být i jen malým způsobem participovat. Jde o osoby mentálně nebo tělesně postižené, rodiče, pedagogy, asistenty, budoucí profesionály atd.
- Sexuální osvětu a výchovu klientů se zdravotním či jiným postižením je možné realizovat buď individuální formou, nebo ve skupině.

Existuje několik možností jak realizovat sexuální výchovu: můžeme zvolit individuální program, nebo sáhnout po skupinovém neboli tradičním vzdělávání. Tradiční program- jak už z jeho názvu vyplývá- sází na vzdělání a faktické informace, zatímco individualizovaný si dává za cíl začlenit praktické jednání- které čerpá z oblasti nauky sexuální výchovy- do kompetencí jedince. Počítá i s dlouhodobým plánováním a podporou. Do skupiny osob, která se podílí na realizaci obou modelů sexuální výchovy, patří osoby, jež se participují na péči o daného jedince a jeho zákonní zástupci, či rodiče. Informace, které klient dostává, musí být vždy uzpůsobeny zkušenostem klienta, musí odpovídat jeho dovednostem a vždy by měly sledovat konkrétní cíle¹²².

Vzdělávání je dobré realizovat hrou, jež bude dotyčné nebo dotyčného zajímat. Vždy by pak měl následovat nácvik naučeného v módu reálného života. K hrám můžeme například využít modelu divadelního představení, dialogu mezi klienty či jiných alternativ. Vždy je třeba myslet na to, že sexuální výchova si neklade za cíl seznámit jedince pouze a jen s biologickými faktory daného tématu, ale sleduje i pěstování zdravých návyků, formuje osobnost, učí jak se orientovat v mravních a etických kodexech společnosti a v konsenzu s nimi prožívat. Posláním sexuální výchovy je umožnění člověku s postižením naplnit svůj osobní život, umožnit, aby

¹²² MUSIL, D. *Odkud se dozvídáme o sexualitě* [on-line]. Macron software (Česká republika): Webtoday, 23. července 2004 [cit. 3. října 2013]. Dostupné na <http://www.rodina.cz/clan23.htm>

mohl sám rozhodovat v otázce těhotenství, a v neposlední řadě učí jak se ochránit před sexuálně přenosnými chorobami a jak efektivněji zabránit sexuálnímu zneužití.¹²³

3.1.1.5 Sexuální výchova v rodině

Psychologové i sexuologové se shodují, že prvním zdrojem informací v oblasti sexuality by měli být rodiče¹²⁴. Přestože to pro mnohé rodiče možná nebude lehké a vlastně tito mnohdy ani pořadně neví jak na to, tak je přesto důležité, aby otec či matka nenechávali tuto část výchovy na někom jiném. Role rodičů je nezastupitelná. Právě rodiče jsou totiž pro své děti největším vzorem a ovlivňují postoje a názory. Dítě sleduje rodiče v každodenních situacích a vnímá a pamatuje si daleko více, než si někdy rodiče uvědomují. Samozřejmě se zajímá o to, proč se tatínek s maminkou objímají, dávají si polibky, a nebo naopak, proč se hádají.

Dítě by mělo vždy dostávat pravdivé a přesné informace¹²⁵. Odpovědi nemusí být složité a dlouhé (ale měly by být přesné). Dotyčný rodič většinou vždy pozná, zda se dítě s odpovědí spokojí či nikoliv. Vždy záleží na věku a zvědavosti dítěte. Některé se spokojí s jednoduchou odpovědí (např. děti rostou v mamčině bříšku), jiné klade další a další otázky. Tatínek s maminkou se nemusejí bát, že řeknou příliš mnoho. Dítě si z odpovědí vybere jen ty informace, které ho zajímají a kterým rozumí.¹²⁶

Pokud rodič neví, jak a kdy začít, eventuálně je mu to nepříjemné, stydí se atd., jsou výbornou pomůckou knihy. Pro začátek pomohou překonat ostych a pak už bude snazší zodpovídat dotazy dítěte. Je dobré si dopředu připravit odpovědi na otázky dítěte, popřípadě na situace, kdy by potomek mohl svého rodiče nějakou otázkou zaskočit. Například dítě se v naprosto nevhodnou chvíli zeptá, jak se rodí

¹²³ MUSIL, D. *Odkud se dozvídáme o sexualitě* [on-line]. Macron software (Česká republika): Webtodate, 23. července 2004 [cit. 3. října 2013]. Dostupné na <http://www.rodina.cz/clan23.htm>

¹²⁴ DOBSON, J. *Manželství a sexualita*. 1. vyd. Praha: Nová naděje. 1993, s. 48.

¹²⁵ CHMELÍK, J. *Mravnost a pornografie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 98.

¹²⁶ CHMELÍK, J. *Mravnost a pornografie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 99.

miminka, co je to sex atd. V tento moment je dobré, když nikdo z rodičů své dítě neokřikne a všichni zachovají klid.

V problematice vhodného věku začátku sexuální edukace se odborníci shodují, že nikdy není příliš brzy¹²⁷. V dnešní době děti vyžívají a dospívají dříve¹²⁸. Navíc jsou obklopeny množstvím podnětů a zahrnuty velkým množstvím informací. Obrovský vliv mají média, internet, sexualitě slyší každý den. Rodič by se tedy neměl bát, že začne příliš brzy. Začít je vhodné již v předškolním věku¹²⁹. Pro rodiče není dobré se tím stresovat, na druhou stranu hovor na toto téma není dobré příliš odkládat, vzhledem k nebezpečí, že si dítě informace získá někde jinde. Tím, že rodič bude svému dítěti pravdivě odpovídat na jeho dotazy, získá dítě pocit, že se rodiče může zeptat na cokoliv.¹³⁰ Jde hlavně o získání důvěry. V tomto věku dítě svému rodiči naprosto věří, takže i do budoucna bude spíše věřit jeho odpovědím než různým dezinformacím od kamarádů apod.

Velice důležitou součástí sexuální výchovy v rodině je mluvit s dítětem o sexuálním zneužívání. Nestačí jen dítěti říci, že nesmí mluvit s cizími lidmi, brát si od nich věci, kamkoliv s nimi chodit. Je vždy nutné, aby dítě vědělo, že se ho nesmí nikdo dotýkat proti jeho vůli. Taktéž by mělo vědět, že ne každý dospělý mu může říkat, co má dělat, nutit ho k chování, které není správné (lhaní, zatajování,...). Určitě je dobré dítěti zdůraznit, že se může s čímkoliv svěřit. Výborným tipem je hra: „Co bys dělal/a, kdybys....“. Je dobré s dítětem probírat s různými situacemi a pomoci mu najít řešení. Dítě si dopředu „nacvičí“ chování v obtížných situacích a má šanci je zvládnout.

Pokud má rodič na některé věci v oblasti sexu/sexuality vyhraněný názor, určitě je dobré o tom svému dítěti říci. Je také dobré mu vysvětlit svůj postoj, ale zároveň se pokusit danou věc neodsoudit. Například pro maminku či tatínka je

¹²⁷ PONĎELÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J.; RABOCH, J. *O sexualitě a partnerských vztazích*. 1. vyd. Praha: Galén. 2005, s. 34.

¹²⁸ PONĎELÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J.; RABOCH, J. *O sexualitě a partnerských vztazích*. 1. vyd. Praha: Galén. 2005, s. 25.

¹²⁹ SMÍLEK, P. *Sexuální výchova: kniha netradičních metod výuky*. 1. vyd. Praha: Trizonia, 2001, s. 103.

¹³⁰ UVE, S. *Sexuální výchova*, Praha: Trizonia, 1993, s. 59.

problém předmanželský sex, antikoncepce, nahota či cokoliv dalšího. Rodič má možnost vysvětlit, co to znamená, že například nesouhlasí a proč, ale zároveň je to krásná příležitost dodat, že ostatní lidé mají jiné názory. Dítě si postupem času samo vytvoří názor.

3.1.1.6 Sexuální výchova na základních školách

Prostor pro sexuální osvětu a výchovu mají pedagogové v mantinelech rámcově vzdělávacího plánu v předmětech „Člověk a jeho svět“, konkrétněji v části „Člověk a příroda“ a velmi vhodné je zařazení tohoto tématu do oblastí, ve kterých žáky seznamujeme se zdravím a jeho ochranou¹³¹. V případě předmětu „Člověk a jeho svět“ máme také možnost probírat téma sexuality a sexuální výchovy v okruhu problematiky předmětu „Lidé kolem nás“. Neměli bychom zapomenout na konotace při probírání biologie člověka. Oblast výuky „Člověk a jeho zdraví“, jež spadá do „Výchovy ke zdraví“ a do „Tělesné výchovy“ je nejvhodnější pro sexuální osvětu¹³². V ní má pedagog prostor a podmínky pro podávání základních informací o zdraví, o jeho preventivní ochraně a celkově by tyto předměty měly směřovat jedince k osvojení si návyků zdravého života. Žák si zde upevňuje návyky z oblastí pohybových aktivit, hygienických dogmat a osvěta by měla padnout i v otázkách stravování. Samotný obsah těchto předmětů vede k rozvoji dovedností v oblasti sociální a v oblasti komunikace- měl by například naučit žáky, že mají vždy právo odmítnout škodlivou látku a jakými způsoby to mohou udělat. Stejně tak by je učivo a přístup pedagoga v těchto předmětech mělo vést k předcházení úrazů a ve schopnosti preventivně se vyhýbat situacím, kdy by mohlo dojít k vlastnímu ohrožení.¹³³

V mantinelech vzdělávání na základní škole jsou pro sexuální osvětu vhodná témata v rámci osobnostní a sociální výchovy a výchovy v demokratického občana.

¹³¹ BRAUN, R. *Sexuální výchova*. Praha: VÚP, 2003. s. 78.

¹³² BRAUN, R. *Sexuální výchova*. Praha: VÚP, 2003. s. 78.

¹³³ BRAUN, R. *Sexuální výchova*. Praha: VÚP, 2003. s. 72.

3.1.1.7 Sexuální výchova na speciálních školách

Ve speciálně základních školních zařízeních jsou vzdělávání žáci různými formami mentálního postižení, s autismem a také s vícero vadami dle ustanovení zákona č. 472/2011 Sb. V časově- edukačním harmonogramu speciálních škol má vyučující možnost nalézt prostor pro sexuální osvětu žáků v hodinách „Občanské výchovy“ v rámci 7., 8. a 9. ročníku¹³⁴. Tyto předměty mají časovou dotaci 1 hodiny týdně. Rámcově vzdělávacího plánu pro praktické školy (a tedy pro střední vzdělávání) využívají pouze školy, jež jsou vřazeny do systému středního vzdělávání, které poskytuje vzdělávání jako obecně odbornou přípravu. Žákům, kteří vzhledem ke svému postižení nejsou schopni z mnoha důvodů absolvovat jiný typ škol je tímto umožněno dosáhnout středního vzdělání a lépe se tak uplatnit ve společnosti a na pracovním trhu.¹³⁵ V školních zařízeních typu „Praktická škola jednoletá“ jsou poskytovány informace z oblasti sexuality ve předmětech „Občanská výchova“ a v předmětu „Rodinná výchova“. Realizace občanské výchovy probíhá hodinu týdně a rodinná výchova je dotována 3 hodinami týdně. V předmětu občanské výchovy jsou žáci seznamováni se základními vědomostmi a s podstatou fungování společnosti. Jsou také informováni o právech a povinnostech občanů- tento soubor vědomostí pak vytváří v žácích alespoň bazální právní povědomí, vede je k odpovědnosti, kultivuje je v oblasti fyzické, mravní a estetické¹³⁶. Učivo zde působí primárně výchovným způsobem. Žáky je tedy třeba vést k ohleduplnosti, úctě, odpovědnosti, k pozitivnímu vztahu k lidem atd. Je zde třeba i zmínit povinnosti každého občana a následky trestné činnosti. Nahlédneme-li do RVP, tak si patrně uvědomíme, že pro sexuální výchovu jsou vhodnými tématy „Můj domov“, „Vztahy mezi lidmi“, „Člověk a životní styl“, atd.

¹³⁴ ŠTĚRBOVÁ, D. Sexualita osob s mentálním postižením, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, s.47.

¹³⁵ ŠVARCOVÁ, I. *Mentální retardace* [on- line]. Dobromysl (Česká republika): Mentální retardace, 11. Července 2005 [cit. 22. Listopadu 2013]. Dostupné na: <http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=623>

¹³⁶ ŠVARCOVÁ, I. *Mentální retardace* [on- line]. Dobromysl (Česká republika): Mentální retardace, 11. Července 2005 [cit. 22. Listopadu 2013]. Dostupné na: <http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=623>

3.1.1.8 Dopad absence sexuální výchovy na základní škole na chování jedince- rizikové sexuální chování

Sexuálně rizikové chování je soubor projevů chování¹³⁷, které doprovázejí sexuální aktivity a současně vykazují rizika v oblasti zdravotní, sociální a dalších oblastech. Takové chování může být přitom ve společnosti relativně častým jevem (např. nechráněný pohlavní styk při náhodné známosti, promiskuitní chování nebo rizikové sexuální praktiky). Do této oblasti zařazujeme také kombinaci více typů rizikového chování (např. kombinaci užívání návykových látek a rizikového sexu) a také nové trendy zvyšující riziko především v oblasti sociální (např. zveřejnění intimních fotografií na internetu, jejich zasílání mobilním telefonem, či nahrávání na video). Takové aktivity totiž přinášejí vysoké riziko zneužití takového materiálu.

U dětí a dospívajících je možno rizikovost upozorovat u nevhodných sexuálních projevů. Je potřeba je rozlišit od projevů normální sexuální zvědavosti, experimentace s vlastním tělem i tělem druhých dětí¹³⁸.

Za rizikové sexuální chování pokládáme předčasný začátek pohlavního života, vysokou frekvenci pohlavních styků, náhodné známosti, promiskuitu, prostituční chování, krvavé sexuální praktiky, styk bez použití kondomu (vaginální, anální a orální). V širším slova smyslu se k němu řadí i další ovlivňující faktory, například asociální chování, agresivita, užívání alkoholu a drog.¹³⁹

Projevy rozvoje sexuální deviace u dětí mohou souviset se zvýšenou agresivitou, týráním zvířat, nápadnou neobratností při dvoření, chyběním empatie, nutkavou masturbací, atypickým sexuálním vývojem, u chlapců se zvyšuje fyzická agrese a u dívek spíš sebepoškozování (varující triáda symptomů: noční pomočování i po dvanáctém roce života, krutost ke zvířatům a žhářství).¹⁴⁰

¹³⁷ CHMELÍK, J. *Mravnost a pornografie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 75.

¹³⁸ CHMELÍK, J. *Mravnost a pornografie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 58.

¹³⁹ CHMELÍK, J. *Mravnost a pornografie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 70.

¹⁴⁰ BRAUN, R. *Sexuální výchova*. 1. vyd. Praha: VÚP, 2003, s. 22.

Projevy sexuální deviace je třeba podchytit včas a také dítěti včas poskytnout adekvátní pomoc, díky tomu se může předejít spáchání trestného činu, který ničí životy všech lidí v jeho dosahu.

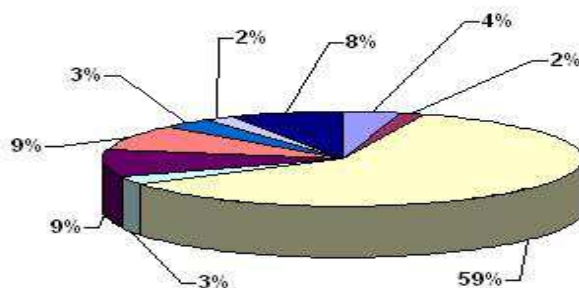
3.1.1.9 Situace na speciálních školách¹⁴¹

V posuzování potřebnosti sexuální osvěty na speciálních školách byla provedena analýza a šetření. Podkladem byl dotazník a jeho následné zpracování dat do dotazníku.

Pro vymezení cílové skupiny subjektů byla využita rozsáhlá elektronická databáze škol a školských zařízení. Vzhledem k jednoduchosti a rychlosti byla zvolena forma sběru dat pomocí elektronického dotazníku formulářového typu. Tento dotazník byl adresován zástupcům speciálních škol a školských zařízení. Na dotazníkové šetření odpovědělo 101 speciálních škol a zařízení, která navštěvuje přibližně celkem 11000 žáků. První část dotazníku byla zaměřena na určení cílové skupiny žáků. Podle druhu postižení je v cílové skupině 59% mentálně postižených, zbytek tvoří ostatní druhy postižení, včetně sluchového (4%), zrakového (2%), 2% autistů. Věková struktura cílové skupiny je tvořena z 32% mladšími dětmi (7-10 let), nejsilnější skupinou jsou starší děti ve věku 11-15 let - 34%, dorost tvoří 25% cílové skupiny a zbytek jsou předškolní děti a dospělí.

¹⁴¹ ŠVARCOVÁ, I. *Sexuální výchova postižených* [on-line]. Dobromysl (Česká republika): Mentální retardace, 25. srpna 2007 [cit. 8. prosince 2013]. Dostupné na: <http://www.dobromysl.cz/detail.php.id>

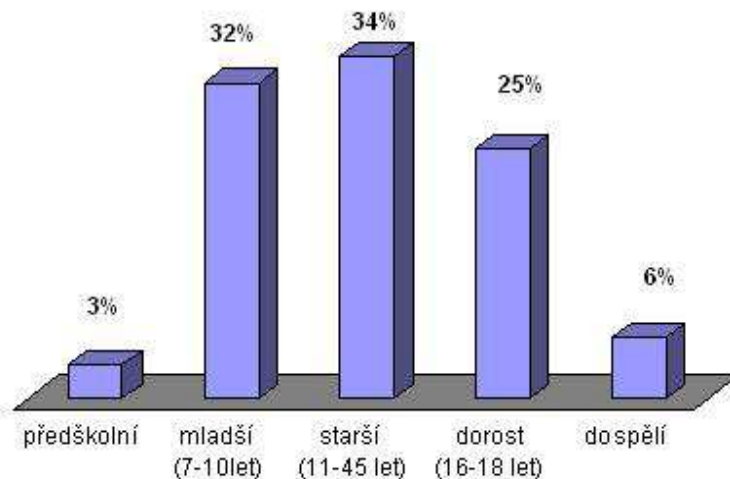
Graf 1: Rozdělení cílové skupiny podle druhu postižení/znevýhodnění

Graf č. 1 Rozdělení cílové skupiny podle druhu postižení/znevýhodnění

Zdroj: ŠVARCOVÁ, I. *Sexuální výchova postižených* [on-line]. Dobromysl (Česká republika): Mentální retardace, 25. srpna 2007 [cit. 8. prosince 2013]. Dostupné na: <http://www.dobromysl.cz/detail.php.id>

Graf 2: Věková struktura cílové skupiny žáků

Graf č.2 Věková struktura cílové skupiny žáků

Zdroj: ŠVARCOVÁ, I. *Sexuální výchova postižených* [on-line]. Dobromysl (Česká republika): Mentální retardace, 25. srpna 2007 [cit. 8. prosince 2013]. Dostupné na: <http://www.dobromysl.cz/detail.php.id>

Ve druhé části dotazníkového šetření se zjišťovalo, zda tyto školská zařízení cítí potřebu rozšíření znalostí žáků v oblasti sexuální výchovy- tady 89% dotazovaných odpovědělo kladně.

Proškolování pedagogických pracovníků a pedagogů v dané problematice považovalo za velmi přínosné 45 % škol a 50 % za přínosné.

Vytvoření edukačních materiálů pro pedagogy, případně rodiče by chtělo 95% dotázaných.

Přednášky a vzdělávací aktivity v oblasti sexuální osvěty označilo za velmi přínosné 45% respondentů a za přínosné 49%.

Další část dotazníku zjišťovala výchozí stav sexuální osvěty ve speciálním školství, tj. současnou nabídku vzdělávání a její využívání speciálními školami. Zde bylo zjištěno, že 50% škol nemá žádné možnosti osvěty pro žáky, 43% využívá nabídek a 7% nevyužívá - z toho důvodem byly finance 2x, krátký pobyt dětí v zařízení také 2x.

Při zjišťování korelace mezi geografickou polohou školy (kraj) a nabídkou sexuálního vzdělávání žáků bylo překvapivě zjištěno, že nedostatek pocítuje 50% pražských speciálních škol, 75% středočeských, 50% moravskoslezských a ústeckých subjektů speciálního školství.

Statistické vyhodnocení a následná analýza jednoznačně potvrdily, že ve speciálním školství je pocítován velmi výrazný nedostatek kvalitní sexuální osvěty žáků, existuje silná poptávka po vzdělávání pedagogických pracovníků a po edukačních materiálech.

3.1.2 Ad. Vliv návratu ke kapitalismu a třetí sexuální revoluce na věk při prvním pohlavním styku

Otevření našeho trhu a necenzurované tiskoviny nejsou patrně žádným zlem pro naši společnost. Zlem zajisté bylo kontrolování každého výtisku ať už knihy, časopisu či novin, radou, která byla sestavena vládnoucí stranou např. podle zásluh za znárodnění soukromého majetku ve prospěch socialistické společnosti.

Jedinec neměl možnost svobodného výběru.¹⁴² Mohl si pouze vybrat z materiálů, které byli už jednou přefiltrované a některé dokonce upravené a pozměněné ve prospěch či aspoň neškodnost vládnoucí straně. Touto cestou se stalo, že lidé vstupující do sexuálního života byli nezodpovědní a sobečtí ke svému partnerovi¹⁴³. Byli v tomto směru z velké části nevzděláni a nepřipravení. V totalitní době lidé žili v promiskuitě¹⁴⁴, podobně jako v polistopadové době, ale jejich sex byl právě nedostatkem informací znehodnocený mnoha předsudky. Z toho důvodu sexuální život jedince velmi často nemohl být spontánní a šťastný. V dnešní době je to zcela jinak- předsudky všeho druhu ze dne na den mizí - mezi mládeží ztrácejí svou účinnost takřka kosmickou rychlostí. Současné dívky se definitivně osvobozují z posledních pout a to má za následek, že jejich sexuální prožívání je stejně radostné a uvolňující jako prožívání mužské.¹⁴⁵ Na obě pohlaví působí stejné rovnoprávné sociální a ekonomické prostředí a tím se u nich vytváří i podobné způsoby sexuálního chování. *“Mladá generace je dnes v sexu vzdělaná a poučená, ledacos už o sobě ví a je neporovnatelně zodpovědnější než generace předchozí.”*¹⁴⁶ Pro dívky se stalo samozřejmostí používat antikoncepci a hoši se nestydí používat kondom a naopak vědí, že této ochrany je zejména v takto mladém věku třeba. Mladí lidé jsou připraveni na svůj první pohlavní styk už v 13-14 letech, jsou také dostatečně

¹⁴² TOMÁŠEK, O. *Česká literatura v letech 1948-1990* [on-line]. Wikimedia Commons (Česká republika) : Wikipedia, 17. května 2006 [cit. 12. dubna 2013].
Dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/4%8%C3%A1_literatura_v_letech_1948-1990

¹⁴³ BAUER, J. Sex v dějinách. Třebíč: Akcent, 2003, s. 132

¹⁴⁴ BAUER, J. Sex v dějinách. Třebíč: Akcent, 2003, s. 132

¹⁴⁵ FIFKOVÁ, H. *O sexu s Hankou*. Praha: Grada, 1998, str. 117

¹⁴⁶ WEISS, P. *Může sexuální výchova uškodit?* [on-line]. Sexus (Česká republika): Sexus-informace o lidské sexualitě, 12. října 2002 [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.sexus.cz/clanek/123-muze-sexualni-vychova-uskodit.html>

vzdělání třeba právě internetem a nic jim tedy nebrání v cestě za prvním pohlavním stykem. Vše je ale jinak, než jak by se mohlo zdát: „Z výzkumů, které už patnáct let provádí sexuolog Petr Weiss, plyne, že mladí začínají se sexuálním stykem čím dál později. Nejnověji je to průměrně v 18 letech.“¹⁴⁷ Důvodem může například být právě to, že na nás sexualita mává ze všech stran a tak pro mladé ztratila punc něčeho zakázaného a tajemného.¹⁴⁸ Vědí o ní vše potřebné a tak pro ně není tak velký problém říci si ve vypjatých situacích: “Myslím, že na to ještě nejsem připraven/a a navíc mně to neuteče.“ Dotyčný jedinec následně může dělat takové sexuální praktiky, jež nejsou spojeny s pohlavním stykem a které kladou nároky na jeho zodpovědnost po krůčkách a s mírně stoupavou tendencí. Mohlo by se to také nazvat terminologií sociálního pracovníka, jako úkolově orientovaný přístup.

3.1.3 Ad. Vliv internetu na věk při prvním pohlavním styku

Na internetu se může opravdu každý podívat na stránky se sexuálním tématem, tedy i mladistvý. Dle internetového výzkumu společnosti Mediapress, vyplývá že třináctiletí mladíci, kteří mají doma stálý a nikým nekontrolovaný přístup na internet prakticky nechodí na stránky se sexuálním podtextem, prostě je to zatím nezajímá. Samozřejmě, přijde doba, kdy je to zajímat bude a zde jsou dvě možnosti, kterých můžou dívky i chlapci využít před jejich prvním pohlavním stykem. Jedna je v době bez internetu, bez mobilního telefonu, bez jakýchkoli zdrojů sexuální osvěty, tj. předlistopadová doba a druhá je naše tj. porevoluční doba. Chuť poodhrnout roušku tajemství mají patrně mladí lidé ve stejném věku, ať už v polistopadové době nebo za totalitního režimu. Jedinci, který ale žije v době před rokem 1989 zbývají tedy 2 možnosti:

- 1) přestat na sex a věci s ním spojené myslet, nebo se uchýlit k onanii¹⁴⁹
- 2) vrhnout se po hlavě do sexuálního života¹⁵⁰

¹⁴⁷ PETRÁŠOVÁ, L. *Děti (ne)chtějí první sex v šestnácti* [on-line]. Marfa (Česká republika): MF DNES, 8. června 2005 [cit. 5. května 2013]. Dostupné na [www: http://zdravi.idnes.cz/sexualita.asp?r=sexualita&c=A050607_212034](http://zdravi.idnes.cz/sexualita.asp?r=sexualita&c=A050607_212034)

¹⁴⁸ SMÍLEK, P. *Sexuální výchov: kniha netradičních metod výuky*. Praha: Trizonia, 2001, s. 26

¹⁴⁹ CHMELÍK, J. *Mravnost a pornografie*. Praha: Portál, 2003, s. 42

Jedinec v době, ve které již informace nejsou cenzurovány, má také dvě možnosti:

Možnost č.1, kdy si sedne ke knize, zabývající se touto tematikou a k různým mediím a začne danou problematiku řádně studovat, přečte si o ní mnoho textu a zjistí, že daného cíle muže dojít i jinými způsoby než pohlavním stykem, při nichž bude nabírat zkušenosti a až jich bude mít náležitě mnoho, nemusí se už tolik bát zesměšnění. Navíc z textů vztahujících se k tomuto tématu zjistí, že věc vyžaduje určitou zodpovědnost, klidné a rozumné uvažování. Také zjistí, jak důležité je používat ochranu a to jak kvůli nechtěnému otěhotnění (a tím zkomplikování života sobě i svému partnerovi), tak i před pohlavně přenosnými chorobami.

Možnost č.2 má člověk v moderní době stejnou jakou měl v době komunistické – vrhnout se bezhlavě do sexuálního života s rizikem zesměšnění či následných problémů. V době minulé, riziko zesměšnění ve velké míře odpadalo, protože všichni lidé věkové kategorie, kdy se začínalo s pohlavním životem, věděli o sexu prakticky stejně - skoro nic.¹⁵¹

Z toho nástinu v rámci logických posloupců vyplývá, že internet, erotické časopisy a novodobá média nevedou ke snižování průměrného věku při prvním pohlavním styku.

Je dobré se krátce vyjádřit k obavám, že internet narušuje zdravý vývoj jedince. Na internetu jsou samozřejmě stránky, které se věnují všem stránkám lidské sexuality i těm méně obvyklým – nepočítáme například dětské porno a jiné ohavnosti odporující zákonům ČR a EU, které zde naleznete také a za které by měli být jejich tvůrci co nejpřísněji potrestáni - ale pouze tu sexualitu, která je drobně odlišná od sexuality běžné. Z člověka, který se podívá na tyto stránky, se nestane člověk narušený, nepůjde a nebude sexuálně obtěžovat hned jinou osobu. Naopak tyto stránky umožňují lidem vybit touhu po „své“ sexualitě doma, v soukromí.¹⁵²

¹⁵⁰ CHMELÍK, J. *Mravnost a pornografie*. Praha: Portál, 2003, s. 42

¹⁵¹ WEISS, P. *Může sexuální výchova uškodit?* [on-line]. Sexus (Česká republika): Sexus-informace o lidské sexualitě, 12. října 2002 [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.sexus.cz/clanek/123-muze-sexualni-vychova-uskodit.html>

¹⁵² FIALA, M. *Pornografie napomohla v USA snížit počet znásilnění* [on-line]. Právo (Česká republika): Novinky.cz, 19. ledna 2007 [cit. 20. března 2013]. Dostupné na: http://www.novinky.cz/zena/zdravi/pornografie-napomohla-v-usa-snizit-pocet-znasilneni_105511_rvi4j.html

Lidé, kteří se ohání „normální“ sexualitou, se již v tomto bodě dostávají na „tenký led“. „V moderní historii bylo už učiněno několik pokusů o definici normální sexuality člověka. Tato definice však stále uniká jako písek mezi prsty, stejně jako se rok od roku nenápadně mění celá lidská sexualita, její zvyky, obyčeje a rituály.“¹⁵³

Termín „normální sexualita“ se také mění dle kultury dané společnosti a její vyspělosti. V následujících řádcích je pokus o vysvětlení pro mnohé lidi odchylkové a nenormální stránky sexuality – BDSM. BDSM je zkratka sestavená ze základních elementů tohoto alternativního směru v erotice: B&D (Bondage & Discipline), D&S (Dominance & submission) S&M (Sadism & Masochism)¹⁵⁴. Pro mnohé je tento „druh“ lidské sexuality nepřijatelný. Zatímco v Rakousku je tento druh sexu trestný v Japonsku je zcela normální součástí nejen partnerského sexu.¹⁵⁵ Zajímavé je porovnání dvou protichůdných názorů, které se dotýkají právě tohoto tématu:

Názor č. 1: „Příslušníci vaší dominantní „komunity“, patří do společnosti těch nejhrubších kriminálků, kteří za války prováděli ta nejhorší zvěrstva a nacházeli v tom zalíbení, ti kteří v Bosně znásilňovali ženy, řezali jim genitálie a nosili je jako trofeje na klopě uniformy. Měli by být registrovaní a přístup k některým povoláním by vám měl být zamezen a popřípadě, že by jste někoho při svých hrátkách zmrzačili, by jste měli být kastrováni. Pak by vás to doufejme přešlo a mohli by se z vás stát alespoň ne nebezpeční občane. Doufejme! A vy submisivové z vaší „komunity“ jste genetickou katastrofou a vás je mi upřímně líto. V přírodě totiž neexistuje gen, který by hledal bolest. Naopak existuje gen, pud sebezáchovy, který od bolesti má snahu unikat. Ten gen, vy podle všeho, vůbec nemáte anebo jste zkratka mozkově vašimi kriminálky zcela vymazáni.“¹⁵⁶

¹⁵³ JANIŠ, K. *Z dějin sexu a erotiky*. Trutnov: Lupus, 2004, s. 5

¹⁵⁴ WEISS, P. *BDSM* [on-line]. Sexus (Česká republika): Sexus-informace o lidské sexualitě, 7. listopadu 2001 [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.sexus.cz/bdsm.html>

¹⁵⁵ WEISS, P. *BDSM* [on-line]. Sexus (Česká republika): Sexus-informace o lidské sexualitě, 5. července 2002 [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.sexus.cz/role-playing.html>

¹⁵⁶ Název diskusního fóra: *Sadomasochismu - co to je?* [on-line]. Nemesis (Česká republika): BDSM.cz, 16. ledna 2004 [cit. 20. března 2013]. Dostupné na <http://www.bdsm.cz/Articles/clanky/teorie.aspx>

Názor č 2: „Často je zcela nesprávně a neodborně zaměňováno reálné násilí a deviantní chování s BDSM erotikou, která je pouhou hrou, hrou mající jasná a neporušitelná pravidla, hrou mající přísné hranice. Základem BDSM je SSC, což stojí za anglická slova *safe, sane, consensual* - neboli přibližně za oboustranného souhlasu, s rozumem a bezpečně.“¹⁵⁷

V odborné literatuře, které je i u nás dostatek, od uznávaných odborníků jako H. Fifková, se můžeme dočíst, že konsensuální BDSM, dominantně - submisivní erotické představy a hrátky jsou zcela normální součástí lidské sexuality.¹⁵⁸ Jak je vidět shodnout se na sexuální normalitě je opravdu velmi těžké. A. CH. Kinsey dokonce řekl: „*Sexuální potřeby každého člověka se liší, a nelze tedy používat slova normální v souvislosti s lidskou sexualitou. Můžeme říkat pouze běžné a méně obvyklé.*“¹⁵⁹ Za obecně nejuznávanější obecnou definici lze považovat to, že za normální se považuje jakékoli sexuální chování, které je prováděno za dobrovolného souhlasu obou nebo více zúčastněných stran, jejímž následkem není poškození zdraví a není toto sexuální chování prováděno na dětech, zvířatech, či zemřelých.¹⁶⁰ Sex se zemřelými na internetu nenajdete, o sexu se zvířaty se v nedávné minulosti odborníci přeli, jestli tento je úchylnou, nebo je pouze „náhradním“ sexuálním chováním a v současné době se velmi výrazně kloní k druhé možnosti a proto možnost „znenormálnění“ v tomto směru díky internetu je naprosto ireálná. Je dokázáno, že sexuální zaměření jedince se dědí z velké části po předcích.¹⁶¹ To ale neznamená, že dětská pornografie na internetu není ohavným a odsouzeníhodným zločinem. Skutečnost, že v dětském pornu nabídka budí poptávku, je obecně známá. Lidé, kteří tuto poptávku uskutečňují, jsou odchylkou zvanou pedofilie postižení, ale nevznikla u nich díky internetu.¹⁶²

¹⁵⁷ Název diskusního fóra: *Sadomasochismu - co to je?* [on-line]. Nemesis (Česká republika): BDSM.cz, 16. ledna 2004 [cit. 20. března 2013]. Dostupné na <http://www.bdsm.cz/Articles/clanky/teorie.aspx>

¹⁵⁸ FIFKOVÁ, H. *O sexu s Hankou*. Praha: Grada, 1998, s. 62

¹⁵⁹ JANÍK, P. *Svět: Muž, který objevil sex* [on-line]. Vladislav Dolník, (Česká republika): Týdeník bláznivá Markéta, 23. listopadu 2004 [cit. 13. března 2013]. Dostupné na <http://marketa.dolni.net/default.htm?stranka=clanek&clanek=44709&date=2004-11-22>

¹⁶⁰ FIFKOVÁ, H. *O sexu s Hankou*. Praha: Grada, 1998, s. 54

¹⁶¹ FIFKOVÁ, H. *O sexu s Hankou*. Praha: Grada, 1998, s. 55

¹⁶² FIFKOVÁ, H. *O sexu s Hankou*. Praha: Grada, 1998, s. 55

Na konci stati, která pojednává o negativním vlivu internetu na lidskou sexualitu je vhodné uvést výsledky výzkumu, které se této otázky přímo týkají:

Pornografie napomohla v USA snížit počet znásilnění¹⁶³

Tolik zatracovaná pornografie má skutečně pozitivní vliv na společnost. Podle expertů z Chicaga totiž díky ní klesl počet znásilnění v USA za posledních pětadvacet let o 85 procent. Neuvěřitelný pokles byl způsoben tím, že sexuálně deprivovaní lidé mohli svou nahromaděnou energii vybit masturbací u porna. S rostoucí dostupností těchto materiálů na internetu je situace stále lepší.

NEW YORK - Různé náboženské skupiny se snaží pornografii očerňovat a vytvářejí umělé, ničím nepodložené kampaně, že tyto otevřené sexuální scény mohou lidem škodit a zvláště u mládeže navozují sexuální agresivitu.

Profesor Antony D'Amato z Northwestern Law School v Chicagu ale prokázal, že je tomu naopak. Ve své studii "Porno na vzestupu, znásilnění na ústupu" dokazuje, že dostupnost filmů či fotografií s erotickým obsahem má skutečně pozitivní vliv na násilí v zemi.

"Od roku 1980 poklesl počet znásilnění v zemi o 85 procent. Je to způsobeno větší dostupností pornografie. Čím více v posledních letech přibývá pornografie na internetu a zároveň připojení k internetu, klesá počet sexuálně motivovaných násilných činů," tvrdí právník D'Amato.

3.1.4 Ad. Vliv pornografických časopisů na věk při prvním pohlavním styku

K pornografickým časopisům se tato práce se již vyjádřila již v předchozích řádcích a jedná se tedy jen o doplnění: Tělesně je k sexu připravena většina dívek i

¹⁶³ FIALA, M. *Pornografie napomohla v USA snížit počet znásilnění* [on-line]. Právo (Česká republika): Novinky.cz, 19..ledna 2007 [cit. 20.března 2013]. Dostupné na: http://www.novinky.cz/zena/zdravi/pornografie-napomohla-v-usa-snizit-pocet-znasilneni_105511_rvi4j.html

chlapců již ve 13 až 14 roce života¹⁶⁴, proto není divu, že tajemno obestírající milostný a pohlavní život a probouzející se zájem o něj, jsou pro mladistvé toho věku to největší lákadlo. Ne každý mladý člověk má přístup k oněm materiálům a tak jim tedy nezbyvá nic jiného než „využít“ služeb obchodů s tabákem a jim podobných. V kontextu s touto prací jasné, že postávání u výkladních skříní a zájem o pornografické časopisy není důkazem o snižujícím se průměrném věku první pohlavního styku v porevoluční době. Právě „odtajemnění“ sexu, např. právě pornografickými časopisy, způsobuje jev patrně zcela opačný.

3.1.5 Ad. Vliv moderních telekomunikačních technologií na věk při prvním pohlavním styku

Moderní komunikace je velmi potřebná věc, i může například způsobit odosobnění člověka a v jistých případech i jeho ztrátu důvěry v okolní svět a extrémních případech dezorientaci v rozpoznávání reality a fikce. Podle všeho ale k snižování věku prvního pohlavního styku moderní telekomunikační technologie v žádném případě nepřispívá. Jako příklad vedoucí k této domněnce je níže uvedena jedna (byť smyšlená kasuistika):

Patnáctiletá dívka sedí v parku na lavičce s chlapcem dlouhou dobu a nikdo z nich není schopný začít s konverzací, protože se oba hrozně stydí. Vymění si ale spolu “ledabyly” telefonní čísla mobilů. Sotva přijde dívka domů, bez rozmyslu napíše v mobilu první větu, která ji zrovna napadne: Karle, je mi s tebou opravdu fajn a jsem moc ráda, že jsme se potkali! Nesmělý Kája se okamžitě chytí do sítí. Oba pubescenti si po mobilu vášnivě vše vyříkají - vše co měli v parku na srdci, ale neměli odvahu si to říct. Neboť být po mobilu upřímný, to velmi svádí. Člověk doma pohodlně sedí v křesle a palcem mačká své myšlenky na display. Odněkud z éteru přichází vzápětí odpověď. A připomíná to, jako bychom mluvili sami se sebou, se svým druhým já. Příští den se dívka s Karlem v parku opět setká a Karel už bezpečně ví, že nebude odmítnut. Kdyby neexistovalo esemeskování, dívka už by se s tím

¹⁶⁴ SMÍLEK, P. *Sexuální výchova: kniha netradičních metod výuky*. Praha: Trizonia, 2001, s. 20.

chlapcem víckrát nesetkala, protože by se oba domnívali, že o sebe nestáli. Ale teď už ví, že se sobě navzájem líbí.

Právě tento příběh by sice mohl budit dojem snižujícího se věku prvního pohlavního styku díky mobilní komunikaci, ale jeho výklad může být také zcela jinak: Nezkušený Karel a jeho patnáctiletá dívka se rychleji naučí komunikovat s druhým pohlavím a také oba poznají, jak funguje vztahová interference¹⁶⁵. Mobilním telekomunikační technologie Karlovi a jeho dívce dala jen šanci jednoduššího seznámení - nenutí je do unáhleného prvního pohlavního styku. Vše záleží (jako ostatně i před rokem 1989) na nich a na tom jak byli vychováni – to je vlastně nové zdůraznění důležitosti správné sexuální výchovy jako prevence před předčasným pohlavním stykem.

¹⁶⁵ Interference: vzájemné ovlivňování, prolínání, střetání

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Úvod

Vzhledem k tomu, že tato práce není koncipována jednostranně, ale měla by sloužit i jako materiál k výuce a pedagogickému vedení i nepostižených osob bylo rozhodnuto - z důvodu stížené komunikace a možnosti získávání dezinformací v případě realizace dotazování u postižených jedinců -provést průzkum na běžné populaci. Výsledky průzkumu budou v principu vypovídající pro obě skupiny.

4.1 Výzkumný plán

Vzhledem k požadavku na určitou míru validity byl zvolen- v rámci možnosti- relativně vysoký počet respondentů. Celkový počet byl 200, z čehož 100 respondentů bylo první věkové kategorie a 100 druhé věkové kategorie. Z první a druhé věkové skupiny bylo vždy 50 žen a 50 mužů. 1. skupina respondentů byla ve věku 21-35 let, 2. skupina respondentů byla ve věku 51-63 let. Všichni respondenti dostali stejnou otázku – „V kolika letech jste měl/a první pohlavní styk?“ Před tímto dotazem byly každému respondentovi nabídnuty výše uvedené věkové kategorie, jež byly vhodné pro tento výzkum, a každý dotazovaný se do jedné z těchto skupin sám zařadil. Pokud nepatřil ani do jedné z nabízených dotazníků s ním nebyl proveden. Věkové rozdělení bylo tedy koncipováno tak, aby lidé ve skupině č. 1 měli svůj první pohlavní styk po Sametové revoluci a respondenti ze skupiny č. 2 měli první pohlavní před revolucí. Pokud by nejstarší ze skupiny č. 2 uvedl, že měl první pohlavní styk ve 28 letech nebo později, dotazník by se s ním nedělal z důvodu, že tento měl by svůj první pohlavní styk již po revoluci. Tato situace ve výzkumu nenastala. Pokud někdo z obou skupin odpověděl, že ještě pohlavní styk neměl, výzkum s ním také proveden nebyl. Muži a ženy měli rovnocenné zastoupení.

Dotazování probíhalo na zcela náhodných místech na venkově i ve městech, v náhodnou hodinu. Záměrně neprobíhalo na jednom místě z důvodu co největší objektivnosti výzkumu. Šlo o snahu o omezení zkreslení výběru respondentů místem

a časem. Neprovádělo se tedy na ulici S. K. Neumanna v Hradci Králové, kde se obvykle tyto výzkumy uskutečňují, a kterou k výzkumům využívají renomované firmy zabývající se výzkumem veřejného mínění. Je sice pravdou, že touto ulicí chodí denně mnoho lidí z přilehlého nádraží do obchodního domu, nebo do práce, a že tito lidé nejsou pouze z Hradce Králové, ale výzkum by mohl být zkreslený tím, že by se jen těžko dalo zamezit vynechání například skupiny lidí jedoucích autem, kteří jsou často bohatší, než lidé cestující vlakem. Tím by pak mohly být zkresleny výsledky výzkumu. Jak je vidět byla zde snaha o takový průzkum, který by šel aplikovat na širokou veřejnost a o to, aby byl v co největší míře obecně platný.

K vyhodnocení výzkumu byla použita metoda komparace, tj. porovnání věku prvního pohlavního styku mezi oběma věkovými skupinami.

4.2 Použití výzkumné metody - Rozbor dotazníku

Toto věkové rozdělení bylo vybráno záměrně. Od revoluce v roce 1989 do roku 2013, kdy se průzkum prováděl, uplynulo 24 let. Nejstarším z první skupiny (21-35) bylo tedy v roce 1989 11 let. Ze skupiny č. 2. (51-63 let) bylo nejmladším v přelomovém roce 1989 27 let.

4.2.1 Z jakého důvodu bylo zvoleno toto věkové rozdělení

Je třeba správně vymezit cílové skupiny tak, aby se nepřekrývaly a přitom aby věk respondentů nezasahoval do období, které je pro nás nedůležité, nebo zkreslující. Důvody pro vytvoření dvou skupin vhodných pro tento výzkum jsou uvedeny níže.

První věková skupina (21-35):

Část respondentů z této skupiny měla v době „předlistopadové“ tak malý věk, že s pohlavním stykem nepočítám. Nejvíce by se věku prvního pohlavního styku mohla tedy přibližovat skupina respondentů ve věku 35 let. Těmto bylo v roce 1989 11 let.

Ve věku 11 let nebo dokonce méně, má svůj první pohlavní styk jen velmi malá část populace a v tomto výzkumu se nestalo, že by tento věk respondent uvedl.

Druhá věková skupina (51-63)

Tato skupina byla koncipována tak, aby respondenti v ní obsažení, měli svůj první pohlavní styk před rokem 1989. Nejmladšímu z této skupiny v době Sametové revoluce bylo 27 let. Pokud by tedy tento měl svůj první pohlavní styk například ve 28 letech - měl by ho již v době „porevoluční“ a proto by tato osoba do výsledků výzkumu nespadalal. Tento případ v tomto výzkumu také nenastal.

Nejstarším respondentům z této skupiny byl v roce 1989 39 let. Tito tedy neměli s největší pravděpodobností první pohlavní styk po revoluci. Odpověď, která by říkala, že nejstarší z respondentů v této skupině měl svůj první pohlavní styk až po revoluci, se v tomto výzkumu nevyskytla.

Z pohledu na toto věkové rozdělení vyplívá, že je pro tento výzkum validní. Obě skupiny odpovídali na stejnou otázku: „V kolika letech jste měl/a první pohlavní styk?“

4.3 Zpracování výsledků výzkumu nezávisle na pohlaví

Věk prvního pohlavního styku vyhodnocený nezávisle na pohlaví

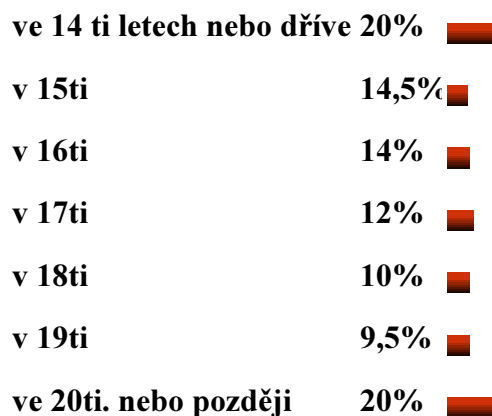
Tabulka 1: 1. skupina (věková kategorie 21-35let)

Otázka: V kolika letech jste měl/a první pohlavní styk?

ve 14 ti letech nebo dříve	18%	
v 15ti	12,5%	
v 16ti	11,5%	
v 17ti	14%	
v 18ti	10%	
v 19ti	12,5%	
ve 20ti. nebo později	21,5%	

Tabulka 2: 2. skupina (věková kategorie 51-63 let)

Otázka: V kolika letech jste měl/a první pohlavní styk?

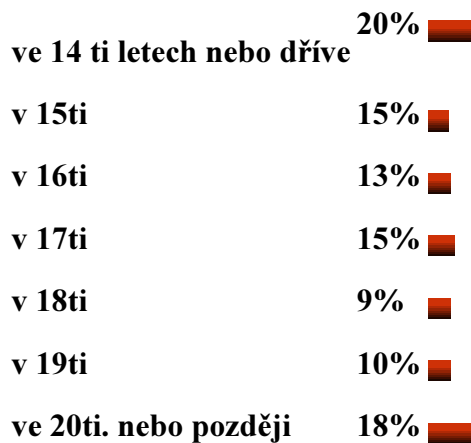

4.4 Zpracování výsledků výzkumu v závislosti na pohlaví

Věk prvního pohlavního styku vyhodnocený v závislosti na pohlaví

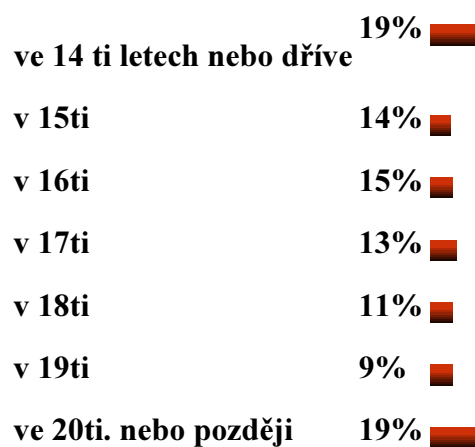
Tabulka 3 : 1. skupina (věková kategorie 21-35 let, ženy)

Otázka: V kolika letech jste měla první pohlavní styk?

Tabulka 4: 2. skupina (věková kategorie 51-63 let, ženy)

Otázka: V kolika letech jste měla první pohlavní styk?

Tabulka 5: 1. skupina (věková kategorie 21-35 let, muži)

Otázka: V kolika letech jste měl první pohlavní styk?

Tabulka 6: 2. skupina (věková kategorie 51-63 let, muži)

Otázka: V kolika letech jste měl první pohlavní styk?

ve 14 ti letech nebo dříve	21%	
v 15ti	15%	
v 16ti	13%	
v 17ti	11%	
v 18ti	9%	
v 19ti	10%	
ve 20 ti nebo později	21%	

4.5 Doložení hypotézy

Z výzkumu vyplývá, že se obě hypotézy uvedené v této práci potvrdily - průměrný věk prvního pohlavního styku se nesnižuje ani nezvyšuje, nicméně zůstává stejný nebo pouze osciluje, výzkum prvního pohlavního styku v závislosti na pohlaví potvrdil hypotézu, že dívky mají první pohlavní styk dříve.

4.6 Deskriptivní formulace výsledku

Z výsledku je patrné, že věkový průměr prvního pohlavního styku se v obou skupinách prakticky neliší.

U skupiny mladších dotazovaných je věkový průměr prvního pohlavního styku 17,1, u skupiny starších je průměrný věk prvního pohlavního styku 16,88 se směrodatnou odchylkou u skupiny mladších $C=2,206207$ a u skupiny starších $C=2,209811$. Pro tento případ bylo vhodné použití Mann Whitneyova testu, který potvrdil, že není statisticky významný rozdíl mezi průměrným věkem prvního

pohlavního styku v 1. a 2. skupině. Statistické podrobné vyhodnocení výzkumu obsahuje příloha.¹⁶⁶

Výzkum zaměřený na věk při prvním pohlavním styku v závislosti na pohlaví potvrdil hypotézu, která předpokládala u dívek nižší průměrný věk při prvním pohlavním styku.

¹⁶⁶ Viz. str. 102

ZÁVĚR

5 Interpretace poznatků

Z výsledků výzkumu vyplývá, že věk prvního pohlavního styku se vlivem změny politického klimatu a s tím spojeného otevření hranic prakticky nezměnil. Oněch 5 bodů, které byly jmenovány a jsou prohlašovány lidmi přesvědčenými o snižujícím se věku při prvního pohlavního styku jako důvody pro tento jev, by samy o sobě možná měnily věk jedince při jeho prvním pohlavním styku směrem dolů, ale jen pokud by byly vytrženy z kontextu vývoje společnosti. Vzhledem k sexuální osvětě, která našla svoje místo (byť ještě nedostatečné) v osnovách- ať už základních či speciálních škol- jsou mladí lidé více uvědomělí a jsou i více zodpovědní. Tento výzkum v kontextu celé této práce, potvrdil pozitivitu a důležitost správně vedené sexuální výchovy. Výzkum věku při prvním pohlavním styku v závislosti na pohlaví prokázal, že časnější pohlavní styk mají dívky. Tento trend byl stejný i v dobách před rokem 1989, ale nebyl tak výrazný - z výsledků výzkumu plyne, že ve věkové kategorii 21-35 let je o poznání markantnější rozdíl ve věku prvního pohlavního styku mezi pohlavími, než ve věkové skupině 51-63 let. Důvodem k této diferenciaci, která nastala po Sametové revoluci je diferenciace jiná – majetková. Velmi záhy po roce 1989 dochází k velkému rozdílu mezi majetkem muže kolem 16 let a muže ve věku například 25 let. Ženy a dívky jsou samozřejmě od přírody přitahovány mužem silným, v tomto případě zajištěným.¹⁶⁷ Tento fakt platí v dnešní době mediální masáže patrně více, než kdykoli jindy. Navíc starší a majetný partner velmi často pro mladé dívky slouží jako předmět soutěžení a obdivování- mladá dívka je do jisté míry obdivována svými kamarádkami právě pro vztah s takovým partnerem.¹⁶⁸ To je také (vynechám-li to, že dívky vyspívají dříve) jeden z důvodů, proč dívky chodí se staršími chlapci a tedy přicházejí o pannaství dříve než chlapci o panictví.

¹⁶⁷ Viz. str . 34.

¹⁶⁸ WEISS, P. *Může sexuální výchova uškodit?* [on-line]. Sexus (Česká republika): Sexus-informace o lidské sexualitě, 12. října 2002 [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.sexus.cz/clanek/123-muze-sexualni-vychova-uskodit.html>

5.1 Aplikovatelnost výzkumu v praxi

Výzkum na téma věk prvního pohlavního styku před a po Sametové revoluci nám může sloužit jako potvrzení účinnosti a nutnosti sexuální výchovy dále jako podklad pro cílenou a trefnou prevenci předčasného pohlavního styku, jak pro mužské, tak pro ženské pohlaví. Porovnávání věku prvního pohlavního styku před rokem 1989 s věkem prvního pohlavního styku v demokratické době s otevřenými hranicemi, nám může naznačit, kam se v tomto směru naše společnost po tomto zlomu začala ubírat. Výsledky tohoto výzkumu ukázaly, že poplašné zprávy o zmenšujícím se věku prvního pohlavního styku jsou liché (přes všechny důvody, které by za tímto jevem mohly v dnešní době stát). Věk prvního pohlavního styku je České republiky mírně nižší, než je celosvětový průměr.¹⁶⁹ Je tedy třeba tento stav alespoň zachovat, nicméně, bylo by vhodné ho zlepšit. Popsání problematiky věku prvního pohlavního styku v závislosti na pohlaví v tomto výzkumu názorně ukázalo, že dívky i chlapci potřebují prevenci před příliš časným pohlavním stykem rozdílnou a v rozdílném věku. Popsání sexuality před rokem 1989 zase poukázalo na to, v jakém prostředí byli vychováváni rodiče dnešní mladé populace a tato skutečnost jistě často zasahuje i do toho, jak jsou vychováváni dnešní „náctiletí“. Z toho vyplývá, že je třeba s větším důrazem aplikovat sexuální výchovu do osnov základních škol. Je ještě relativně časté, že je tato probírána jako součást „Občanské nauky“, kde je probírána (pokud vůbec), většinou jen velmi okrajově. Mnoho pedagogů na základních školách sexuální výchovu vynechává.¹⁷⁰ Tito pedagogové byli z velké části vychováváni v době hluboko před rokem 1989 a velmi často mají odpor k této látce, nebo se necítí odborně či osobnostně připraveni k výuce tohoto předmětu. Tato práce by měla sloužit i jako zdroj informací ohledně (stále ještě přehlížené) sexuality zdravotně a mentálně postižených, jejich vývoje a prožívání. Tito lidé totiž potřebují sexuální výchovu a osvětu minimálně stejně silně jako běžná populace.

¹⁶⁹ Viz. str. 101

¹⁷⁰ KUBRICHTOVÁ, L. *Sexuální výchova* [on-line]. Metodický portál (Česká republika): Základní vzdělání, 14. června 2005 [cit. 10. února 2013]. Dostupné na <http://www.rvp.cz/clanek/176/5>

Je zde ještě potřeba se zmínit o další možné překážce výuky sexuální výchovy a tou je odpor některých rodičů, který v poslední době u nás nabyl na síle - v této souvislosti je třeba upozornit na rozhodnutí dánského Nejvyššího soudu, jenž zamítl žalobu rodičů, kteří odmítali z náboženských důvodů účast svého dítěte na povinné sexuální výchově. Nejvyšší soud tuto žalobu zamítl a toto rozhodnutí odůvodnil argumentem práva na informovanost.¹⁷¹ Tato práce může být dobrým argumentem pro učitele základních škol, pokud by se s takovými rodiči ve své praxi setkali. Tento výzkum a tato práce také nastínily, že je třeba snížit věk, při kterém je tento předmět vyučován, a že toto snížení by mělo být u dívek razantnější než u chlapců. Dále výzkum popsal a svými výsledky prokázal, že není třeba mladým zakazovat z tohoto důvodu mobilní telefony a internet.

5.2 Kritické hodnocení

Ostatní podobné výzkumy nejsou z mnoha důvodů příliš hodnotné ani věrohodné. Autor této práce sám u agentur zabývajících se veřejným míněním pracoval jako tazatel. Podle jeho zkušenosti u těchto agentur (např. Sofres faktum, Opinion Window) je pouze asi jen 10% odpovědí pravdivých a podle skutečnosti. Právě z důvodů nedůvěry k podobným výzkumům pro poctivý terénní výzkum a zároveň o věrohodný popis daného problému. Je ale třeba podotknout, že ani výsledky tohoto výzkumu nemusí být relevantní a pravdivé. Je třeba si totiž uvědomit, že na otázku: „Můžu se Vás/Tě zeptat na to v jakém věku se uskutečnil Váš/Tvůj první pohlavní styk?“, může mnoho respondentů odpovídat zkresleně až nepravdivě z důvodů následujících:

- 1) Zvyšování svého sebevědomí na základě nepravdivých informací.
- 2) Stud za svůj pozdní první pohlavní styk.
- 3) Stud za svůj časný první pohlavní styk.

¹⁷¹ WEISS, P. *Může sexuální výchova uškodit?* [on-line]. Sexus (Česká republika): Sexus-informace o lidské sexualitě, 12. října 2002 [cit. 21. listopadu 2013]. Dostupné na <http://www.sexus.cz/clanek/123-muze-sexualni-vychova-uskodit.html>

- 4) Pro někoho tato otázka může být příliš intimní a proto odpoví nepravdivě.
- 5) Dotazovaný nevidí jediný důvod, proto, aby cizímu člověku na „podivný“ výzkum dával pravdivé odpovědi.

Všemi těmito body může být výzkum provedený v rámci této práce determinovaný. Je ale pravděpodobné, že výzkum na toto a jemu podobné témata bude vždy částečně zkreslen a nikdy nebude na 100% pravdivý.

5.3 Diskuze

Tento výzkum a tato práce otevírá mnoho nezodpovězených otázek. Velmi zajímavá diskuze by mohla být o tom, jestli věříte podobným výzkumům a pokud ne, tak z jakého důvodu. Navazující relevantní otázka na toto téma: jestli je možné věřit výzkumům jako takovým a s touto otázkou se hned nabízí další - myslíte, že je možné věřit respondentům jejich odpovědi v plné míře, zvláště když se jedná o takovéto citlivé téma? Samotná sexualita před rokem 1989 také naskýtá velký prostor pro diskuzi. Jak už bylo v textu naznačeno, velmi zajímavým námětem k diskuzi by byla mužská a ženská sexualita. Je podle Vás rozdíl v ženské a mužské sexualitě, nebo se přikláníte k názoru. M. Rydliho, že sexualita je věcí pouze naučenou? Myslíte, že rozdíly v sexualitě, tak jak jsem jsou v této práci popsány, jsou podle skutečnosti? Bez ohledu na výzkumy by bylo jistě vhodné dozvědět se Váš názor na věk prvního pohlavního styku a také to, jestli se podle Vás věk prvního pohlavního styku po Sametové revoluci zvýšil, snížil, nebo zůstal stejný, včetně Vašich důvodů pro toto tvrzení. Jistě by také byla velmi zajímavá diskuse na téma, jaký je podle Vašeho názoru další důvod, který stojí za snižování věku prvního pohlavního styku popř. za jeho zvyšováním. Diskuze na téma zdravotně a mentálně postižení a jejich sexualita by byla také velmi zajímavá a obohacující. Určitě by mohla a měla obsahovat Váš názor na správný přístup k této problematice a obecně k sexuální výchově jako takové. Například co vše v rámci této edukace probírat, co už ne, od jakého věku, jestli v závislosti na pohlaví atd. Téma je široké a velmi diskutované, na něž se názory značně liší. Diskuze a nalézání konsenzu v této otázce je více než žádoucí.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- BAUER, J. *Sex v dějinách*. 1. vyd. Třebíč: Akcent, 2003, 188 s. ISBN 80-7268-252-0
- BRAUN, R. *Sexuální výchova*. 1. vyd. Praha: VÚP, 2003, 88 s. ISBN 80-86969-72
- BISHOP, C. OSTHELDER. *Sexualia: from prehistory to cyberspace*. Cologne: Könnemann, 2001, 559 s. ISBN 3-8290-2729-X
- DANEŠ, M. *Pokusy o lásku, pokusy o rozkoš*. 1. vyd. Praha: Apropos, 1999, 228 s. ISBN 80-902769-0-3
- DIAMOND, J. *Prečo máme rádi sex?* 1. vyd. Bratislava: Archa, 1999. 164 s. ISBN 80-200-1072-6
- DOBSON, J. *Manželství a sexualit*. 1. vyd. Praha: Nová naděje. 1993, 138 s. ISBN 80-7218-912-3
- FIFKOVÁ, H. *O sexu s Hankou*. 1. vyd. Praha: Grada, 1998, 120 s. ISBN 80-7169-673-0
- FIFKOVÁ, H. *Erotické představy žen*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2005, 108 s. ISBN 80-204-1204-2
- FRIDAY, N. *Moje tajemná zahrada: (erotické fantazie žen)*. 1. vyd. Praha: Faun, 1998, 212 s. ISBN 80-900844-6-X
- FOUCAULT, M. *Vůle k vědě. Dějiny sexuality*. 1. vyd. Praha: Herrmann a synové, 1999, 189 s.
- GALÁN, J. E. *Láska a sex ve starém Řecku*. 1. vyd. Praha: Ikar, 2003, 230 s. ISBN 80-249-0244-3
- GORDON, R. *Podivuhodné dějiny sexu*. 2. vyd. Praha: Brána, 1998, 231 s. ISBN 80-85946-93-9
- CHMELÍK, J. *Mravnost a pornografie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, 201 s. ISBN 80-7178-739-6
- JANIŠ, K. *Z dějin sexu a erotiky*. 1. vyd. Trutnov: Lupus, 2004, 382 s. ISBN 80-903509-0-9
- KLOTZ, T. *Sex a rozkoš*. 1. vyd. Praha: Grada publishing, 1997, 96 s. ISBN 80-7169-310-3

- LIPOVETSKY, G. *Třetí žena: neměnnost a proměny ženství*. 1. vyd. Praha: Prostor, 2000, 287 s. ISBN 80-7260-030-3
- PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J.; RABOCH. J. *O sexualitě a partnerských vztazích*. 1. vyd. Praha: Galén. 2005, 196 s. ISBN 80-7262-323-0
- RIDLEY, M. *Červená královna : sexualita a vývoj lidské přirozenosti*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999, 322 s. ISBN 80-204-0825-8
- SAM, J. *Report of sexual behavior*. 1. vyd. New York: John Wiley, 1999, 80 s.
- SMÍLEK, P. *Sexuální výchova: kniha netradičních metod výuky*. 1. vyd. Praha: Trizonia, 2001, 185 s. ISBN 80-204-0587
- ŠTĚRBOVÁ, D. *Sexualita osob s mentálním postižením*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, 110 s. ISBN 978-80-224-1689-2
- UVE, S. *Sexuální výchova*. 1.vyd Praha: Trizonia, 1993, 146 s. ISBN 3-8228-1196
- UZEL, R. *Mýty a pověry v sexu*. 1.vyd. Praha: Práce, 1990, 156 s. ISBN 80-208-0936-8
- UZEL, R. *Sexuální zvěřinec*. 1. vyd. Praha: Ikar, 2000, 211 s. ISBN 80-7202-672-0
- UZEL, R. *Pornografie, aneb, Provokující nahota*. 1.vyd. Praha: Ikar, 2004, 197 s. ISBN 80-249-0351-2
- VEGLÁŘOVÁ, M., EISNER, P. *Sexualita osob s postižením a jiným znevýhodněním*, Praha: Portál, 2013, 207 s. ISBN 978-80-262-0373-5
- WEISS, P.; ZVĚŘINA, J. *Sexuální chování v ČR: situace a trendy*. 1.vyd. Praha: Portál, 2001, 160 s. ISBN 80-7178-558-X
- WEISS, P.; ZVĚŘINA, J. *Sexuální chování obyvatel České republiky: výsledky národního průzkumu*. 1.vyd. Praha: AlbertaPlus, 1999, 115 s. ISBN 80-85792-13-3

Seznam použitých internetových zdrojů

BRICHTA, M. *Sexualita kolem nás* [on-line]. SSL - Internacional (Česká republika): Durex, 10. února 2005 [cit. 5.prosince 2012]. Dostupné na <http://www.durex.com/cz/magazine.asp?cat=14&intMenuOpen=7>

KERNER, F. *Věk prvního pohlavního styku* [on-line]. SSL-Internacional (Česká republika): Durex, 16. května 2005 [cit. 16.prosince 2012]. Dostupné na: <http://www.durex.com/cz/gss2004Content.asp?intQid=521=>>

MUSIL, D. *Odkud se dozvídáme o sexualitě* [on-line]. Macron software (Česká republika): Webtodate, 23. července 2004 [cit. 3.prosince 2012]. Dostupné na <http://www.rodina.cz/clan23.htm>

PETRÁŠOVÁ, L. *Děti chtějí první sex v šestnácti* [on-line]. Marfa (Česká republika): MF DNES, 8. června 2005 [cit. 5. prosince 2012]. Dostupné na [www:http://zdravi.idnes.cz/sexualita.asp?r=sexualita&c-domaci_bih](http://zdravi.idnes.cz/sexualita.asp?r=sexualita&c-domaci_bih)

LUDEK, D. *Antikoncepce* [on-line]. Mirway programming (Česká republika): Fiila, 15. července 2003, [cit. 10.března 2013] Dostupné na: <http://sex.pramenzdravi.cz/700/zakon-vek-pro-sex-antikoncepce.php>

GRYGAR, R. *Sex byl za komunistu mnohem častější než dnes* [on-line]. PHPRS systém (Česká republika): Hornobenešovské listy, 11. listopadu 2006 [cit. 10. března 2013]. Dostupné na <http://hbl.wz.cz/view.php?cislocclanku=2006111001>

JANEBA, P. *Masturbace* [on-line]. Stratosféra s.r.o. (Česká republika): Super.cz, 19. ledna 2007 [cit. 10. ledna 2013]. Dostupné na <http://www.super.cz/sex/11321-masturbace.html>

ŠVARCOVÁ, I. *Mentální retardace* [on-line]. Dobromysl (Česká republika): Mentální retardace, 11. Července 2005 [cit. 14. Listopadu 2013]. Dostupné na: <http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=623>

PASEKOVÁ, V. *Erotické fantazie mužů a žen* [on-line]. Ogylvyinteractive (Česká republika): Jednou týdně, 4 února 2006 [cit. 16. prosince 2012]. Dostupné na <http://www.jednoutydne.cz/antikoncepce.php=24&artcl=326>

WEISS, P. *Může sexuální výchova uškodit?* [on-line]. Sexus (Česká republika): Sexus - informace o lidské sexualitě, 12. října 2002 [cit. 10. listopadu 2012]. Dostupné na <http://www.sexus.cz/clanek/123-muze-sexualni-vychova-uskodit.html>

ISTVÁN, L. P. *Deportace homosexuálův letech 1933-1945* [on-line]. Časopis studna (Česká republika): STUD Brno, 29. srpna 2004 [cit. 10. listopadu 2012]. Dostupné na http://kluci.cz/sb-studna/studna-i_5-istvan.phtml

BARŠOVÁ, A. *Partnerství gayů a lesbiček* [on-line]. Partnerství (Česká republika): Partnerství, 25. července 2002 [cit. 15. listopadu 2012]. Dostupné na <http://partnerstvi.cz/rp-barsova/>

JANÍK, P. *Alfred Charles Kinsey* [on-line]. Wikimedia Commons (Česká republika): Wikipedia, 23. prosince 2006 [cit. 26. listopadu 2012]. Dostupné na http://cs.wikipedia.org/Alfred_Charles_Kinsey

MARTÍNEK, J. *Pohlavní styk* [on-line]. Wikipedia Commons (Česká republika): Wikipedia, 15. února 2007 [cit. 10. března 2013]. Dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/Pohlavn%C3%AD_styk

MARTÍNEK, J. *Lidská sexualita* [on-line]. Wikimedia Commons (Česká republika): Wikipedia, 16. ledna 2005 [cit. 10. ledna 2013]. Dostupné na http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Lidsk%C3%A1_sexualita&action

HONC, O. *Pornografie* [on-line]. Wikimedia Commons (Česká republika): Wikipedia, 27. prosince 2006 [cit. 10. ledna 2013]. Dostupné na <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pornografie>

HONC, O. *Promiskuita* [on-line]. Wikimedia Commons (Česká republika): Wikipedia, 18. listopadu 2006 [cit. 10. ledna 2013]. Dostupné na <http://cs.wikipedia.org/wiki/Promiskuita>

KUBRICHTOVÁ, L. *Sexuální výchova* [on-line]. Metodický portál (Česká republika): Základní vzdělání, 14. června 2005 [cit. 15. listopadu 2012]. Dostupné na <http://www.rvp.cz/clanek/17/24>

LEVY, D. J. *Liberalismus, politika a antipolitika: pojednání o politice liberální demokracie* [on-line]. Slovníček (Česká republika): Liberalismus, 23. listopadu 1993 [cit. 20. listopadu 2012]. Dostupné na: <http://www.rvp.cz/clanek/17/24>

BUDÍNSKÝ, L. *Právo na orgasmus* [on-line]. Instinkt (Česká republika): Instinkt, 12. května 2004 [cit. 20. prosince 2012]. Dostupné na: <http://www.instinktonline.cz/obsah/doc.asp?rok=2004&cislo15>

ŠVARCOVÁ, I. *Sexuální výchova postižených* [on-line]. Dobromysl (Česká republika): Mentální retardace, 25. srpna 2007 [cit. 8. prosince 2013]. Dostupné na: <http://www.dobromysl.cz/detail.php?id>

PASTOR, Z. *Jiné přání, jiné obavy* [on-line]. MEDEXART s.r.o. (Česká republika): Časopis GYNEKOLOG, 29. června 1996 [cit. 22. listopadu 2012]. Dostupné na: <http://www.instinktonline.cz/obsah/doc.asp?rok=2004&cislo5>

TOŠNER, J. *Očekávání, láska a hledání viníka* [on-line]. MEDEXART s.r.o. (Česká republika): Časopis GYNEKOLOG, 13. srpna 1998 [cit. 22. listopadu 2012]. Dostupné na: <http://www.instinktonline.cz/obsah/doc.asp?rok=2004&cislo5>

- KUNDRT, T. *Chromosomální variace* [on-line]. Translide (Česká republika): Translide, 11. prosince 2003 [cit. 21. listopadu 2012]. Dostupné na: <http://www.translide.cz/chromosomalni-variace>
- UZEL, R. *Mužská a ženská sexualita* [on-line]. Web & Media a.s. (Česká republika): Český svaz mužů, 16. ledna 2007 [cit. 5. února 2013]. Dostupné na: <http://www.svazmuzu.cz/zpravy/muzska-a-zenska-sexualita-762/>
- BOURDIEU, P. *Nadvláda mužů* [on-line]. Thx2pbd (Česká republika): Teksty, 4. ledna 2000 [cit. 16. prosince 2012]. Dostupné na: <http://www.teksty.wz.cz/bourdieu-nadvladamuzu/03-anamneza.html>
- BUDINA, J.; WEISS, P.; PORADA, V. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita* [on-line] Rebex ČR (Česká republika): Navrcholu.cz, 28. září 2003 [cit. 13. února 2013]. Dostupné na <http://www.viap.cz/knihy/mravnost.htm>
- MACEK, P. *Vývojové změny v adolescenci ve světle novějších empirických výzkumů* [on-line]. Webto date (Česká republika): Portál, 5. ledna 2005 [cit. 13. února 2013]. Dostupné na: <http://www.portal.cz/scripts/detail.php>
- HÉDLOVÁ, I. *Váš první pohlavní styk* [on-line]. Dáma.cz (Česká republika): Dáma.cz, leden 2005 [cit. 16. prosince 2012]. Dostupné na: <http://www.dama.cz/diskuse/d.php>
- RYŠÁNKOVÁ, M. *Děti rodiče a rozvody* [on-line]. Macron Software (Česká republika): Rodina Online, 23. listopadu 2002 [cit. 16. prosince 2012]. Dostupné na: <http://www.rodina.cz/clanek28.htm>
- TOMÁŠEK, O. *Česká literatura v letech 1948-1990* [on-line]. Wikimedia Commons (Česká republika): Wikipedia, 17. května 2006 [cit. 12. dubna 2013]. Dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/4%8%C3%A1_literatura_v letech_1948-1990
- PETRAŠOVÁ, L. *Děti (ne) chtějí první sex v šestnácti* [on-line]. Marfa (Česká republika): MF DNES, 8. června 2005 [cit. 5. května 2013]. Dostupné na [www:<http://zdravi.idnes.cz/sexualita.asp?r=sexualita&c=A050607_212034](http://zdravi.idnes.cz/sexualita.asp?r=sexualita&c=A050607_212034)
- FIALA, M. *Pornografie napomohla v USA snížit počet znásilnění* [on-line]. Právo (Česká republika): Novinky.cz, 19. ledna 2007 [cit. 20. března 2013]. Dostupné na: http://www.novinky.cz/zena/zdravi/pornografie-napomohla-v-usa-snizit-pocet-znasilneni_105511_rvi4j.html
- WEISS, P. *BDSM* [on-line]. Sexus (Česká republika): Sexus-informace o lidské sexualitě, 7. listopadu 2001 [cit. 21. listopadu 2012]. Dostupné na <http://www.sexus.cz/bdsm.html>
- WEISS, P. *BDSM* [on-line]. Sexus (Česká republika): Sexus-informace o lidské sexualitě, 5. července 2002 [cit. 21. listopadu 2012]. Dostupné na <http://www.sexus.cz/role-playing.html>

Název diskusního fóra: *Sadomasochismu - co to je?* [on-line]. Nemesis (Česká republika): BDSM.cz, 16. ledna 2004 [cit. 20. března 2013]. Dostupné na <http://www.bdsm.cz/Articles/clanky/teorie.aspx>

JANÍK, P. *Svět: Muž, který objevil sex* [on-line]. Vladislav Dolník, (Česká republika): Týdeník bláznivá Markéta, 23. listopadu 2004 [cit. 13. března 2013]. Dostupné na: <http://marketa.dolni.net/default.htm?stranka=clanek&clanek=44709&date=2004-11-22>

ČERVINKOVÁ, H. *Sexuální dispozice* [on-line]. Radek Červinka (Česká republika): Poradna pro uvolnění stresu, červenec 2002, [cit. 15. března 2013]. Dostupné na http://www.distres.cz/main.php?id=tema_sexualnidispozice

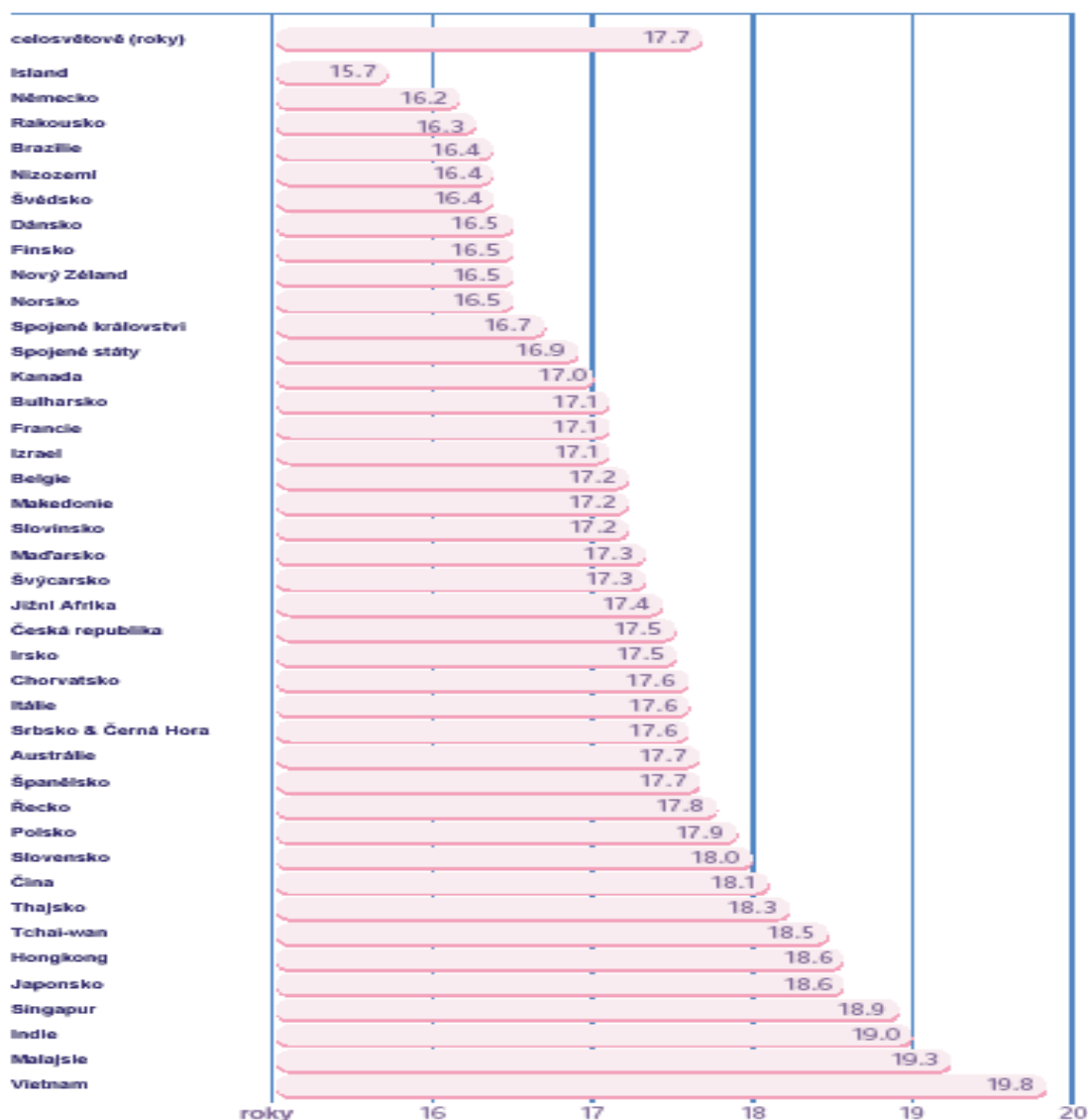
SEZNAM GRAFŮ

První pohlavní styk a svět

Jak je to s prvním pohlavním stykem ve světě?

Obecně platí, že od jihu směrem na sever se věková hranice prvního pohlavního styku snižuje. Nejnižší věk pohlavního styku mají neporazitelně a dlouhodobě Islandčané a nejvyšší věk mají Vietnamci, kde je tento fakt možná způsoben režimem, tamním politickým zřízením a náboženstvím.

Graf 3: Věk prvního pohlavního styku ve světě

Zdroj: KERNER, F. *Věk prvního pohlavního styku* [on-line] SSL-Internacional (Česká republika): Durex, 16. května 2005 [cit. 16.prosince 2013]. Dostupné na:
<<http://www.durex.com/cz/gss2004Content.asp?intQid=521>>

SEZNAM PŘÍLOH

ZPRACOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU T-TESTEM

Zpracování výsledků výzkum T-testem v programu NCSS

Statistický porovnání obou skupin T-testem

Page/Date/Time 1 19. 12.2013 11:28:11
Database

Descriptive Statistics Section

Variable	95% LCL		Standard	Standard
	Count	Mean	95% UCL	Mean
C1	50	17,1	2,206207	0,3120047
	16,473	17,727		
C2	50	16,88	2,209811	0,3125145
	16,25198		17,50802	

Note: T-alpha (C1) = 2,0096, T-alpha (C2) = 2,0096

Confidence-Limits of Difference Section

Variance	Mean		Standard	Standard
Assumption	95% LCL	95% UCL	Deviation	Mean
Equal	98	0,22	2,208009	0,4416019
0,6563446	1,096345			-
Unequal	98,00	0,22	3,122597	0,4416019
0,6563447	1,096345			-

Note: T-alpha (Equal) = 1,9845, T-alpha (Unequal) = 1,9845

Equal-Variance T-Test Section

Alternative	Power	Prob	Decision
Hypothesis	T-Value	Power	(5%)
	(Alpha=.05)	Level	
	(Alpha=.01)		
Difference $\leq$ 0	0,4982	0,619469	Accept Ho
	0,078315	0,019575	
Difference $<$ 0	0,4982	0,690266	Accept Ho
	0,016193	0,002418	
Difference $>$ 0	0,4982	0,309734	Accept Ho
	0,125051	0,033254	
Difference: (C1)-(C2)			

Aspin-Welch Unequal-Variance Test Section

Alternative	Power	Prob	Decision
Hypothesis	T-Value	Power	(5%)
	(Alpha=.05)	Level	
	(Alpha=.01)		
Difference $\leq$ 0	0,4982	0,619469	Accept Ho

Difference < 0	0,078315	0,019575	
	0,4982	0,690266	Accept Ho
Difference > 0	0,016193	0,002418	
Difference: (C1)-(C2)	0,4982	0,309734	Accept Ho

Tests of Assumptions Section

Assumption	Value	Decision(5%)	Probability
Skewness Normality (C1)	-0,1149	0,908516	Cannot
reject normality			
Kurtosis Normality (C1)	-5,2059	0,000000	Reject
normality			
Omnibus Normality (C1)	27,1144	0,000001	Reject
normality			
Skewness Normality (C2)	0,4183	0,675692	Cannot
reject normality			
Kurtosis Normality (C2)	-5,1271	0,000000	Reject
normality			
Omnibus Normality (C2)	26,4621	0,000002	Reject
normality			
Variance-Ratio Equal-Variance Test	1,0033	0,990928	Cannot
reject equal variances			
Modified-Levene Equal-Variance Test	0,0086	0,926375	Cannot
reject equal variances			

Two-Sample Test Report

Page/Date/Time 2 19.12.2013 11:28:11
Database

Median Statistics

Variable	Count	Median	95% LCL of Median	95% UCL of Median
C1	50	17	16	18
C2	50	17	16	18

Mann-Whitney U or Wilcoxon Rank-Sum Test for Difference in Medians

Variable	Mann Whitney U	W Sum Ranks	Mean of W	Std Dev of W
C1	1320,5	2595,5	2525	143,2368
C2	1179,5	2454,5	2525	143,2368

Number Sets of Ties = 7, Multiplicity Factor = 24942

Alternative Hypothesis	Exact Probability		Approximation Without Correction		
	Prob Level	Decision (5%)	Z-Value	Prob Level	Decision (5%)
Diff<>0			0,4922	0,622584	Accept Ho
Diff<0			0,4922	0,688708	Accept Ho
Diff>0			0,4922	0,311292	Accept Ho

Kolmogorov-Smirnov Test For Different Distributions

Alternative Hypothesis	Dmn Criterion Value	Reject Ho if Greater Than	Test Alpha Level	Decision (Test Alpha)
D(1)<>D(2)	0,060000	0,2720	.050	Accept Ho
D(1)<D(2)	0,000000	0,2720	.025	Accept Ho
D(1)>D(2)	0,060000	0,2720	.025	Accept Ho

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Radim Vaněček

Obor: Speciální pedagogika - učitelství

Forma studia: Kombinované studium

**Název práce: Sexualita ve speciálně pedagogickém, sociálním a politickém
kontextu**

Rok: 2014

Počet stran textu bez příloh: 83

Celkový počet stran příloh: 2

Počet titulů českých použitých zdrojů: 28

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 38

Počet ostatních zdrojů: 0

Vedoucí práce: Doc. Dr. Milan Beneš